

VŠB – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
FAKULTA BEZPEČNOSTNÍHO INŽENÝRSTVÍ

VYBRANÉ KAPITOLY Z POŽÁRNÍ OCHRANY

II. díl

KOLEKTIV AUTORŮ

OSTRAVA
2003

Kolektiv autorů:

doc. Ing. Jaroslav Damec, CSc.

Mgr. Ing. Zdeněk Glomb

Dr. Ing. Lucie Kalvarová

doc. Dr. Ing. Miloš Kvarčák

doc. Ing. Jiří Lošák, CSc.

doc. Ing. Kateřina Orlíková, CSc.

Skriptum sestavil:

doc. Dr. Ing. Michail Šenovský

Obsah I. díl

PRÁVNÍ ÚPRAVA POŽÁRNÍ OCHRANY	1
1 Současná právní úprava požární ochrany	3
2 Základní povinnosti fyzických osob	12
3 Osobní a věcná pomoc při zdolávání požárů	21
POŽÁRNÍ OCHRANA U PRÁVNICKÝCH A PODNIKAJÍCÍCH FYZICKÝCH OSOB	25
4 Členění provozovaných činností podle požárního nebezpečí	27
5 Povinnosti právnických osob a podnikajících fyzických osob na úseku požární ochrany	32
6 Způsob stanovení podmínek požární bezpečnosti při činnostech se zvýšeným požárním nebezpečím	44
7 Stanovení podmínek požární bezpečnosti při činnostech s vysokým požárním nebezpečím.....	48
8 Zpracování a posouzení požárního nebezpečí při činnostech s vysokým požárním nebezpečím.....	51
9 Odborně způsobilé osoby na úseku PO, technici a preventisté požární ochrany, osoby zařazené v preventivních požárních hlídkách.....	57
10 Organizace a provádění školení o PO a organizace a provádění odborné přípravy	66
DOKUMENTACE POŽÁRNÍ OCHRANY U PRÁVNICKÝCH OSOB A PODNIKAJÍCÍCH FYZICKÝCH OSOB	75
11 Přehled dokumentace PO a způsob jejího vedení	77
12 Dokumentace zdolávání požáru	81
13 Dokumentace PO - posouzení požárního nebezpečí	87
14 Dokumentace PO - stanovení organizace zabezpečení PO, řád ohlašovny požáru, požární kniha	93
15 Dokumentace PO - požární řád, požární poplachové směrnice, požární evakuační plán.....	97
16 Dokumentace PO - bezpečnostní dokumentace, doklady prokazující dodržování technických podmínek a návodů vztahující se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností	101

Obsah II. dílu

STÁTNÍ SPRÁVA A SAMOSPRÁVA NA ÚSEKU POŽÁRNÍ OCHRANY	103
17 Postavení a působnost orgánů státní správy a samosprávy na úseku PO ..	105
18 Státní kontrola, kontrola dodržování povinnosti stanovených předpisy o požární ochraně.....	115
19 Výkon státního požárního dozoru.....	121
20 Vyloučení věci z užívání, zákaz činnosti a zastavení provozu.....	132
21 Pokuty právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám, správní řád	136
22 Zásady přestupkového řízení a přestupky na úseku PO	146
ZDOLÁVÁNÍ POŽÁRU	155
23 Hasičský záchranný sbor ČR a jednotky požární ochrany	157
24 Podmínky pro hašení požárů a záchranné práce.....	165
25 Hasicí přístroje.....	176
26 Věcné prostředky PO, požární technika	183
27 Základní hasební látky a jejich účinky	192
28 Parametry požáru a podmínky, které ovlivňují šíření požáru.....	197
BEZPEČNOST V POŽÁRNÍ OCHRANĚ	205
29 Podmínky požární bezpečnosti při svařování	207
30 Technická normalizace ve vztahu k PO.....	212

STÁTNÍ SPRÁVA A SAMOSPRÁVA NA ÚSEKU POŽÁRNÍ OCHRANY

Dr. Ing. Lucie Kalvarová

17 Postavení a působnost orgánů státní správy a samosprávy na úseku PO

Studijní cíl

Cílem této kapitoly je seznámení se s orgány státní správy a samosprávy a s jejich povinnostmi a právy na úseku požární ochrany. Je vždy dobré vědět, kdo nám může uložit pokutu a odkud nám hrozí kontrola.

Požadované vstupní znalosti

Vhodná je dobrá znalost kapitoly číslo 1.

Správními úřady na úseku požární ochrany jsou:

- **Ministerstvo vnitra,**
- **hasičský záchranný sbor kraje.**

Úkoly státní správy na úseku požární ochrany stanovené na základě zákona o požární ochraně plní v přenesené působnosti také orgány krajů a orgány obcí.

17.1 Ministerstvo vnitra

Ministerstvo vnitra na úseku požární ochrany:

- schvaluje koncepci organizace a rozvoje požární ochrany,
- předkládá Ministerstvu financí návrh rozpočtu hasičského záchranného sboru a návrh na poskytnutí dotací občanským sdružením,
- předkládá Ministerstvu financí návrh účelové dotace pro jednotky sborů dobrovolných hasičů obcí,
- zabezpečuje ve spolupráci s Ministerstvem financí uvolňování finančních prostředků ze státního rozpočtu na investiční dotace na pořízení a obnovu požární techniky pro obce, jejichž jednotky požární ochrany jsou určeny požárním poplachovým plánem kraje k zásahům mimo svůj územní obvod (dále jen „vybrané obecní úřady”),
- po projednání s Ministerstvem obrany organizuje požární ochranu pro období stavu ohrožení státu a válečného stavu a zabezpečuje přípravu na činnost v tomto období,
- řídí výkon státní správy,
- vykonává státní požární dozor a je dotčeným orgánem státní správy na úseku požární ochrany,
- kontroluje plnění úkolů, které tento zákon ukládá hasičským záchranným sborům krajů,
- řídí odbornou přípravu a usměrňuje po odborné stránce výkon služby v jednotkách požární ochrany,
- zabezpečuje výzkum a vývoj,
- stanoví postup zjišťování příčin vzniku požárů a v závažných případech se zjišťování těchto příčin zúčastňuje; zpracovává rozbor příčin vzniku

- požárů,
- stanoví zaměření preventivně výchovné, propagační a ediční činnosti na úseku požární ochrany a podílí se na jejím zabezpečování,
  - vytváří a provozuje informační systém požární ochrany,
  - na vyžádání hasičského záchranného sboru kraje poskytuje odbornou a metodickou pomoc při posuzování dokumentace staveb a technologií zvláštního významu,
  - soustřeďuje a vyhodnocuje informace potřebné pro zásahy jednotek požární ochrany a ústřední řízení záchranných prací,
  - zabezpečuje statistické sledování požárů a mimořádných událostí se zásahy jednotek požární ochrany,
  - zabezpečuje provádění požárně technických expertíz,
  - zajišťuje mezinárodní spolupráci hasičského záchranného sboru.

Úkoly Ministerstva vnitra na úseku požární ochrany plní **Generální ředitelství hasičského záchranného sboru.**

Ministerstvo vnitra je oprávněno stanovit prováděcím právním předpisem technické podmínky požární ochrany staveb a technologií, podmínky požární bezpečnosti výrobků a činností, u nichž hrozí nebezpečí vzniku požárů a technické podmínky požární techniky, věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení.

17.1.1 Školy požární ochrany

Ministerstvo je orgánem státní správy ve věcech škol požární ochrany. V rámci této působnosti zřizuje, zrušuje a řídí střední školy požární ochrany a vyšší odborné školy požární ochrany, provádí v nich inspekci výchovy a vzdělávání a hospodářsky je zabezpečuje.

Výkon státní správy ve škole požární ochrany provádí ředitel, který

- řídí školu, plní povinnosti vedoucího organizace, jmenuje a odvolává své zástupce, odpovídá za plnění učebních plánů a učebních osnov, za odbornou a pedagogickou úroveň výchovně vzdělávací práce školy, za vytvoření podmínek pro výkon školní inspekce a přijetí následných opatření, kontroluje práci pedagogických pracovníků a ostatních pracovníků a studijní výsledky žáků,
- rozhoduje o přijetí ke studiu, o přerušení studia, o přiznání a odnětí stipendia a hmotného zabezpečení žákům škol, o podmíněném vyloučení ze studia a o vyloučení ze studia, o žádosti žáka ke změně studijního oboru a opakování ročníku,
- zajišťuje, aby zákonní zástupci nezletilého žáka a zletilí žáci byli informováni o průběhu vzdělávání a výchovy žáka.

Prováděcí právní předpis (v současné době vyhláška MV číslo 277/2001 Sb.) stanoví finanční a hmotné zabezpečení žáků, organizaci přijímacího řízení, průběh studia a jeho ukončování.

17.2 Hasičský záchranný sbor

Hasičský záchranný sbor kraje

- zpracovává koncepci požární ochrany kraje,
- vykonává státní požární dozor a je dotčeným orgánem státní správy na úseku požární ochrany,
- kontroluje plnění nařízení orgánů kraje vydaných na úseku požární ochrany,
- odpovídá za připravenost a akceschopnost jednotek hasičského záchranného sboru kraje,
- zabezpečuje výstavbu a údržbu objektů pro potřeby hasičského záchranného sboru,
- řídí po odborné stránce výkon služby v jednotkách požární ochrany,
- koordinuje zabezpečování požární ochrany v kraji s ostatními orgány,
- soustřeďuje podklady pro zabezpečení materiálních a finančních prostředků jednotek sborů dobrovolných hasičů vybraných obcí,
- zpracovává podklady k vydání právních předpisů pro příslušné správní orgány kraje v oblastech, které vymezuje zákon,
- soustřeďuje a vyhodnocuje informace potřebné pro zásahy jednotek požární ochrany a řízení záchranných prací,
- zabezpečuje statistické sledování požárů a mimořádných událostí se zásahy jednotek požární ochrany na území kraje,
- v rozsahu stanoveném ministerstvem řídí a organizuje odbornou přípravu příslušníků, velitelů jednotek hasičských záchranných sborů podniků, velitelů a strojníků jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, velitelů a strojníků jednotek sborů dobrovolných hasičů podniků,
- projednává přestupky a správní delikty na úseku požární ochrany,
- zpracovává jedenkrát ročně zprávu o stavu požární ochrany v kraji a předkládá ji krajskému úřadu,
- zabezpečuje preventivně výchovnou, propagační a ediční činnost na úseku požární ochrany podle zaměření stanoveného Ministerstvem vnitra.

17.3 Kraj

Kraj působí ve dvou rovinách - jako orgán státní správy i jako orgán samosprávy.

17.3.1 Krajský úřad

Krajské úřady

- projednávají koncepci požární ochrany v kraji,
- vytvářejí podmínky pro dislokaci a vybavení jednotek hasičského záchranného sboru,
- organizují s hasičským záchranným sborem kraje požární ochranu v období stavu ohrožení státu a válečného stavu,
- hradí k zabezpečení plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany náklady jednotkám sborů dobrovolných hasičů vybraných obcí

spojené se zásahy mimo jejich územní obvod a podílí se na financování jejich akceschopnosti, pořízení a obnově požární techniky,

17.3.2 Rada kraje

Rada kraje

- vydává nařízením kraje požární poplachový plán kraje,
- stanoví nařízením kraje podmínky k zabezpečení
  - plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany,
  - zdrojů vody k hašení požárů a tyto zdroje určí,
  - požární ochrany v době zvýšeného nebezpečí vzniku požáru,
  - požární ochrany v budovách zvláštního významu,
  - požární ochrany při akcích, kterých se zúčastňuje větší počet osob.

17.3.3 Kraj jako orgán samosprávy

Kraj

- projednává roční zprávu o stavu požární ochrany v kraji,
- k zabezpečení plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany přispívá
  1. hasičskému záchrannému sboru kraje na financování jeho potřeb,
  2. obcím na financování potřeb jejich jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí.

17.4 Obec a obecní úřad

I obec působí ve dvou rovinách - v samosprávě a ve státní správě.

17.4.1 Obec

Obec v samostatné působnosti na úseku požární ochrany

- zřizuje jednotku sboru dobrovolných hasičů obce, která provádí hašení požárů a záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech a plní další úkoly podle zákona o integrovaném záchranném systému ve svém územním obvodu (členům jednotky sboru dobrovolných hasičů obce za hašení požárů a záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech v mimopracovní době poskytuje odměnu),
- udržuje akceschopnost jednotky sboru dobrovolných hasičů obce,
- zabezpečuje odbornou přípravu členů jednotky sboru dobrovolných hasičů obce,
- zabezpečuje materiální a finanční potřeby jednotky sboru dobrovolných hasičů obce a požární ochrany,

- zajišťuje péči o členy jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, jakož i péči o zaměstnance zařazené v jednotkách hasičských záchranných sborů podniků, členy jiných jednotek sborů dobrovolných hasičů obce nebo podniků popřípadě i o osoby vyzvané k poskytnutí osobní pomoci, jestliže zasahují za ztížených podmínek nebo u déle trvajících zásahu na území obce,
- poskytuje náhradu ušlého výdělku členu jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, který se ve své pracovní době nebo v době, ze které mu plyne příjem z podnikání nebo jiné samostatně výdělečné činnosti zúčastní zásahu při požáru nebo jiných záchranných prací při živelních pohromách nebo jiných mimořádných událostech nebo nařízeného cvičení anebo nařízené odborné přípravy,
- zabezpečuje a hradí pro členy jednotky sboru dobrovolných hasičů obce preventivní zdravotní prohlídky,
- zabezpečuje výstavbu a údržbu objektů požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení zejména pro potřeby svého územního obvodu,
- zpracovává stanovenou dokumentaci požární ochrany,
- zřizuje ohlašovnu požárů a další místa, odkud lze hlásit požár,
- zabezpečuje zdroje vody pro hašení požárů a jejich trvalou použitelnost a stanoví další zdroje vody pro hašení požárů a podmínky pro zajištění jejich trvalé použitelnosti,
- umožňuje dislokaci jednotek hasičského záchranného sboru v katastrálním území obce podle nařízení kraje a přispívá na provoz a vybavení těchto jednotek,
- spolupracuje se sousedními obcemi při plnění úkolů k zabezpečení požární ochrany; za tím účelem mohou obce soustřeďovat finanční prostředky,
- organizuje preventivně výchovnou činnost,
- obecně závaznou vyhláškou
  - vydává požární řád obce,
  - stanoví podmínky k zabezpečení požární ochrany při akcích, kterých se zúčastní větší počet osob.

Obec plní obdobně povinnosti uložené zákonem o požární ochraně právníckým osobám a podnikajícími fyzickým osobám. (viz kapitola číslo 5 tohoto studia)

17.4.2 Obecní úřad

Obecní úřad na úseku požární ochrany:

- zajišťuje účast velitelů a strojníků jednotky sboru dobrovolných hasičů obce na jejich odborné přípravě,
- zajišťuje úkoly požární ochrany pro období stavu ohrožení státu a válečného stavu.

17.4.3 Vybrané obecní úřady

Vybrané obecní úřady:

- zabezpečují podle požárního poplachového plánu kraje, hašení požárů a záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech mimo svůj územní obvod,
- zabezpečují akceschopnost jednotky sboru dobrovolných hasičů obce k zásahům mimo svůj územní obvod,
- na základě nařízení kraje, kterým se stanoví podmínky plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany, zabezpečují nepřetržitou pracovní pohotovost mimo pracoviště v počtu nejméně jednoho požárního družstva o sníženém početním stavu.

Shrnutí

Tato kapitola přinesla přehled působení všech orgánů státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany.

Otázky

Které jsou správní úřady působící na úseku požární ochrany?

Které samosprávné orgány působí na úseku požární ochrany?

Které hlavní úkoly plní Ministerstvo vnitra na úseku požární ochrany?

Které úkoly plní krajské úřady na úseku požární ochrany?

Které úkoly plní obecní úřady na úseku požární ochrany?

Které úkoly plní vybrané obecní úřady na úseku požární ochrany?

TEST

1. Správními úřady na úseku požární ochrany nejsou
  - a) ministerstvo
  - b) hasičský záchranný sbor kraje
  - c) Sdružení dobrovolných hasičů Čech, Moravy a Slezska
2. HZS kraje ve smyslu zákona o požární ochraně např.
  - a) vydává rozhodnutí o splnění podmínek požární bezpečnosti při stavebním řízení
  - b) projednává přestupky a správní delikty na úseku požární ochrany
  - c) provádí kontroly v bytových prostorech fyzických osob, které jsou v jejich vlastnictví nebo užívání
3. Rada kraje v přenesené působnosti ve smyslu zákona o požární ochraně např.
  - a) provádí kontroly požární ochrany v bytových prostorech fyzických osob
  - b) provádí odbornou přípravu osob odborně způsobilých dle § 11 zákona o požární ochraně
  - c) stanoví nařízením kraje podmínky k zabezpečení požární ochrany v době zvýšeného nebezpečí vzniku požáru, v budovách zvláštního významu a při akcích, kterých se zúčastňuje větší počet osob
4. Obec v samostatné působnosti dle zákona o požární ochraně např.
  - a) provádí preventivní požární kontroly
  - b) obecně závaznou vyhláškou stanoví podmínky k zabezpečení požární ochrany při akcích, kterých se zúčastní větší počet osob
  - c) účastní se zjišťování příčin vzniku požárů
5. Obecní úřad v přenesené působnosti ve smyslu zákona o požární ochraně
  - a) má stanoveny povinnosti na úseku požární ochrany
  - b) povinnosti obci stanovuje HZS kraje
  - c) nemá stanoveny povinnosti na úseku požární ochrany
6. Působnost Ministerstva vnitra a HZS kraje při výkonu státního požárního dozoru se nevztahuje dle zákona o požární ochraně např. na
  - a) právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které provozují činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí
  - b) útvary a zařízení Policie ČR, Bezpečnostní informační služby a Vězeňské služby
  - c) úřad vlády

7. Působnost Ministerstva vnitra a HZS kraje při výkonu státního požárního dozoru se nevztahuje dle zákona o požární ochraně např. na
  - a) báňská díla, zařízení, pracoviště a činnosti v podzemí podléhající dozoru orgánů státní báňské správy
  - b) ministerstva
  - c) činnosti, které provozují občanská sdružení a veřejně prospěšné organizace
8. Působnost Ministerstva vnitra a HZS kraje při výkonu státního požárního dozoru se nevztahuje dle zákona o požární ochraně např. na
  - a) ministerstva
  - b) mezinárodní autodopravce
  - c) námořní lodě a civilní letadla
9. Působnost Ministerstva vnitra a HZS kraje při výkonu státního požárního dozoru se nevztahuje dle zákona např. na
  - a) fyzické osoby
  - b) objekty nadnárodních společností
  - c) drážní vozidla a říční plavidla, s výjimkou zjišťování příčin vzniku požárů
10. Působnost Ministerstva vnitra a HZS kraje při výkonu státního požárního dozoru se nevztahuje dle zákona o požární ochraně např. na
  - a) osoby samostatně výdělečně činné
  - b) objekty Ministerstva zahraničních věcí nacházející se mimo území České republiky
  - c) objekty spravované státní památkovou péčí
11. Působnost Ministerstva vnitra a HZS kraje při výkonu státního požárního dozoru se nevztahuje dle zákona o požární ochraně např. na
  - a) vojenské objekty, vojenské útvary, vojenská zařízení, vojenské záchranné útvary a právnické osoby založené a zřízené Ministerstvem obrany
  - b) právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které provozují činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí
  - c) na Ministerstvo dopravy
12. Základním posláním HZS ČR dle zákona o HZS je
  - a) chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech
  - b) chránit životy a zdraví obyvatel a zvířat před požáry
  - c) poskytovat účinnou pomoc občanům v případě jejich ohrožení
13. HZS ČR tvoří ve smyslu zákona o HZS
  - a) Ministerstvo vnitra a HZS okresů
  - b) generální ředitelství, HZS krajů a TU - Vysoká škola báňská
  - c) HZS krajů a generální ředitelství HZS ČR, které je součástí Ministerstva vnitra

14. V čele generálního ředitelství HZS ČR dle zákona o HZS je
- a) náměstek ministra vnitra pro bezpečnost
  - b) generální ředitel HZS ČR
  - c) vrchní požární rada
15. V čele HZS kraje dle zákona o HZS je
- a) ředitel HZS kraje
  - b) krajský požární rada
  - c) hejtman kraje
16. Generální ředitelství HZS ČR dle zákona o HZS
- a) řídí HZS krajů pouze v oblasti státního požárního dozoru a výkonu služby
  - b) neřídí HZS krajů
  - c) řídí HZS krajů
17. Úkoly HZS ČR dle zákona o HZS plní
- a) příslušníci HZS ČR ve služebním poměru
  - b) příslušníci HZS ČR ve služebním poměru a občanští zaměstnanci HZS ČR v pracovním poměru
  - c) příslušníci HZS ČR ve služebním poměru, kteří provádějí záchranné práce
18. Je příslušník dle zákona o HZS oprávněn požadovat od právnických a fyzických osob informace potřebné k plnění základních úkolů HZS ČR
- a) není oprávněn
  - b) jen v případě, že má písemné zmocnění ředitele HZS kraje
  - c) je oprávněn

Správné odpovědi: 1c 2b 3c 4b 5a 6b 7a 8c 9c 10b 11a 12a 13c 14b 15a 16c 17b 18c

Literatura

Zákon číslo 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška MV číslo 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci)

Vyhláška MV číslo 277/2001 Sb., o organizaci přijímacího řízení, průběh studia a jeho ukončování ve školách požární ochrany a o finančním a hmotném zabezpečení žáků

Státní správa je věc složitá. To by chtělo alespoň trochu neobvyklou kávu, třeba švýcarskou:

K šálku silné moka kávy podáme v likérové sklence třešňový likér (obvykle zvaný griotka) a zvlášť servírujeme cukr.

18 Státní kontrola, kontrola dodržování povinností stanovených předpisy o požární ochraně

Studijní cíl

Cílem této kapitoly je náhled do problematiky, která není běžně známá a se kterou se denně nesetkáváme na „teoretické bázi“, ale spíše v praxi v jejím praktickém provedení.

Požadované vstupní znalosti

Znalost otázky 17 tohoto bloku, tj. výkon státní správy na úseku požární ochrany.

18.1 Státní kontrola

Výkon státní kontroly v České republice upravuje **zákon** České národní rady číslo **552/1991 Sb., o státní kontrole** ve znění pozdějších předpisů.

Státní kontrolu ve smyslu tohoto zákona **vykonávají**:

- o ministerstva a jiné ústřední orgány státní správy v rozsahu stanoveném zvláštními zákony,
- o místní orgány státní správy a obce, pokud vykonávají státní správu v rozsahu stanoveném zvláštními zákony,
- o ostatní orgány státní správy, do jejichž působnosti náleží specializovaná kontrola, odborný dozor nebo inspekce podle zvláštních předpisů - dále jen "kontrolní orgány", (např. Česká obchodní inspekce, ČÚBP, HZS).

Státní kontrolou se pro účely tohoto zákona rozumí kontrolní činnost kontrolních orgánů zaměřená na hospodaření s finančními a hmotnými prostředky České republiky a **plnění povinností vyplývajících z obecně závazných právních předpisů** nebo uložených na základě těchto předpisů. Za státní kontrolu podle tohoto zákona se nepovažuje kontrola vykonávaná v rámci vztahu nadřízenosti a podřízenosti.

18.2 Základní pravidla kontrolní činnosti – kontrolní řád

Kontrolním řádem se řídí postup při výkonu kontroly a vztahy mezi kontrolními orgány a kontrolovanými orgány, právníckými a fyzickými osobami (dále jen "kontrolované osoby") při kontrole prováděné z vlastního podnětu kontrolních orgánů, na základě dožádání i v dalších případech. Podle tohoto kontrolního řádu postupují kontrolní orgány v případech, kdy zvláštní zákon nestanoví jiný postup.

Kontrolní činnost vykonávají pracovníci kontrolních orgánů (dále jen "**kontrolní pracovníci**") na základě písemného pověření těchto orgánů.

Kontrolu **nesmějí provádět** ti kontrolní pracovníci, u nichž se zřetelem na jejich vztah ke kontrolovaným osobám nebo k předmětu kontroly jsou **důvodné pochybnosti o jejich nepodjatosti**. Kontrolní pracovník je povinen bezprostředně po tom, co se dozví o skutečnostech nasvědčujících jeho podjatosti, oznámit to svému nadřízenému. Kontrolované osoby oznámí kontrolnímu orgánu skutečnosti nasvědčující podjatosti kontrolního pracovníka, jakmile se o těchto skutečnostech dozví.

O podjatosti kontrolního pracovníka **rozhodne vedoucí kontrolního orgánu** nebo jím pověřený pracovník (dále jen "vedoucí kontrolního orgánu") bez zbytečného odkladu. Do rozhodnutí o podjatosti činí kontrolní pracovník pouze úkony, které nesnesou odkladu. Proti rozhodnutí vedoucího kontrolního orgánu o podjatosti nelze podat samostatné odvolání.

18.2.1 Kontrolní pracovníci jsou při provádění kontroly oprávněni:

- o **vstupovat do objektů**, zařízení a provozů, na pozemky a do jiných prostor kontrolovaných osob, pokud souvisí s předmětem kontroly; nedotknutelnost obydlí je zaručena,
- o **požadovat na kontrolovaných osobách**, aby ve stanovených lhůtách předložily **originální doklady** a další písemnosti, záznamy dat na paměťových médiích prostředků výpočetní techniky, jejich výpisy a zdrojové kódy programů, vzorky výrobků nebo jiného zboží (dále jen "doklady"),
- o **seznamovat se s údaji tvořícími předmět** hospodářského a služebního **tajemství**, a prokáží-li se zvláštním písemným pověřením, i s údaji tvořícími předmět státního tajemství,
- o **požadovat na kontrolovaných osobách poskytnutí pravdivých a úplných informací** o zjišťovaných a souvisejících skutečnostech,
- o **zajišťovat** v odůvodněných případech **doklady**; jejich převzetí musí kontrolované osobě písemně potvrdit a ponechat jí kopie převzatých dokladů,
- o **požadovat**, aby kontrolované osoby podaly ve stanovené lhůtě **písemnou zprávu** o odstranění zjištěných nedostatků,
- o v případech stanovených tímto zákonem **ukládat pořádkové pokuty**,
- o **používat telekomunikační zařízení** kontrolovaných osob v případech, kdy je jejich použití nezbytné pro zabezpečení kontroly.

Povinností kontrolních pracovníků je **zjistit** při kontrole **skutečný stav věci**. Kontrolní zjištění jsou kontrolní pracovníci **povinni prokázat doklady**.

18.2.2 Kontrolní pracovníci jsou dále povinni:

- o **oznámít** kontrolované osobě **zahájení kontroly** a předložit pověření k provedení kontroly,
- o **šetřit práva a právem chráněné zájmy** kontrolovaných osob,
- o **předat neprodleně převzaté doklady** kontrolované osobě, pominou-li důvody jejich převzetí,
- o **zajistit řádnou ochranu** odebraných originálních **dokladů** proti jejich ztrátě, zničení, poškození nebo zneužití,
- o pořizovat **o výsledcích** kontroly **protokol**,
- o **zachovávat mlčenlivost** o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděli při výkonu kontroly a nezneužít znalosti těchto skutečností.

Kontrolní pracovníky může zbavit **povinnosti mlčenlivosti** ten, v jehož zájmu tuto povinnost mají, nebo ve veřejném zájmu vedoucí kontrolního orgánu. Tímto ustanovením není dotčena povinnost oznamovat určité skutečnosti orgánům příslušným podle zvláštních předpisů (např. dle trestního řádu).

Kontrolované osoby jsou povinny vytvořit **základní podmínky** k provedení kontroly, zejména jsou povinny poskytnout součinnost odpovídající oprávněním kontrolních pracovníků. Kontrolované osoby jsou povinny v nezbytném rozsahu odpovídající povaze jejich činnosti a technickému vybavení **poskytnout materiální a technické zabezpečení pro výkon kontroly**.

O kontrolním zjištění se pořizuje protokol, který obsahuje zejména popis zjištěných skutečností s uvedením nedostatků a označení ustanovení právních předpisů, které byly porušeny. V protokole se uvádí

- označení kontrolního orgánu a
- kontrolních pracovníků na kontrole zúčastněných,
- označení kontrolované osoby,
- místo a čas provedení kontroly,
- předmět kontroly,
- kontrolní zjištění,
- označení dokladů a ostatních materiálů, o které se kontrolní zjištění opírá.

Protokol podepisují kontrolní pracovníci, kteří se kontroly zúčastnili.

Povinností kontrolních pracovníků je **seznámit** kontrolované osoby **s obsahem protokolu** a **předat** jim **stejnopis** protokolu. Seznámení s protokolem a jeho převzetí potvrzují kontrolované osoby podpisem protokolu. Odmítne-li kontrolovaná osoba seznámit se s kontrolním zjištěním nebo toto seznámení potvrdit, vyznačí se tyto skutečnosti v protokolu.

Proti protokolu může kontrolovaná osoba podat písemné a zdůvodněné námitky, a to ve lhůtě pěti dnů ode dne seznámení s protokolem, nestanoví-li kontrolní pracovník lhůtu delší.

O námitkách rozhoduje kontrolní pracovník. Nebylo-li námitkám vyhověno, může se kontrolovaná osoba ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí o námitkách odvolat k vedoucímu kontrolního orgánu. Jsou-li pro to důvody, vedoucí kontrolního orgánu rozhodnutí o námitkách změnit nebo zruší, jinak odvolání zamítne a rozhodnutí potvrdí. Pokud v řízení o odvolání proti rozhodnutí o námitkách vyplyne potřeba věc dořešit, vedoucí kontrolního orgánu rozhodnutí zruší a zajistí došetření věci. Proti rozhodnutí vedoucího kontrolního orgánu se nelze dále odvolat.

Fyzické osobě, která způsobila, že kontrolovaná osoba nevytvořila základní podmínky k provedení kontroly, může kontrolní orgán uložit pořádkovou pokutu až do výše 50 000 Kč. Pořádkovou pokutu lze uložit i opakovaně, nebyla-li povinnost splněna ani ve lhůtě nově stanovené kontrolními pracovníky. Úhrn takto uložených pořádkových pokut nesmí přesáhnout částku 200 000 Kč. Pořádkové pokuty lze uložit do jednoho měsíce ode dne nesplnění povinnosti. Pořádkové pokuty jsou příjmem státního rozpočtu České republiky. Pořádkové pokuty, které jako kontrolní orgán uložila obec, jsou příjmem obce. Pokuty vymáhá orgán, který je uložil.

Náklady vzniklé v souvislosti s prováděním **kontroly** kontrolnímu orgánu **nese kontrolní orgán**. Náklady vzniklé v souvislosti s prováděním kontroly kontrolovaným osobám nesou **kontrolované osoby**. Za škodu vzniklou kontrolovaným osobám v souvislosti s prováděním kontroly odpovídá stát; této odpovědnosti se nemůže zprostit. Nárok na náhradu nákladů nebo škody je nutno uplatnit u kontrolního orgánu nejpozději do šesti měsíců ode dne, kdy vznikly, jinak nárok zaniká.

Provádí-li u téže kontrolované osoby kontrolní činnost **současně více kontrolních orgánů**, jsou tyto orgány povinny **vzájemně spolupracovat** a postupovat tak, aby co nejvíce šetřily práva a právem chráněné zájmy kontrolovaných osob. Kontrolní orgány **předávají** své zjištění o nedostacích **příslušným orgánům**, které ve své působnosti činí opatření k nápravě zjištěného stavu.

Kontrolní orgány poskytují ústředním orgánům státní správy České republiky na požádání výsledky své kontroly; zbavit povinnosti mlčenlivosti je může též vedoucí příslušného ústředního orgánu státní správy. Kontrolní orgány oznamují orgánům činným v trestním řízení podezření z trestné činnosti zjištěné v průběhu kontroly. Pokud kontrolní orgány v souvislosti s výkonem kontroly zjistí potřebu změnit, popřípadě zrušit platné právní předpisy, učiní k tomu podnět u příslušných státních orgánů. Pro řízení podle tohoto zákona platí, s výjimkou řízení o námitkách kontrolovaných osob, správní řád.

18.3 Požární kontroly

Požárními kontrolami prováděnými v rámci státního požárního dozoru (SPD) jsou

- o **komplexní kontroly**, kterými se prověřuje celkový stav organizačního zabezpečení, plnění povinností a dodržování podmínek požární bezpečnosti vyplývajících z předpisů o požární ochraně,
- o **tématické kontroly**, kterými se prověřuje stav zabezpečení požární ochrany ve vymezených oblastech,
- o **kontrolní dohlídky**, kterými se prověřuje plnění uložených opatření.

Požárními kontrolami se zjišťuje:

- správnost začlenění, stav a úroveň zabezpečení požární ochrany při provozovaných činnostech, zda objekty a technická zařízení, jejich provoz a údržba vyhovují požadavkům předpisů o požární ochraně a stanoveným podmínkám požární bezpečnosti,
- vybavení a doklady o provozuschopnosti požární techniky, věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení, a zda jejich provoz, kontroly, údržba a opravy odpovídají stanoveným požadavkům,
- odborná způsobilost osob zabezpečujících plnění povinností vyplývajících z předpisů o požární ochraně,
- zpracování předepsané dokumentace požární ochrany, její vedení a plnění podmínek požární bezpečnosti v ní stanovených,
- způsob, úroveň a lhůty provádění školení zaměstnanců o požární ochraně, odborné přípravy požárních hlídek a preventistů požární ochrany, popř. odborné přípravy, školení a výcviku zaměstnanců zařazených do jednotek požární ochrany nebo požárních hlídek,
- zřízení jednotky požární ochrany a preventivních požárních hlídek, jejich připravenost a akceschopnost a provádění odborné přípravy v nich zařazených zaměstnanců,
- zabezpečení požární ochrany v době sníženého provozu a v mimopracovní době,
- součástí komplexní požární kontroly u právnických osob a podnikajících fyzických osob, které provozují činnosti s vysokým požárním nebezpečím je také ověření, zda posouzení požárního nebezpečí odpovídá skutečnému stavu a zda jsou plněna opatření vyplývající ze schváleného posouzení požárního nebezpečí.

Termín provedení komplexní požární kontroly se oznamuje písemně, nejméně sedm kalendářních dnů před jejím zahájením.

O provedené kontrole vyhotoví orgán vykonávající státní požární dozor **zápis**, ve kterém uvede výsledky kontroly. Do zápisu se uvedou i opatření a lhůty k odstranění zjištěných závad. Výsledky kontroly a uložená opatření musí být projednány s pověřeným pracovníkem ministerstva a jiného státního orgánu, se statutárním orgánem právnické osoby nebo s podnikající

fyzickou osobou nebo jejím odpovědným zástupcem, kteří jsou povinni podat **písemnou zprávu o odstranění závad ve stanovené lhůtě.**

Shrnutí

Požární kontroly prováděné v rámci státní správy se řídí zásadami státní kontroly, i když mají svá specifika upravená zákonem o požární kontrole a jeho prováděcí vyhláškou. Nejdříve je potřeba si osvojit obecné zásady, a potom specifika kontrol prováděných v rámci státního požárního dozoru.

Otázka

Jaké jsou nejdůležitější zásady kontrolního řádu?

Literatura

Zákon číslo 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška MV číslo 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci)

Zákon číslo 552/1991 Sb., o státní kontrole ve znění pozdějších předpisů

Žádné velké zdržování - další kapitola čeká - několik **hlubokých** nádechů a výdechů na čerstvém vzduchu musí stačit.

19 Výkon státního požárního dozoru

Studijní cíl

Státní požární dozor je soubor činností, které vykonává orgán státní správy a v této kapitole se s ním seznámíme.

Požadované vstupní znalosti

Vhodná je dobrá znalost kapitoly číslo 1, 17 a 18.

Státní požární dozor se vykonává:

- kontrolou dodržování povinností stanovených předpisy o požární ochraně,
- posuzováním územně plánovací dokumentace, podkladů pro vydávání územního rozhodnutí, projektové dokumentace stavby ke stavebnímu řízení, dokumentace k povolení změny stavby před jejím dokončením a posuzováním dokumentace k řízení o změně v užívání stavby, k nařízení nezbytných úprav, k nařízení zabezpečovacích prací, k řízení o zjednání nápravy a k povolení výjimky v rozsahu požárně bezpečnostního řešení; (státní požární dozor se nevykonává u jednoduchých a drobných staveb, kromě staveb určených pro výrobu a skladování, zemědělských staveb a stavebních úprav včetně udržovacích prací, jejichž provedení by mohlo ovlivnit požární bezpečnost stavby),
- ověřováním, zda byly dodrženy podmínky požární bezpečnosti staveb vyplývající z posouzených podkladů a dokumentace včetně podmínek vyplývajících z vydaných stanovisek,
- posuzováním výrobků, které nejsou výrobky stanovenými podle zákona 22/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů, z hlediska jejich požární bezpečnosti a posuzováním funkčnosti systémů vyhrazených požárně bezpečnostních zařízení,
- schvalováním posouzení požárního nebezpečí činností s vysokým požárním nebezpečím,
- zjišťováním příčin vzniku požárů,
- kontrolou připravenosti a akceschopnosti jednotek požární ochrany,
- ukládáním opatření k odstranění zjištěných nedostatků a kontrolou plnění těchto opatření.

19.1 Orgány vykonávající státní požární dozor

Státní požární dozor vykonává **Hasičský záchranný sbor kraje** s výjimkou případů, u kterých vykonává státní požární dozor **Ministerstvo vnitra**. Ministerstvo vnitra vykonává státní požární dozor u staveb, které se mají uskutečnit na území dvou nebo více krajů, nebo u staveb, které si vyhradí a posuzováním výrobků, které nejsou výrobky stanovenými podle zákona 22/1997 Sb., z hlediska jejich požární bezpečnosti a posuzováním funkčnosti systémů vyhrazených požárně bezpečnostních zařízení.

Působnost Ministerstva vnitra a hasičského záchranného sboru kraje při výkonu státního požárního dozoru se nevztahuje na

- útvary a zařízení Policie České republiky, Bezpečnostní informační služby a Vězeňské služby; v těchto útvarech a zařízeních se zabezpečují a provádějí uvedené úkoly podle zvláštních předpisů,
- báňská díla, zařízení, pracoviště a činnosti v podzemí podléhající dozoru orgánů státní báňské správy, která vykonává státní správu na tomto úseku,
- námořní lodě a civilní letadla; (v těchto dopravních prostředcích se zabezpečují a provádějí uvedené úkoly podle zvláštních předpisů),
- drážní vozidla a říční plavidla s výjimkou zjišťování příčin vzniku požárů,
- objekty Ministerstva zahraničních věcí nacházející se mimo území České republiky.

Působnost ministerstva a hasičského záchranného sboru kraje při výkonu státního požárního dozoru se nevztahuje na vojenské objekty, vojenské útvary, vojenská zařízení, vojenské záchranné útvary a právnické osoby založené nebo zřízené Ministerstvem obrany. Tam vykonává požární dozor Ministerstvo obrany vlastními orgány požární ochrany.

19.2 Stavební prevence

S ohledem na druh podkladu nebo posuzované dokumentace se zjišťuje:

- možnost bezpečné evakuace osob, zvířat a majetku z hořící nebo požárem ohrožené stavby nebo její části do volného prostoru nebo do jiné, požárem neohrožené části stavby,
- zachování stability a nosnosti konstrukcí po stanovenou dobu,
- rozdělení stavby do požárních úseků, stanovení jejich velikosti, zabránění možnosti šíření požáru a jeho zplodin mezi jednotlivými požárními úseky uvnitř stavby, zabránění možnosti šíření požáru na sousední objekty,
- zda navržené stavební hmoty odpovídají stanoveným požadavkům (stupeň hořlavosti, odkapávání v podmínkách požáru, rychlost šíření plamene po povrchu, apod.),
- určení způsobu zabezpečení stavby požární vodou, popř. jinými hasebními látkami, věcnými prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostními zařízeními,

- vymezení zásahových cest, příjezdových komunikací, popř. nástupních ploch pro požární techniku,
- opatření k zajištění bezpečnosti osob provádějících hašení požáru a záchranné práce,
- navržení technických, popř. technologických zařízení stavby (rozvodná potrubí, vzduchotechnická zařízení, vytápění, apod.) z hlediska požadavků požární bezpečnosti, popř. stanovení zvláštních požadavků na zvýšení požární odolnosti stavebních konstrukcí nebo snížení hořlavosti stavebních hmot,
- rozsah a způsob rozmístění výstražných a bezpečnostních značek a tabulek.

V případě, že předložené podklady nebo dokumentace vykazují z hlediska požární bezpečnosti staveb **nedostatky**, orgán státního požárního dozoru podle závažnosti nedostatků uvede **do souhlasného stanoviska podmínky nebo vydá nesouhlasné stanovisko** s uvedením důvodů, pro které bylo nesouhlasné stanovisko vydáno.

Jeden výtisk požárně bezpečnostního řešení, které bylo součástí posuzovaných podkladů nebo dokumentace si orgán státního požárního dozoru ponechává ve své dokumentaci.

Při ověřování, zda byly dodrženy požadavky požární bezpečnosti staveb, prováděném zpravidla při ústním jednání spojeném s místním šetřením, se zjišťuje, zda skutečné provedení stavby odpovídá požadavkům vyplývajícím z požárně bezpečnostního řešení, popř. podmínkám vyplývajícím ze stavebního povolení a vydaných stanovisek z hlediska požární bezpečnosti. Zjistí-li při tom nedostatky, uvede je do vydávaného stanoviska.

Při ověřování způsobilosti stavby a technických zařízení k bezpečnému provozu z hlediska požární ochrany a při ověřování požadovaných vlastností výrobků se vychází z

- dokladů o montáži, funkčních zkouškách a kontrolách provozuschopnosti požárně bezpečnostních zařízení, včetně provozní dokumentace,
- dokladů potvrzujících oprávnění osob k montáži požárně bezpečnostních zařízení, jejich potvrzení o provedení montáže těchto zařízení podle projektových požadavků a dokladů o provedení funkčních zkoušek,
- dokumentace o způsobilosti k bezpečnému provozu technických, popř. technologických zařízení (doklady o výchozích revizích, provozních zkouškách apod.),
- dokladů potvrzujících použití výrobků a konstrukcí s požadovanými vlastnostmi z hlediska jejich požární bezpečnosti.

19.3 Posuzování výrobků z hlediska požární bezpečnosti

Při posuzování výrobků se na základě příslušných dokladů zjišťuje, zda jsou z hlediska požární ochrany bezpečné a zda jsou podle míry požárního rizika vybaveny potřebnými údaji k bezpečnému používání, kterými jsou

- technická dokumentace výrobku včetně popisu jeho konstrukce a funkce,
- technické podmínky pro užívání, provoz, opravy a údržbu,
- odborné posudky specializovaných pracovišť,
- vlastnosti, požárně technické charakteristiky, složení a balení výrobku,
- průvodní dokumentace výrobce.

Pro posouzení souladu výrobků s předepsanými požadavky se použijí především výsledky zkoušek provedených příslušnou osobou, pro výrobek jako typ, jedná-li se o jednotlivý výrobek, použijí se výsledky zkoušek pro tento jednotlivý výrobek. Pokud technické řešení není obsaženo v dokladech výše uvedených, využijí se pro posouzení normativní požadavky nebo jiné dokumenty vydané podle zvláštních právních předpisů.

19.4 Posuzování funkčnosti systémů vyhrazených požárně bezpečnostních zařízení

Při posuzování funkčnosti systémů vyhrazených požárně bezpečnostních zařízení se na základě příslušných dokladů zjišťuje, zda jsou z hlediska požární ochrany bezpečná, provozuschopná, funkční a zda jsou podle míry požárního rizika vybavena potřebnými údaji k bezpečnému používání, kterými jsou

- průvodní dokumentace výrobce, technická a provozní dokumentace, včetně popisu konstrukce a funkce systému,
- doklady o uvedení na trh v České republice, popř. posudky specializovaných pracovišť (např. dokumentace o provedeném posouzení shody nebo typovém schválení systému),
- doklady o dokončené montáži podle ověřené projektové a technické dokumentace včetně dokladů o kompletnosti systému a doklady o splnění předepsaných nebo projektovaných vlastností a parametrů systému,
- doklady o uvedení systému do provozu, doklady o ověření jeho funkce nebo funkce jeho hlavních komponentů, v těch případech,

kdy lze toto ověření provést na základě průvodní dokumentace výrobce,

- doklady o výchozích a pravidelných provozních kontrolách, údržbě a opravách.

19.5 Schvalování posouzení požárního nebezpečí

Při schvalování posouzení požárního nebezpečí se zjišťuje, zda toto splňuje požadavky a obsahuje všechny náležitosti stanovené zákonem o požární ochraně a vyhláškou o požární prevenci.

Jeden výtisk schváleného posouzení požárního nebezpečí si orgán státního požárního dozoru ponechává ve své dokumentaci. V případě, že předložené posouzení požárního nebezpečí vykazuje nedostatky, může si orgán státního požárního dozoru jeden výtisk ponechat pro potřebu dalšího jednání až do konce řízení.

Při schvalování doplněných nebo přepracovaných posouzení požárního nebezpečí zákona se zjišťuje, zda výsledný dokument splňuje všechny požadavky. Při tom se sleduje, zda doplněné nebo přepracované posouzení požárního nebezpečí obsahuje

- název dokumentace, která se mění nebo doplňuje, včetně uvedení rozhodnutí o schválení původní dokumentace orgánem státního požárního dozoru,
- specifikaci měněných, přepracovaných nebo doplněných částí,
- údaje o zpracovateli doplňku nebo přepracovaného posouzení požárního nebezpečí.

19.6 Zjišťování příčin vzniku požárů

Při zjišťování příčin vzniku požárů se zjišťuje

- místo a doba vzniku požáru,
- osoba, u které požár vznikl,
- příčina vzniku požáru včetně možných verzí,
- okolnosti mající vliv na šíření požáru včetně dodržení podmínek požární bezpečnosti stavby, vyplývajících ze ověřené projektové dokumentace,
- následky požáru, jako jsou předběžná způsobená škoda, zranění a usmrcené osoby,
- výše uchráněných hodnot při hasebním zásahu,
- porušení předpisů o požární ochraně,
- jiné okolnosti nezbytné pro zjištění příčiny vzniku požáru.

V odůvodněných případech se při zjišťování příčin vzniku požáru provádí odebrání výrobků nebo vzorků.

Při zjišťování příčin vzniku požárů orgány státního požárního dozoru zpravidla spolupracují s orgány činnými v trestním řízení, orgány státní správy a orgány státního odborného dozoru.

Výsledky a závěry zjišťování příčin vzniku požárů se uvádějí do odborných vyjádření, popř. znaleckých posudků, které slouží k dalšímu řízení.

Pro účely stanovení návrhů preventivních opatření, výkonu státního požárního dozoru, koncepce rozvoje požární ochrany a zaměření preventivně výchovné činnosti se provádějí rozbory požárů a technických zásahů, které obsahují

- počet požárů ve sledovaném období,
- výši přímých a následných škod způsobených požáry,
- výši uchráněných hodnot při hasebních zásazích,
- příčiny vzniku požárů a zdroje zapálení,
- charakteristiky prostorů, kde k požárům došlo,
- způsob záchrany a evakuace osob nebo zvířat anebo druh a způsob evakuace majetku, počet zachráněných a evakuovaných osob,
- počet zraněných a usmrcených, důvody zranění nebo usmrcení,
- zhodnocení porušení předpisů o požární ochraně v souvislosti se vznikem a šířením požárů,
- činnost jednotek požární ochrany při hašení požárů a technických zásazích,
- další údaje nezbytné pro zpracování rozborů požárů a technických zásahů.

Rozbory požárů a technických zásahů vycházejí z údajů obsažených v dokumentaci o požárech a technických zásazích (např. odborná vyjádření, znalecké posudky, spisy o požárech, statistika událostí) a provádějí se nejméně jednou za rok.

19.7 Dokumentace o výkonu státního požárního dozoru

O výkonu státního požárního dozoru se vede dokumentace, kterou tvoří

- roční plány požárních kontrol,
- zápisy o požárních kontrolách, kontrolních dohlídkách, písemná oznámení o zahájení komplexních požárních kontrol a další

dokumentace o požárních kontrolách (podklady k zápisům, plány kontrol apod.),

- posouzení požárního nebezpečí,
- vydaná stanoviska, včetně podkladů k jejich vydání,
- odborná vyjádření, spisy o požárech, popř. znalecké posudky, statistika událostí a další dokumentace o zjišťování příčin vzniku požárů,
- dokumentace o správním a přestupkovém řízení,
- dokumentace o preventivně výchovné činnosti,
- písemné záznamy, protokoly, popř. další dokumentace o jednáních uskutečněných při výkonu státního požárního dozoru,
- rozборы požárů a technických zásahů a statistika událostí,
- přehledy o výkonu státního požárního dozoru, popř. další dokumentace stanovená ministerstvem

Shrnutí

Se státním požárním dozorem se sice nesetkáváme denně, ale znalost jeho působení je přínosem pro každého. A právě přehled jeho činností přinesla tato kapitola.

Otázky

Co je to státní požární dozor?

Kdo vykonává státní požární dozor?

Která činnost SPD Vás nejvíce zaujala?

TEST

1. Státní požární dozor se vykonává ve smyslu zákona o požární ochraně např.
  - d) zpracováním posouzení požárního nebezpečí
  - e) zpracováním statistiky požárovosti
  - f) kontrolou dodržování povinností stanovených předpisy o požární ochraně
2. Státní požární dozor se vykonává ve smyslu zákona o požární ochraně např.
  - a) posuzováním výrobní dokumentace požárně bezpečnostních zařízení
  - b) posuzováním územně plánovací dokumentace, podkladů pro vydání územního rozhodnutí, projektové dokumentace stavby ke stavebnímu řízení
  - c) kontrolou dodržování ustanovení platných českých technických norem
3. Státní požární dozor se vykonává ve smyslu zákona o požární ochraně např.
  - a) kontrolou dodržování povinností u právnických a podnikajících osob, které zaměstnávají více než 10 osob
  - b) zjišťování příčin vzniku požárů, u nichž byla odhadnuta škoda vyšší než 50 000,- Kč
  - c) ověřováním, zda byly dodrženy podmínky požární bezpečnosti staveb vyplývající z posouzených podkladů a dokumentace, včetně podmínek vyplývajících z vydaných stanovisek
4. Státní požární dozor se vykonává ve smyslu zákona o požární ochraně např.
  - a) posuzováním výrobků, které nejsou výrobky stanovenými podle zvláštních právních předpisů, z hlediska jejich požární bezpečnosti a posuzováním funkčnosti systémů vyhrazených požárně bezpečnostních zařízení
  - b) formou kontroly, při které se ověřuje dodržování povinností u fyzických osob
  - c) kontrolou výstroje jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí
5. Státní požární dozor se vykonává ve smyslu zákona o požární ochraně např.
  - a) ukládáním postihů fyzickým osobám
  - b) kontrolou požární bezpečnosti u nově vyráběných požárně nebezpečných výrobků
  - c) schvalováním posouzení požárního nebezpečí činností s vysokým požárním nebezpečím
6. Státní požární dozor se vykonává ve smyslu zákona o požární ochraně např.
  - a) ukládáním postihů právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám
  - b) zjišťováním příčin vzniku požárů
  - c) stanovením podmínek požární bezpečnosti při požárně nebezpečných činnostech

7. Státní požární dozor se vykonává ve smyslu zákona o požární ochraně např.
  - a) kontrolou připravenosti a akceschopnosti jednotek požární ochrany
  - b) prováděním preventivních požárních kontrol
  - c) stanovováním podmínek požární bezpečnosti staveb
8. Státní požární dozor se vykonává ve smyslu zákona o požární ochraně např.
  - a) vydáváním rozhodnutí ke kolaudaci stavby
  - b) ukládáním opatření k odstranění zjištěných nedostatků a kontrolou plnění těchto opatření
  - c) přípravou podkladů pro zjišťování příčin vzniku požárů
9. Výsledky kontroly a uložená opatření státní požární dozor projedná dle zákona o požární ochraně
  - a) s pověřeným pracovníkem ministerstva, se statutárním orgánem právnické osoby, s podnikající fyzickou osobou nebo jejím odpovědným zástupcem
  - b) s osobou odborně způsobilou nebo technikem požární ochrany
  - c) s vedoucím kontrolované organizační jednotky
10. Pověřený pracovník ministerstva, statutární orgán právnické osoby, podnikající fyzická osoba nebo její odpovědný zástupce dle § 31 odst. 2 zákona o požární ochraně
  - a) nejsou povinni podat písemnou zprávu o odstranění závad
  - b) jsou povinni podat písemnou zprávu o odstranění závad ve lhůtě, kterou si sami určí a kterou oznámí orgánu vykonávacímu státní požární dozor
  - c) jsou povinni podat písemnou zprávu o odstranění závad ve stanovené lhůtě
11. Výsledkem posuzování podkladů, dokumentace a ověřování splnění stanovených požadavků ve stavebním řízení dle zákona o požární ochraně
  - a) je stanovisko, které je podkladem k dalšímu řízení podle zvláštních právních předpisů
  - b) je rozhodnutí
  - c) je oznámení, které je podkladem k dalšímu řízení podle zvláštních právních předpisů
12. Ministerstvo vnitra vykonává státní požární dozor dle zákona o požární ochraně u staveb
  - a) jestliže o to požádá hasičský záchranný sbor kraje
  - b) které se mají uskutečnit na území dvou nebo více krajů, nebo u staveb, které si vyhradí
  - c) které určí Ministerstvo pro místní rozvoj

13. Působnost Ministerstva vnitra a HZS kraje při výkonu státního požárního dozoru se nevztahuje dle zákona o požární ochraně např. na
  - a) právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které provozují činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí
  - b) útvary a zařízení Policie ČR, Bezpečnostní informační služby a Vězeňské služby
  - c) úřad vlády
14. Působnost Ministerstva vnitra a HZS kraje při výkonu státního požárního dozoru se nevztahuje dle zákona o požární ochraně např. na
  - a) báňská díla, zařízení, pracoviště a činnosti v podzemí podléhající dozoru orgánů státní báňské správy
  - b) ministerstva
  - c) činnosti, které provozují občanská sdružení a veřejně prospěšné organizace
15. Působnost Ministerstva vnitra a HZS kraje při výkonu státního požárního dozoru se nevztahuje dle zákona o požární ochraně např. na
  - a) ministerstva
  - b) mezinárodní autodopravce
  - c) námořní lodě a civilní letadla
16. Působnost Ministerstva vnitra a HZS kraje při výkonu státního požárního dozoru se nevztahuje dle zákona např. na
  - a) fyzické osoby
  - b) objekty nadnárodních společností
  - c) drážní vozidla a říční plavidla, s výjimkou zjišťování příčin vzniku požárů
17. Působnost Ministerstva vnitra a HZS kraje při výkonu státního požárního dozoru se nevztahuje dle zákona o požární ochraně např. na
  - a) osoby samostatně výdělečně činné
  - b) objekty Ministerstva zahraničních věcí nacházející se mimo území České republiky
  - c) objekty spravované státní památkovou péčí
18. Působnost Ministerstva vnitra a HZS kraje při výkonu státního požárního dozoru se nevztahuje dle zákona o požární ochraně např. na
  - a) vojenské objekty, vojenské útvary, vojenská zařízení, vojenské záchranné útvary a právnické osoby založené a zřízené Ministerstvem obrany
  - b) právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které provozují činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí
  - c) na Ministerstvo dopravy
19. Orgán státního požárního dozoru provedení tematické požární kontroly
  - a) oznamuje písemně nejméně 4 dny předem
  - b) oznamuje telefonicky nejméně 4 dny předem
  - c) nemusí oznamovat

Správné odpovědi: 1c 2b 3c 4a 5c 6b 7a 8b 9a 10c 11a 12b 13b 14a
15c 16c 17b 18a 19c

Co takhle osvěžit se něčím studeným?

V šejkru dobře protřepeme 8 cl chladné vody s 1,5 lžíce nescafé a 1,5 lžíce
krupicového cukru; frappé nalijeme do vysoké sklenice s kostkami ledu,
dolijeme chladným mlékem a podáváme se stéblem.

20 Vyloučení věci z užívání, zákaz činnosti a zastavení provozu

Studijní cíle

Cílem této kapitoly je získat informace o jediném bezprostředním nástroji v rukou státního požárního dozoru, který má při výkonu své činnosti k odvrácení vzniku požáru nebo k obnovení možnosti evakuace.

Požadované vstupní znalosti

Znalost otázek 17 a 19 tohoto bloku, tj. výkon státní správy na úseku požární ochrany

Jestliže věc nebo činnost při provozu anebo provoz sám vyvolávají bezprostřední nebezpečí vzniku požáru a k odstranění tohoto nebezpečí nestačí jiná opatření, orgán vykonávající státní požární dozor rozhodne o

- vyloučení věci z užívání,
- zákazu činnosti,
- zastavení provozu.

O zastavení provozu lze rozhodnout i tehdy, jestliže by byla znemožněna záchrana osob nebo majetku v případě vzniku požáru. Vydání rozhodnutí o zastavení provozu musí být předem projednáno se statutárním orgánem právnické osoby, s podnikající fyzickou osobou anebo jejím odpovědným zástupcem.

Vyžaduje-li to naléhavost situace, lze rozhodnutí o vyloučení věci z užívání, zákazu činnosti nebo zastavení provozu oznámit ústně a uvést je do zápisu; písemné vyhotovení tohoto rozhodnutí je nutno doručit neprodleně.

20.1 Opravné prostředky

Proti rozhodnutí o vyloučení věci z užívání, zákazu činnosti nebo zastavení provozu je možno podat **odvolání do tří dnů** ode dne doručení písemného vyhotovení tohoto rozhodnutí. **Odvolání nemá odkladný účinek.** Odvolací orgán o něm rozhodne neodkladně. (Všimněte si odlišnosti od obecných ustanovení správního řádu - zákon o požární ochraně umožňuje rychlé použití mimořádných nástrojů bez individuálního zdůvodnění.)

Následující tabulka znázorňuje třídní odvolací lhůtu v týdnu s nepracovní sobotou a nedělí:

D - den doručení písemného rozhodnutí

O - poslední den, kdy je možno podat odvolání

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne	Po
D--	----	----	-O				
	D--	----	----	-O			
		D--	----	----	----	----	-O
			D--	----	----	----	-O
				D-	----	----	-O

20.2 Obnovení původního stavu

Užívat věc, která byla vyloučena z užívání, obnovit zakázanou činnost nebo obnovit zastavený provoz lze až **po odstranění nedostatků** vyvolávajících bezprostřední nebezpečí vzniku požáru a **jen s písemným souhlasem** orgánu, který vyloučil věc z užívání nebo rozhodl o zákazu činnosti anebo o zastavení provozu. Písemný souhlas nemá formu rozhodnutí.

Shrnutí

Při provádění kontrol, mohou orgány státního požárního dozoru zjistit situaci, kdy je nutno bezprostředně zasáhnout - odvrátit hrozící vznik požáru. A právě pro tuto situaci je určen specifický nástroj - možnost okamžitě - nestačí-li jiná opatření- vyloučit věc, která ohrožuje okolí, z užívání nebo zakázat nebezpečnou činnost či dokonce zastavit celý provoz. A právě o této pravomoci pojednávala tato kapitola.

Otázky

Do kdy se musí přestat užívat věc vyloučená z užívání?

Mohu obnovit provoz ihned po opravě závady?

Do kdy se mohu odvolat proti rozhodnutí o zákazu činnosti? A mohu se odvolat vůbec?

Může vyloučit věc z užívání také obecní úřad?

TEST

1. Proti rozhodnutí o vyloučení věci z užívání, zákazu činnosti nebo zastavení provozu se
  - a) nelze odvolat
  - b) lze odvolat do tří dnů od okamžiku ústního oznámení, přičemž odvolání nemá odkladný účinek
  - c) lze odvolat do tří dnů ode dne doručení písemného vyhotovení tohoto rozhodnutí; odvolání nemá odkladný účinek
2. Orgán vykonávající státní požární dozor rozhodne o vyloučení věci z užívání dle zákona o požární ochraně
  - a) jestliže věc při provozu vyvolává bezprostřední nebezpečí vzniku požáru a k odstranění tohoto nebezpečí nestačí jiná opatření
  - b) jestliže je možný vznik požáru a k odstranění této možnosti nestačí jiná opatření
  - c) jestliže tak uzná za vhodné
3. Orgán vykonávající státní požární dozor rozhodne o zákazu činnosti dle zákona o požární ochraně
  - a) jestliže při činnosti je možný vznik požáru a k odstranění této možnosti nestačí jiná opatření
  - b) jestliže činnost při provozu vyvolává bezprostřední nebezpečí vzniku požáru a k odstranění tohoto nebezpečí nestačí jiná opatření
  - c) jestliže tak uzná za vhodné
4. Rozhodnutí o vyloučení věci z užívání lze dle zákona o požární ochraně
  - a) oznámit ústně
  - b) oznámit pouze písemným rozhodnutím
  - c) vyžaduje-li to naléhavost situace oznámit ústně a uvést je do zápisu, písemné vyhotovení tohoto rozhodnutí je nutno doručit neprodleně
5. Rozhodnutí o zákazu činnosti lze dle zákona o požární ochraně
  - a) vyžaduje-li to naléhavost situace oznámit ústně a uvést je do zápisu, písemné vyhotovení tohoto rozhodnutí je nutno doručit neprodleně
  - b) oznámit ústně
  - c) oznámit pouze písemným rozhodnutím
6. Rozhodnutí o zastavení provozu lze dle zákona o požární ochraně
  - a) oznámit ústně
  - b) vyžaduje-li to naléhavost situace oznámit ústně a uvést je do zápisu, písemné vyhotovení tohoto rozhodnutí je nutno doručit neprodleně
  - c) oznámit pouze písemným rozhodnutím

7. Proti rozhodnutí o vyloučení věci z užívání, zákazu činnosti nebo zastavení provozu dle zákona o požární ochraně
  - a) nelze podat odvolání
  - b) lze podat odvolání, které ale nemá odkladný účinek
  - c) lze podat odvolání, které má odkladný účinek
8. Užívat věc, která byla vyloučena z užívání dle zákona o požární ochraně
  - a) lze až po odstranění nedostatků vyvolávajících bezprostřední nebezpečí vzniku požáru
  - b) lze jen s písemným souhlasem statutárního zástupce právnické osoby nebo u podnikající fyzické osoby se souhlasem této fyzické osoby nebo jejího odpovědného zástupce
  - c) lze až po odstranění nedostatků vyvolávajících bezprostřední nebezpečí vzniku požáru a jen s písemným souhlasem orgánu, který vyloučil věc z užívání
9. Obnovit zakázanou činnost dle zákona o požární ochraně
  - a) lze až po odstranění nedostatků vyvolávajících bezprostřední nebezpečí vzniku požáru
  - b) lze až po odstranění nedostatků vyvolávajících bezprostřední nebezpečí vzniku požáru a jen s písemným souhlasem orgánu, který rozhodl o zákazu činnosti
  - c) lze jen s písemným souhlasem Ministerstva vnitra
10. Obnovit zastavený provoz dle zákona o požární ochraně
  - a) lze až po odstranění nedostatků vyvolávajících bezprostřední nebezpečí vzniku požáru
  - b) lze jen s písemným souhlasem Ministerstva vnitra
  - c) lze až po odstranění nedostatků vyvolávajících bezprostřední nebezpečí vzniku požáru a jen s písemným souhlasem orgánu, který rozhodl o zastavení provozu

Správné odpovědi: 1c 2a 3b 4c 5a 6b 7b 8c 9b 10c

Literatura

Zákon číslo 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů
Zákon číslo 71/1967 Sb., o správním řízení ve znění pozdějších předpisů

21 Pokuty právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám, správní řád

Studijní cíl

Cílem této kapitoly je nejen shrnutí možných skutkových podstat správních pokut na úseku požární ochrany, ale také připomenutí zásad správního řízení, procesního předpisu jehož znalost se již víceméně předpokládá.

Požadované vstupní znalosti

Dosud probraná látka tohoto studia, to znamená znalost předchozích 20 otázek. Velice vhodná je znalost správního řádu, zejména v případě nutnosti praktické aplikace této části.

21.1 Pokuty právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám

Hasičský záchranný sbor kraje při výkonu státního požárního dozoru může jako příslušný správní orgán **uložit** právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě **pokutu**, jestliže poruší povinnosti vyplývající z předpisů o požární ochraně. Jejich výčet přináší následující tabulky. Upozorňuji, že se jedná o maximální výši pokuty, minimální je teoreticky 1 Kč, v praxi pro pracnost zpracování příslušného správního rozhodnutí se bude jednat o tisícikoruny. Při stanovení výše pokuty se přihlíží zejména k závažnosti a době trvání protiprávního jednání a k rozsahu způsobené škody.

Uložení pokuty nezavazuje právnickou osobu nebo podnikající fyzickou osobu povinnosti odstranit závadný stav ve stanovené lhůtě. Uložení pokuty zůstává nedotčena odpovědnost právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby za způsobenou škodu a postih jejich zaměstnanců podle pracovně právních předpisů.

21.2 Druhy pokut na úseku požární ochrany s jejich maximální výší

Druh porušené povinnosti právnickou osobou nebo podnikající fyzickou osobou	Maximální výše pokuty v Kč		
	Činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí	Činnosti se zvýšeným požárního nebezpečí	Činnosti s vysokým požárním nebezpečím
neoznačí místa a pracoviště příslušnými bezpečnostními značkami,	250 000	500 000	1 000 000

příkazy, zákazy a pokyny ve vztahu k požární ochraně, včetně míst, na kterých se nachází věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení,			
neprovádí pravidelně kontrolu dodržování předpisů o požární ochraně a plnění příkazů, zákazů a pokynů týkajících se požární ochrany nebo neodstraňuje zjištěné závady,	250 000	500 000	1 000 000
nezabezpečí pravidelné školení svých zaměstnanců o požární ochraně a odbornou přípravu preventivních požárních hlídek nebo preventistů požární ochrany, jakož i odbornou přípravu v jednotkách požární ochrany,		500 000	1 000 000
neumožní nebo ztěžuje výkon státního požárního dozoru,	250 000	500 000	1 000 000
nevyhotoví předepsanou dokumentaci požární ochrany nebo ji neudrzuje v souladu se skutečným stavem anebo neplní podmínky požární bezpečnosti v ní stanovené,			
nezabezpečí v potřebném množství a druzích požární techniku, věcné prostředky požární ochrany nebo požárně bezpečnostní zařízení nebo tyto neudrzuje v provozuschopném stavu anebo u vyhrazené požární techniky, věcných prostředků požární ochrany nebo požárně bezpečnostních zařízení používá neschválené druhy,	250 000	500 000	1 000 000
neumožní vstup na nemovitost k provedení potřebných opatření v souvislosti se cvičením jednotek požární ochrany, ačkoli tomu byla povinna podle rozhodnutí obce nebo hasičského záchranného sboru kraje,	250 000	500 000	1 000 000
neoznámí bez odkladu územně příslušnému hasičskému záchrannému sboru kraje vznik požáru při činnostech, které provozuje, nebo v prostorách, které vlastní nebo užívá,	250 000	500 000	1 000 000
nepodá písemnou zprávu o odstranění závad zjištěných při kontrole ve lhůtě stanovené orgánem vykonávajícím státní požární dozor,	250 000	500 000	1 000 000
nestanoví organizaci zabezpečení požární ochrany s ohledem na požární	250 000	500 000	1 000 000

nebezpečí nebo prokazatelně nestanoví podmínky požární bezpečnosti			
nedodrží stanovené podmínky požární bezpečnosti provozovaných činností, technologických postupů nebo zařízení anebo nezabezpečuje údržbu a opravy technických a technologických zařízení způsobem a ve lhůtách stanovených technickými podmínkami nebo výrobcem zařízení,	250 000	500 000	1 000 000
nestanoví požadavky na odbornou kvalifikaci osob nebo nezabezpečí provádění prací, které by mohly vést ke vzniku požáru osobou s příslušnou kvalifikací,	250 000	500 000	1 000 000
používá neoprávněně barevné označení vozidel, lodí a letadel jednotek požární ochrany.	250 000	500 000	1 000 000
nezabezpečí posouzení požárního nebezpečí nebo je nepředloží ve stanovené lhůtě orgánu státního požárního dozoru,			1 000 000
nevytváří podmínky pro hašení požárů a pro záchranné práce, neudrží volné příjezdové komunikace a nástupní plochy pro požární techniku, únikové cesty a volný přístup k nouzovým východům, rozvodným zařízením elektrické energie, uzávěrům vody, plynu, topení a produktvodům, věcným prostředkům požární ochrany a ručnímu ovládní požárně bezpečnostních zařízení,	500 000	500 000	1 000 000
poruší rozhodnutí o vyloučení věci z užívání, rozhodnutí o zákazu činnosti nebo rozhodnutí o zastavení provozu,	500 000	500 000	1 000 000
nezajistí plnění úkolů požární ochrany podle kategorie požárního nebezpečí osobami s odbornou způsobilostí nebo nezřídí preventivní požární hlídku,		500 000	1 000 000
nezřídí jednotku požární ochrany nebo ji smluvně nezabezpečí, ačkoli k tomu byla povinna,		500 000	1 000 000
zruší jednotku požární ochrany bez souhlasu hasičského záchranného sboru kraje		10 000 000	10 000 000

nevybaví jednotku požární ochrany potřebnou požární technikou, věcnými prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostními zařízeními anebo jednotku požární ochrany využívá k činnostem, které by mohly ohrozit její akceschopnost,		500 000	1 000 000
neplní opatření stanovená posouzením požárního nebezpečí,			1 000 000
neprovede ve stanovené lhůtě opatření uložená k odstranění zjištěných nedostatků,	500 000	500 000	1 000 000
neposkytne na výzvu velitele zásahu nebo velitele jednotky požární ochrany obce potřebnou věcnou pomoc,	500 000	500 000	1 000 000
neumožní vstup na nemovitost k provedení potřebných opatření v souvislosti se zdoláváním požáru nebo prováděním záchranných prací,	500 000	500 000	1 000 000
nemá k dispozici požárně technické charakteristiky vyráběných, používaných, zpracovávaných nebo skladovaných látek a materiálů, nutných ke stanovení preventivních opatření k ochraně života, zdraví a majetku,		500 000	1 000 000
nedodržuje návody a technické podmínky výrobce nebo obchodní organizace vztahující se k požární bezpečnosti,	500 000	500 000	1 000 000
neposkytne bezúplatně výrobky nebo vzorky k provedení požárně technické expertizy v rámci zjišťování příčin vzniku požáru,	500 000	500 000	1 000 000
vypaluje porosty nebo neoznámí spalování hořlavých látek na volném prostranství orgánu státního požárního dozoru, případně nestanoví opatření proti vzniku a šíření požáru,	500 000	500 000	1 000 000
neuvědomí písemně orgán státního požárního dozoru nebo nepostupuje podle jeho pokynu, v případě změny charakteru nebo podmínek anebo rozsahu provozované činnosti, která je předmětem posouzení požárního nebezpečí,			1 000 000

nesplní lhůtu stanovenou orgánem státního požárního dozoru k odstranění nedostatků v předloženém posouzení požárního nebezpečí,			1 000 000
neudrží zdroje vody pro hašení požárů v takovém stavu, aby bylo umožněno použití požární techniky a čerpání vody k hašení požáru, neplní povinnosti k ochraně lesů v době zvýšeného nebezpečí vzniku požáru	500 000	500 000	1 000 000
při přepravě nebezpečných látek nemá k dispozici na místě s nákladem požárně technické charakteristiky přepravovaných látek nebo tyto neodpovídají vykazovanému přepravovanému nákladu.		500 000	1 000 000

21.3 Řízení o pokutách na úseku požární ochrany

Právnícké osobě nebo podnikající fyzické osobě, která **opětovně** poruší povinnost, za kterou jí byla v předchozích **třech letech** uložena pokuta pravomocným rozhodnutím, může hasičský záchranný sbor kraje při výkonu státního požárního dozoru uložit další pokutu až do výše **dvojnásobku pokuty** stanoveného rozmezí výše uvedených tabulek.

Řízení o uložení pokuty lze zahájit do 1 roku ode dne, kdy se o porušení povinnosti dozvěděl orgán vykonávající státní požární dozor a musí být pravomocně **skončeno do 3 let od porušení povinnosti**.

Hasičský záchranný sbor kraje vybírá a vymáhá pokuty podle zákona číslo 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů. Pokuta je příjmem státního rozpočtu.

21.4 Zásady správního řízení

Současným platným správním řádem je **zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení** ve znění pozdějších předpisů, který se řídí následujícími zásadami:

Zásada zákonnosti - průběh řízení i rozhodnutí musí být v souladu se zákony a jinými obecně závaznými právními předpisy.

Zásada materiální (objektivní) pravdy - správní orgán je povinen zjistit podklady co nejuplněji pro rozhodnutí a dát účastníkům příležitost, aby se k nim vyjádřili, rozhodnutí musí vycházet ze spolehlivého zjištění stavu věci, správní orgán se nemusí omezit jen na návrhy účastníků řízení, ale z vlastního podnětu zjišťuje skutečný stav věci.

Zásada součinnosti správního orgánu s účastníky řízení - správní orgán je povinen postupovat v řízení v úzké součinnosti s účastníky řízení, kteří využívající svá procesní práva (např. právo navrhnout důkazy, nahlížet do spisů, podat odvolání) mohou podstatně ovlivnit průběh řízení.

Zásada rychlosti a hospodárnosti řízení - požadavek si klade za cíl provést řízení s co nejmenšími náklady (užití co nejjednodušších prostředků k dosažení zákonného a správného rozhodnutí) a v co možno nejkratší době (dodržování zákonných lhůt pro vydání rozhodnutí, postoupení příslušnému orgánu, apod.).

Zásada rovnosti účastníků - všichni jsou si v řízení rovni a orgán provádějící řízení musí této jejich rovnosti dbát v celém průběhu řízení (projevem této zásady je užívání mateřského jazyka při přestupkovém řízení a použití oficiálního tlumočnicka, rozesílání písemnosti všem účastníkům najednou v jeden den, apod.).

Zásada volného hodnocení důkazů - zákon nestanoví přípustnost nebo průvodní sílu prováděných důkazů, správní orgán, který řízení provádí, sám hodnotí přípustnost a závažnost provedených důkazů, volná úvaha však neznamená zvlášť správního orgánu, ale zhodnocení všech důkazů a provedení závěrů, odpovídající provedeným důkazům; vyjádřením hodnocení důkazů je odůvodnění rozhodnutí.

Zásada dvouinstančnosti řízení - tuto zásadu realizuje odvolání, jako řádný opravný prostředek; odvolat se lze proti každému prvoinstančnímu rozhodnutí, právo odvolání je přiznáno jen účastníkům řízení, proti rozhodnutí o odvolání, vydaném druhou stolicí se nelze dále odvolat.

Zásada neveřejnosti ústního jednání - jednání je v zásadě neveřejné, to znamená, že se ho zúčastní jen pracovníci správního orgánu, účastníci řízení, předvolaní svědci, znalci, příp. tlumočníci, a osoby poškozené.

Existují ještě další zásady, např. **oficiality** (řízení se provádí z moci úřední), **dispoziční** (podání je od účastníka řízení), **jednotnosti a koncentrace řízení**, atd., důležité ovšem je, že všechny výše uvedené zásady nejsou proklamativní, ale tvoří nosnou kostru správního řízení.

Účastníkem řízení je ten, o jehož právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech má být v řízení jednáno nebo jehož práva, právem chráněné zájmy nebo povinnosti mohou být rozhodnutím přímo dotčeny; účastníkem řízení je i ten, kdo tvrdí, že může být rozhodnutím ve svých právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech přímo dotčen, a to až do doby, než se prokáže opak.

21.5 Zahájení správního řízení

Řízení se zahajuje na návrh účastníka řízení nebo z podnětu správního orgánu. Řízení je zahájeno dnem, kdy podání účastníka řízení došlo správnímu orgánu příslušnému ve věci rozhodnout. Pokud se řízení zahajuje z podnětu správního orgánu, je řízení zahájeno dnem, kdy tento orgán učinil vůči účastníku řízení **první úkon**. O zahájení řízení uvědomí správní orgán všechny známé účastníky řízení.

V požární ochraně je řízení nejčastěji zahájeno z podnětu požární kontroly, ať už komplexní požární kontroly, tematické nebo kontrolní dohlídky. Ukládá-li orgán vykonávající ve firmě státní požární dozor pokutu, není první den kontroly (popř. poslední den kontroly) zahájením správního řízení ve věci uložení pokuty, ale je jim ten den, kdy správní orgán sdělí účastníkům řízení, že zahájil správní řízení. To se obvykle děje samostatným přípisem, ale je možno zahájení uvést již do zápisu o požární kontrole.

Správní orgán nařídí **ústní jednání**, vyžaduje-li to povaha věci, zejména přispěje-li se tím k jejímu objasnění. Má-li být při ústním jednání provedeno ohledání, koná se ústní jednání zpravidla na místě ohledání. K ústnímu jednání přizve správní orgán všechny účastníky řízení a požádá je, aby při ústním jednání uplatnili své připomínky a náměty. Ústní jednání je **neverejné**. K ústnímu jednání musí být pozváni všichni účastníci řízení. Nedostaví-li se řádně předvolaný účastník řízení k ústnímu jednání, může správní orgán jednat v jeho nepřítomnosti.

O ústních podáních a o důležitých úkonech v řízení, zejména o provedených důkazech, o vyjádření účastníka řízení, o ústním jednání sepíše správní orgán **protokol**. Z protokolu musí být zejména patrné, **kdo, kdy a kde** řízení prováděl, **předmět řízení**, které osoby se ho zúčastnily, jak řízení probíhalo, jaké návrhy byly podány a **jaká opatření byla přijata**. Protokol **podepisují** po přečtení **všechny osoby**, které se jednání zúčastnily a pracovník správního orgánu, provádějícího řízení. Odepření podpisu, důvody tohoto odepření a námitky proti obsahu protokolu se v něm zaznamenávají.

Je-li to třeba, stanoví správní orgán k provedení úkonu v řízení přiměřenou **lhůtu**, pokud není určena správním řádem nebo zvláštním právním předpisem. Do lhůty se nezapočítává den, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty. Lhůty určené podle týdnů, měsíců nebo let končí uplynutím toho dne, který se svým označením shoduje se dnem, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty, a není-li takový den v měsíci, končí lhůta posledním dnem měsíce. Případně-li konec lhůty na den pracovního klidu nebo den pracovního volna, je posledním dnem lhůty nejbližší příští pracovní den. Lhůta je zachována, je-li posledního dne lhůty učiněno podání u správního orgánu, nebo je-li podání odevzdáno k poštovní přepravě.

Každé **zahájené správní řízení** musí být **ukončené rozhodnutím**.

21.6 Náležitosti správního rozhodnutí

Rozhodnutí musí být v souladu se zákony a ostatními právními předpisy vydáno orgánem k tomu příslušným, vyházet ze spolehlivě zjištěného stavu věci a obsahovat předepsané náležitosti. **Rozhodnutí** musí **obsahovat**

- výrok,
- odůvodnění,
- poučení o odvolání.

Výrok obsahuje rozhodnutí ve věci s uvedením ustanovení právního předpisu, podle něhož bylo rozhodnuto. Pokud se v rozhodnutí ukládá účastníkovi řízení povinnost k plnění, stanoví pro ni správní orgán lhůtu; lhůta nesmí být kratší, než stanoví zvláštní právní předpis.

V **odůvodnění** rozhodnutí správní orgán uvede, které skutečnosti byly podkladem rozhodnutí, jakými úvahami byl veden při hodnocení důkazů a při použití právních předpisů, na základě kterých rozhodoval.

Poučení o odvolání obsahuje údaj, zda je rozhodnutí konečné nebo zda se lze proti němu odvolat, v jaké lhůtě (obvykle do 15 dnů), ke kterému orgánu a kde lze odvolání podat.

21.7 Průběh řízení

V jednoduchých věcech rozhodne správní orgán bezodkladně. V ostatních případech je správní orgán povinen rozhodnout ve věci **do 30 dnů** od zahájení řízení. Ve zvláště složitých případech rozhodne nejdéle do 60 dnů. Rozhodnutí se účastníkovi řízení oznamuje doručením písemného vyhotovení tohoto rozhodnutí. Den doručení je dnem jeho oznámení.

21.8 Opravné prostředky

Proti rozhodnutí správního orgánu má účastník řízení **právo podat odvolání**.

Odvolání se podává u správního orgánu, který napadené rozhodnutí vydal. Odvolání je třeba podat ve lhůtě 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí, nestanoví-li jinou lhůtu zvláštní právní předpis (např. zákon o požární ochraně do 3 dnů u vyloučení věci z užívání) .

Správní orgán, který napadené rozhodnutí vydal, může o odvolání sám rozhodnout, jestliže odvolání v plném rozsahu vyhoví. Jedná se o tak zvanou autoremeduru.

Nerozhodne-li správní orgán, který napadené rozhodnutí vydal o odvolání, předloží je spolu s výsledky doplněného řízení a se spisovým materiálem odvolacímu orgánu nejdéle do 30 dnů ode dne, kdy mu odvolání došlo.

Odvolací orgán přezkoumá napadené rozhodnutí v celém rozsahu, je-li to nutné, dosavadní řízení doplní, popřípadě zjištěné závady odstraní. Jsou-li pro to důvody, odvolací orgán rozhodnutí změní nebo zruší, jinak odvolání zamítne a rozhodnutí potvrdí. **Proti rozhodnutí o odvolání se nelze dále odvolat.** Rozhodnutí, proti kterému se nelze odvolat, **je v právní moci**.

Řízení před správním orgánem ukončené rozhodnutím, které je v právní moci, se na návrh účastníka **řízení obnoví** za zákonem stanovených podmínek. Při přezkoumávání rozhodnutí vychází správní orgán z právního stavu a skutkových okolností v době vydání rozhodnutí. Nemůže proto zrušit nebo změnit rozhodnutí, jestliže se po jeho vydání dodatečně změnila rozhodující skutkové okolnosti, z nichž původní rozhodnutí vycházelo.

Správní orgán nemůže **mimo odvolací řízení** rozhodnutí zrušit nebo změnit po uplynutí tří let od právní moci napadeného rozhodnutí. Proti rozhodnutí, jímž se ruší nebo mění rozhodnutí mimo odvolací řízení, se lze odvolat.

21.9 Výkon rozhodnutí

Neplní-li účastník řízení ve stanovené lhůtě dobrovolně povinnost uloženou mu rozhodnutím, které je vykonatelné, její **výkon** se provede.

Rozhodnutí lze vykonat nejpozději **do tří let** po uplynutí lhůty stanovené pro splnění uložené povinnosti. Orgán provádějící výkon rozhodnutí je povinen oznámit účastníku řízení, jehož se výkon týká, zahájení výkonu rozhodnutí.

Shrnutí

Každý správný právní předpis, který ukládá povinnosti, má také nástroje pro jejich vymáhání. Zákon o požární ochraně je uvádí v § 76 a násl. V přehledných tabulkách jste se seznámili s výčtem povinností právnických osob a podnikajících fyzických osob seřazený podle výše možných pokut.

Otázky

Kdo může ukládat firmám pokuty na úseku požární ochrany?

Jaká je max. výše pokuty uložena právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě?

Uveďte příklady pokut, které lze uložit na úseku požární ochrany ve správním řízení!

TEST

1. Při stanovení výše pokuty právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě se dle zákona o požární ochraně přihlíží zejména
  - a) k závažnosti a době trvání protiprávního jednání a k rozsahu způsobené škody
  - b) k finanční situaci právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby
  - c) k celkovému stavu požární ochrany u právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby
2. Uložením pokuty se dle zákona o požární ochraně právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba
  - a) zbavuje povinnosti odstranit závadný stav ve stanovené lhůtě, pokud státní požární dozor nerozhodne jinak
  - b) zbavuje povinnosti odstranit závadný stav ve stanovené lhůtě
  - c) nezabavuje povinnosti odstranit závadný stav ve stanovené lhůtě
3. Pokuta uložená podle zákona o požární ochraně
  - a) je příjmem okresu
  - b) je příjmem státního rozpočtu
  - c) je příjmem kraje
4. Je zákonem o požární ochraně stanovena lhůta pro pravomocné ukončení řízení o uložení pokuty
  - a) není
  - b) ne, řídí se lhůtami, které určí orgán státního požárního dozoru
  - c) ano
5. Jsou stanoveny pokuty za neplnění povinností podle zákona o IZS fyzickým osobám
  - a) jsou
  - b) nejsou
  - c) mohou být uloženy pouze ve zvláštních případech stanovených Ministerstvem vnitra
6. Jsou stanoveny pokuty za neplnění povinností podle zákona o IZS právnickým osobám
  - a) nejsou
  - b) mohou být uloženy pouze ve zvláštních případech stanovených Ministerstvem vnitra
  - c) jsou

Správné odpovědi: 1a 2c 3b 4c 5a 6c

Literatura

Zákon číslo 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů
Zákon číslo 71/1967 Sb., o správním řízení ve znění pozdějších předpisů

22 Zásady přestupkového řízení a přestupky na úseku PO

Studijní cíl

Cílem kapitoly je přinést přehled přestupků na úseku požární ochrany (jedná se o porušení předpisů, která jste již v rámci předchozího studia zvládli) a také přehled zásad projednání přestupků správním orgánem.

Požadované vstupní znalosti

Znalost dosud probraných kapitol - to je nutné a přínosem bude znalost správního řádu, popř. přestupkového zákona.

22.1 Definice přestupku

Řízení o přestupcích je dáno zákonem číslo 200/1990 Sb., o přestupcích v platném znění.

Přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v zákoně o přestupcích nebo jiném zákoně (např. zákoně o požární ochraně), nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.

Přestupkem není jednání, jímž někdo odvrací přiměřeným způsobem přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný zákonem nebo nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, jestliže tímto jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil, a toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak.

Jednáním se rozumí **i opomenutí** takového konání, k němuž byl pachatel podle okolností a svých osobních poměrů povinen.

Přestupku se může dopustit **jen fyzická osoba** (občan), i když třeba za porušení pracovních povinností - zákon o přestupcích to definuje takto: za porušení povinnosti uložené právnické osobě (popř. podnikající fyzické osobě) odpovídá podle tohoto zákona ten, kdo za tuto osobu jednal nebo měl jednat, a jde-li o jednání na příkaz, ten kdo dal k jednání příkaz.

K odpovědnosti za přestupek postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění.

Přestupek je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel

- o věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že tento zájem neporuší nebo neohrozí nebo
- o nevěděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ač to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

Přestupek je spáchán úmyslně, jestliže pachatel

- o chtěl svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem nebo

- o věděl, že svým jednáním může ohrozit zájem chráněný zákonem, a pro případ, že jej poruší nebo ohrozí, byl s tím srozuměn.

22.2 Přestupky na úseku požární ochrany

Skutkové podstaty přestupků na úseku požární ochrany jsou definovány v § 78 zákona o požární ochraně. Přestupku na úseku požární ochrany se dopustí ten, kdo

	Pokuta do Kč
▪ poruší příkazy nebo zákazy týkající se požární ochrany na označených místech,	10 000
▪ neumožní vstup na nemovitost při cvičení jednotky požární ochrany, ačkoliv je k tomu povinen podle rozhodnutí hasičského záchranného sboru kraje nebo obce,	10 000
▪ neuposlechne nařízení velitele zásahu nebo velitele jednotky požární ochrany vydané v souvislosti se zdoláváním požáru nebo při cvičení jednotky požární ochrany, aby se z místa zásahu vzdálily nebo podřídily jiným omezením nutným k úspěšnému provedení zásahu,	10 000
▪ poruší zásady bezpečného provozu tepelných, elektrických, plynových a jiných spotřebičů a komínů,	10 000
▪ neobstará nebo neudrží v provozuschopném stavu věcné prostředky požární ochrany nebo požárně bezpečnostní zařízení, poškodí, zneužije nebo jiným způsobem znemožní použití věcných prostředků požární ochrany nebo požárně bezpečnostních zařízení,	20 000
▪ vědomě bezdůvodně přivolá jednotku požární ochrany nebo zneužije linku tísňového volání,	20 000
▪ nedodrží podmínky nebo návody vztahující se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností,	20 000
▪ neumožní výkon státního požárního dozoru nebo ve stanovené lhůtě nesplní opatření uložená orgánem státního požárního dozoru,	20 000
▪ neposkytne osobní nebo věcnou pomoc v souvislosti se zdoláváním požáru, ačkoli je k tomu povinen,	20 000
▪ neumožní orgánu státního požárního dozoru provedení potřebných úkonů ke zjišťování příčiny vzniku požáru nebo bezúplatně neposkytne výrobky nebo vzorky k provedení požárně technické expertizy,	20 000
▪ nedodrží předpisy o používání, skladování a manipulaci s hořlavými nebo požárně nebezpečnými	20 000

látkami nebo nesprávným skladováním materiálu znemožní přístup k rozvodným zařízením elektrické energie a uzávěrům plynu, vody a topení,	
▪ nedodrží zásady požární bezpečnosti při používání otevřeného ohně nebo jiného zdroje zapálení,	20 000
▪ nevytváří v prostorách ve svém vlastnictví nebo užívání podmínky pro rychlé zdolávání požáru a pro provádění záchranných prací nebo neumožní jednotce požární ochrany vstup na nemovitost při zdolávání požáru nebo provádění záchranných prací anebo jinak ztíží provedení opatření nutných ke zdolávání požáru nebo při provádění záchranných prací,	25 000
▪ poruší rozhodnutí o vyloučení věci z užívání nebo rozhodnutí o zákazu činnosti anebo rozhodnutí o zastavení provozu,	25 000
▪ provádí práce, které mohou vést ke vzniku požáru, ačkoli nemá odbornou způsobilost požadovanou pro výkon takových prací zvláštními předpisy,	25 000
▪ zanedbá z hlediska požární ochrany dohled nad osobami, které nemohou posoudit následky svého jednání,	25 000
▪ způsobí svým jednáním požár, nejde-li o trestný čin,	25 000
▪ vypaluje porosty,	25 000
▪ neoznámí bezodkladně místně příslušnému hasičskému záchrannému sboru kraje požár v objektech a jiných místech, které vlastní nebo užívá,	25 000
▪ omezí nebo znemožní použití označených nástupních ploch pro požární techniku,	25 000
▪ používá neoprávněně barevné označení vozidel, lodí a letadel jednotek požární ochrany,	25 000
▪ neudrhuje zdroje vody pro hašení požárů v takovém stavu, aby bylo umožněno použití požární techniky k hašení požáru,	25 000
▪ neplní povinnosti k ochraně lesů před požáry (v souvislých lesních porostech o celkové výměře vyšší než 50 hektarů nezabezpečuje v době zvýšeného nebezpečí vzniku požáru opatření pro včasné zjištění požáru v lesích a proti jejich rozšíření pomocí hlídkové činnosti s potřebným množstvím sil a prostředků požární ochrany pokud tak neučiní Ministerstvo zemědělství podle lesního zákona),	25 000
▪ neplní povinnosti vlastníka na úseku požární ochrany ve všech prostorách, která užívá společně více právnických osob nebo podnikajících fyzických osob.	25 000

Pokutu za výše uvedený přestupek **ukládá hasičský záchranný sbor kraje**, který pokutu rovněž vybírá a vymáhá podle zvláštního zákona. Pokuta je příjmem státního rozpočtu.

22.3 Zásady přestupkového řízení

Přestupek nelze projednat, uplynul-li od jeho spáchání jeden rok (jedná se o takzvanou promlčení lhůtu); nelze jej též projednat, popřípadě uloženou sankci nebo její zbytek vykonat, vztahuje-li se na přestupek amnestie.

Občan je obviněným z přestupku, jakmile správní orgán učinil vůči němu první procesní úkon. Na takového občana se hledí, jako by byl nevinný, pokud jeho vina nebyla vyslovena pravomocným rozhodnutím. **Obviněný** z přestupku **má právo vyjádřit se** ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu, a k důkazům o nich, uplatňovat skutečnosti a navrhopvat důkazy na svou obhajobu, podávat návrhy a opravné prostředky. K výpovědi ani k doznání nesmí být donucován.

O přestupku koná správní orgán v prvním stupni **ústní jednání**. V nepřítomnosti obviněného z přestupku lze věc projednat jen tehdy, jestliže odmítne, ač byl řádně předvolán, se k projednání dostavit nebo se nedostaví bez náležité omluvy nebo důležitého důvodu.

V řízení o přestupku jsou **účastníky řízení**:

- o obviněný z přestupku,
- o poškozený, pokud jde o projednávání náhrady majetkové škody způsobené přestupkem,
- o vlastník věci, která může být zabrána nebo byla zabrána, v části řízení týkající se zabránění věci,
- o navrhovatel, na jehož návrh bylo zahájeno řízení o přestupku.

22.3.1 Zvláštnosti řízení o mladistvých

Při posuzování přestupku osoby, která v době jeho spáchání dovršila patnáctý rok a nepřekročila osmnáctý rok svého věku (dále jen "**mladistvý**"), se přihlíží ke zvláštní péči, kterou společnost věnuje mládeži. Je-li obviněným z přestupku mladistvý, vyrozumí správní orgán o nařízeném ústním jednání též zákonného zástupce mladistvého a orgán vykonávající sociálně-právní ochranu dětí; jim se také rozhodnutí o přestupku oznamuje.

Horní hranice pokuty se u mladistvých snižuje na polovinu, přičemž však nesmí být vyšší než 2000 Kč. V blokovém řízení nelze uložit mladistvému pokutu vyšší než 500 Kč; (pokutu až do výše 1000 Kč lze uložit mladistvému, pokud tento zákon nebo zvláštní zákon připouští v blokovém řízení uložit pokutu vyšší než 1000 Kč). Přestupek mladistvého nelze projednat v příkazním řízení.

22.3.2 Náhrada škody v souvislosti se spácháním přestupku

Uplatnil-li ten, komu byla **přestupkem způsobena majetková škoda**, nárok na její náhradu v řízení o přestupku, působí správní orgán, který přestupek projedná, k tomu, aby byla škoda dobrovolně nahrazena. Jestliže **škoda a její výše byla spolehlivě zjištěna** a škoda nebyla dobrovolně nahrazena, **uloží správní orgán** pachateli přestupku povinnost **ji nahradit**; jinak odkáže poškozeného s jeho nárokem na náhradu škody na soud nebo jiný příslušný orgán.

Výše uvedeným způsobem se často vymáhá škoda vzniklá planým výjezdem jednotky požární ochrany v případech úmyslného zneužití tísňového volání.

22.3.3 Výrok rozhodnutí

Výrok rozhodnutí o přestupku, jímž je obviněný z přestupku uznán vinným, musí obsahovat:

- o popis skutku s označením místa a času jeho spáchání,
- o vyslovení viny,
- o druh a výměru sankce, (popřípadě rozhodnutí o upuštění od uložení sankce)
- o o nároku na náhradu škody
- o o náhradě nákladů řízení.

Občanovi, který byl uznán vinným z přestupku (jakož i navrhovateli, bylo-li řízení zahájeno na jeho návrh zastaveno) se uloží **povinnost nahradit státu náklady** spojené s projednáváním přestupku. Náklady řízení se hradí paušální částkou, kterou stanoví ministerstvo vnitra České republiky v dohodě s ministerstvem financí České republiky obecně závazným právním předpisem. V současné době se jedná o paušální částku 1000 Kč a v případě nutnosti povolání soudního znalce 1500 Kč, v případě nutnosti povolání soudního znalce z oboru psychiatrie 2500 Kč. Bylo-li k podání znaleckého posudku přibráno více znalců, může paušální částka nákladů řízení činit nejvíce 6000 Kč.

Tuto paušální částku na náhradu nákladů řízení nelze uložit v blokovém řízení ani v řízení příkazním. Z důvodů zvláštního zřetele hodných (na úseku požární ochrany velmi výjimečně) lze od uložení povinnosti nahradit náklady řízení zcela nebo zčásti upustit. Výběr paušální částky je rovněž příjmem státního rozpočtu České republiky.

22.3.4 Odvolání

Proti rozhodnutí o přestupku se může odvolat

- o obviněný z přestupku v plném rozsahu,

- o jde-li o mladistvého, v jeho prospěch i jeho zákonný zástupce a orgán vykonávající sociálně-právní ochranu dětí,
- o poškozený jen ve věci náhrady škody.

Včas podané odvolání proti rozhodnutí o přestupku má odkladný účinek, který není možno vyloučit. V odvolacím řízení nemůže správní orgán změnit uloženou sankci v neprospěch obviněného z přestupku.

22.4 Způsoby ukládání pokut

Pokutu lze uložit v jednom ze tří možných řízeních:

- o v blokovém řízení lze uložit pokutu do 1000 Kč,
- o v příkazním řízení lze uložit pokutu do 4000 Kč,
- o ve správním řízení lze uložit pokutu do výše dle úvodní tabulky.

22.4.1 Blokové řízení

Přestupek lze projednat uložením pokuty v blokovém řízení, jestliže

- je spolehlivě zjištěn, nestačí domluva a obviněný z přestupku je ochoten pokutu zaplatit,
- na pokutových blocích vyznačí, komu, kdy a za jaký přestupek byla pokuta v blokovém řízení uložena,
- proti uložení pokuty v blokovém řízení se nelze odvolat,
- nemůže-li pachatel přestupku zaplatit pokutu na místě, vydá se mu blok na pokutu na místě nezaplacenou s poučením o způsobu zaplacení pokuty, o lhůtě její splatnosti a o následcích nezaplacení pokuty. Převzetí tohoto bloku pachatel přestupku potvrdí.

22.4.2 Příkazní řízení

Není-li pochybnosti o tom, že obviněný z přestupku se přestupku dopustil a nebyla-li věc vyřízena v blokovém řízení, může správní orgán bez dalšího řízení vydat příkaz o uložení pokuty.

- Příkaz má stejné náležitosti jako rozhodnutí o přestupku.
- Oznamuje se vždy písemně.
- Obviněný z přestupku může proti příkazu podat do 15 dnů ode dne jeho doručení **odpor** správnímu orgánu, který příkaz vydal.
- Včasným podáním odporu se příkaz ruší a správní orgán pokračuje v řízení správním.
- Obviněnému z přestupku nelze uložit vyšší výměru sankce, než byla uvedena v příkaze.
- Příkaz, proti kterému nebyl včas podán odpor, má účinky pravomocného rozhodnutí.

- V příkazním řízení nelze projednat nárok na náhradu škody.

22.5 Výkon rozhodnutí

Rozhodnutí o uložení pokuty za přešupek, o nároku na náhradu škody a o náhradě nákladů řízení lze vykonat **do pěti let** po uplynutí lhůty určené pro jejich zaplacení.

Výkon rozhodnutí o uložení pokuty za přešupek, o nároku na náhradu škody a o náhradě nákladů řízení lze provést též prodejem movitých věcí dlužníka. Správní orgán příslušný k výkonu rozhodnutí postupuje přitom přiměřeně podle občanského soudního řádu.

Shrnutí

Poruší-li člověk předpisy o požární ochraně, nejenže ohrožuje sebe, své okolí a majetek, ale také naplňuje skutkovou podstatu přešupku (nejde-li rovnou o trestný čin), a za něj by měl být v rámci preventivního působení (a pro výstrahu) potrestán. A rozbor této situace byl právě obsahem této kapitoly.

Otázky

Které předpisy řeší přešupkové řízení v požární ochraně?

Uveďte některé příklady přešupků na úseku požární ochrany?

Kolik je možno uložit blokovou pokutou za přešupek na úseku požární ochrany?

Kolik je možno uložit v příkazním řízení za přešupek na úseku požární ochrany?

Jaká je maximální výše pokuty za přešupek na úseku požární ochrany?

TEST

1. Je zákonem o požární ochraně upravena výše pokut za přešupek
  - a) ano
  - b) ano, avšak toto se vztahuje pouze na podnikající fyzické osoby
  - c) není
2. HZS kraje ve smyslu zákona o požární ochraně např.
  - a) vydává rozhodnutí o splnění podmínek požární bezpečnosti při stavebním řízení
  - b) projednává přešupky a správní delikty na úseku požární ochrany
  - c) provádí kontroly v bytových prostorech fyzických osob, které jsou v jejich vlastnictví nebo užívání

Správné odpovědi: 1a 2b

Literatura

Zákon číslo 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů

Zákon číslo 200/1990 Sb., o přestupcích ve znění pozdějších předpisů

Zákon číslo 71/1967 Sb., o správním řízení ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška číslo 340/2003 Sb., kterou se mění vyhláška čí. 231/1996 Sb., kterou se stanoví paušální částka nákladů řízení o přestupcích

Na konci tohoto oddílu si zasloužíme královskou kávu:

Na dno vysoké sklenice dáme 20 g ušlehané sladké šlehačky, zalijeme 2 cl vaječného koňaku a přidáme 1,5 dl kávy.

ZDOLÁVÁNÍ POŽÁRU

doc. Dr. Ing. Miloš Kvarčák
doc. Ing. Jiří Lošák, CSc.
doc. Ing. Kateřina Orliková, CSc.

23 Hasičský záchranný sbor ČR a jednotky požární ochrany

Studijní cíl

Cílem této kapitoly je seznámit studenta s druhy jednotek požární ochrany, jejich územní působností a jejich operační hodnotou. Dále kapitola charakterizuje organizační a operační řízení jednotek a obeznamuje s jednotlivými činnostmi hasičů v rámci operačního řízení.

Požadované vstupní znalosti

Pro pochopení obsahu této kapitoly je nutná znalost terminologie, která se používá v požární ochraně a dále znalost právních předpisů zaměřených na požární ochranu.

23.1 Úvod

Česká republika zajišťuje občanům pomoc při zdolávání požárů a provádění záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech vysláním požárních jednotek. Povinnost zřizovat jednotky požární ochrany mají i další subjekty. Vytváří se tak systém vzájemné pomoci, který vytváří předpoklad k poskytnutí pomoci občanům. Tento systém poskytnutí pomoci v určeném časovém období a s předem stanoveným počtem jednotek požární ochrany řeší zákon o požární ochraně.

Otázka

Které subjekty zřizují jednotky požární ochrany?

23.2 Jednotky požární ochrany

V České republice rozeznáváme tyto druhy jednotek požární ochrany:

- hasičského záchranného sboru kraje**, která je složena z příslušníků,
- hasičského záchranného sboru podniku**, která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří vykonávají činnost v této jednotce jako své zaměstnání,
- sboru dobrovolných hasičů obce**, která je složena z fyzických osob, které zpravidla nevykonávají činnost v této jednotce jako své zaměstnání,
- sboru dobrovolných hasičů podniku**, která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří zpravidla nevykonávají v této jednotce jako své zaměstnání.

Činnost v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce se považuje za výkon občanské povinnosti. Činnost v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce při nařízeném cvičení nebo nařízené odborné přípravě je úkonem v obecném zájmu.

§ 14 odst. 3 nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony

Vnitřní organizace a vybavení jednotek požární ochrany a jejich rozmístění podle jednotlivých druhů a kategorií je volena tak, aby území každé obce bylo podle stupně nebezpečí zabezpečeno požadovaným množstvím sil a prostředků. Platí přitom, že má být splněna požadovaná doba jejich dojezdu na místo zásahu podle základní tabulky plošného pokrytí uvedené v příloze zákona o požární ochraně.

Jednotky požární ochrany zřizuje rovněž Ministerstvo obrany. Činí tak ve vojenských objektech, vojenských útvarech, vojenských zařízeních, vojenských záchranných útvarech a u právnických osob založených nebo zřízených Ministerstvem obrany. **Vojenské jednotky požární ochrany** svým charakterem odpovídají buď jednotkám hasičského záchranného sboru podniku nebo jednotkám sboru dobrovolných hasičů podniku. Vojenská hasičská jednotka je složena z vojáků a občanských zaměstnanců. Zřizování, vnitřní organizaci a vybavení vojenských hasičských jednotek požární technikou a věcnými prostředky požární ochrany je v působnosti Ministerstva obrany. Ministerstvo obrany rovněž stanoví podmínky výkonu služby, odborné způsobilosti, nástupního odborného výcviku, odborné přípravy, zdravotní způsobilosti a funkční označení příslušníků vojenských hasičských jednotek.

Každý druh jednotky požární ochrany má svou **operační hodnotu**. Tato hodnota vypovídá o schopnosti jednotky požární ochrany provádět činnost při zdolávání požárů a záchranných pracích při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech. Operační hodnotu jednotky požární ochrany tvoří:

- doba výjezdu po vyhlášení poplachu,
- územní působnost.

Doba výjezdu je časový úsek od vyhlášení poplachu jednotce do jejího výjezdu z místa dislokace. Tento časový úsek je pro různé druhy jednotek PO stanoven právním předpisem.

Územní působnost je optimální vzdálenost pro dojezd určitého druhu jednotky požární ochrany k místu zásahu, vyjádřená dobou jízdy v minutách, která vymezuje prostor jejího působení, tzv. hasební obvod. Podle územní působnosti jsou pro účely plošného rozmístění rozděleny jednotky požární ochrany (JPO) do šesti kategorií (dále jen "JPO I" až "JPO VI"):

- **JPO I, JPO II a JPO III** mají územní působnost přesahující katastrální území obce, ve které jsou dislokovány,
- **JPO IV, JPO V, JPO VI** mají územní působnost omezenou na obec nebo objekt zřizovatele.

Operační hodnoty jednotek požární ochrany jsou uvedeny v tabulce č.1 a základní úroveň pomoci poskytovaná jednotkami požární ochrany jsou uvedeny v tabulce č.2.

Tab.1 - Operační hodnoty jednotek požární ochrany

	Kategorie jednotky požární ochrany					
	JPO-I	JPO-II	JPO-III	JPO-IV	JPO-V	JPO-VI
Doba výjezdu (min)	2	5	10	2	10	10
Územní působnost (min)	20	10	10	není	není	není
Druh jednotky PO	HZS	SDH	SDH	HZSP	SDH	SDHP

Legenda:

HZS – hasičský záchranný sbor

SDH – sbor dobrovolných hasičů

HZSP – hasičský záchranný sbor podniku

SDHP – sbor dobrovolných hasičů podniku

Tab. 2 - Základní úroveň pomoci poskytovaná jednotkami požární ochrany

Stupeň nebezpečí	Kategorie nebezpečí	Počet jednotek PO a doba dojezdu na místo zásahu
I	A	2 x JPO do 7 min, další 1 x JPO do 10 minut
	B	1 x JPO do 7 min, další 2 x JPO do 10 minut
II	A	2 x JPO do 10 min, další 1 x JPO do 15 minut
	B	1 x JPO do 10 min, další 2 x JPO do 15 minut
III	A	2 x JPO do 15 min, další 1 x JPO do 20 minut
	B	1 x JPO do 15 min, další 2 x JPO do 20 minut
IV	A	1 x JPO do 20 min, další 1 x JPO do 25 minut

Z hlediska vnitřní organizace tvoří jednotky požární ochrany skupiny, družstva, čety a odřady. **Základní** organizační **jednotkou** je **družstvo**. Družstvo se skládá z velitele a dalších pěti osob. Družstvo o sníženém počtu členů se skládá z velitele a dalších tří osob. Skupinu tvoří vedoucí skupiny a nejméně 1 hasič. Četa se skládá z velitele čety a dvou a více družstev. Odřad se skládá z velitele odřadu, dále z čet, družstev nebo skupin jednoho nebo několika druhů jednotek. Jednotky hasičského záchranného sboru kraje jsou na území kraje dislokovány na centrálních stanicích a pobočných stanicích. Základní početní stavy a minimální vybavení vybranou požární technikou jednotek určuje právní předpis. Do vybavení jednotek požární ochrany může být zařazena jen ta požární technika a věcné prostředky požární ochrany, pokud byly určeny k používání Ministerstvem vnitra.

Dislokace jednotek požární ochrany musí být volena tak, aby objekty nebo katastrální území obce, byly podle stupně nebezpečí zabezpečeny požadovaným množstvím sil a prostředků a aby byla splněna požadovaná doba jejich dojezdu na místo zásahu podle základní tabulky plošného pokrytí území okresu. Zařazení jednotek požární ochrany do kategorií určuje HZS kraje. Doba dojezdu jednotky do místa zásahu je závislá zejména na vzdálenosti místa dislokace jednotky od místa nehody, na dopravních podmínkách (charakter terénu, hustota dopravy,..) a povětrnostních podmínkách.

Vyhláška MV
č. 247/2001 Sb.

Některé jednotky požární ochrany jsou svým vybavením předurčeny pro provádění speciálních činností nad rámec své územní působnosti. Jednotky hasičského záchranného sboru kraje předurčuje ministerstvo vnitra.

Výkon služby v jednotce hasičského záchranného sboru kraje a v jednotce hasičského záchranného sboru podniku je organizován ve směnách. Směna se skládá z nejméně jednoho družstva a dalšího nezbytného počtu příslušníků odborných služeb. V rámci výkonu služby se jednotka nachází ve stavu organizačního nebo operačního řízení.

23.3 Organizační řízení

Výkon služby příslušníků, zaměstnanců podniků a osob vykonávajících službu v dobrovolné jednotce jako svoje zaměstnání (dále jen "profesionální hasiči nebo také hasiči z povolání") je organizován na stanicích ve směně tak, aby po dobu 24 hodin byla zajištěna akceschopnost jednotky v souladu se zákonem o požární ochraně. Při výkonu služby hasiči nosí stejnokroj v jednotné úpravě výstrojních součástek, kterou určí velitel jednotky. Stejnokroj musí být čistý a nepoškozený.

Střídání směn hasičů z povolání se provádí při současné přítomnosti hasičů, kteří službu končí a kteří do služby nastupují. Při střídání směn si hasiči z povolání vzájemně předávají úkoly, požární techniku, věcné prostředky požární ochrany a další prostředky potřebné pro výkon služby. Velitel jednotky provede kontrolu, zda hasiči z povolání nastupující směnu jsou na výkon služby dostatečně připraveni a upřesní jejich organizační zařazení.

Hasiči z povolání nastupující směnu upozorní velitele jednotky na všechny skutečnosti, které by mohly nepříznivě ovlivnit výkon služby včetně své případné nepřipravenosti na výkon služby. O nedostacích a závadách zjištěných při předání služby, které nebyly ihned odstraněny, provádí velitel jednotky záznam ve strážní knize, včetně záznamu o přijatých opatřeních. Nemůže-li jednotka po dobu výkonu služby ve směně nepřetržitě udržet akceschopnost, velitel jednotky to bezodkladně oznámí operačnímu středisku.

23.4 Operační řízení

Operační řízení jednotky požární ochrany nastává za situace, kdy je na stanici nahlášena událost, která směřuje ke zdolávání požárů a provádění záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech.

Vyhlášení poplachu

Vyhlášení poplachu jednotkám určeným k zásahu požárními poplachovým plánem kraje zabezpečují operační střediska nebo jiná místa určená k vyhlášení požárního poplachu. Poplach se vyhláší akustickými prostředky, prostředky telefonního a rádiového spojení nebo světelným signálem. Po vyhlášení poplachu se hasiči co nejdříve dostaví do místa předem určeného velitelem jednotky, kde se připraví k výjezdu na místo zásahu.

Podrobněji o jednotlivých činnostech hasičů v rámci operačního řízení v Metodických listech.

Výjezd jednotky

Jednotky k výjezdu vysílá operační středisko, zřízené pro území, kde má být zásah uskutečněn, nebo operační středisko, které převezme zásah do své působnosti (dále jen "příslušné operační středisko").

Při vyhlášení poplachu vyjíždějí z místa své dislokace nejpozději do:

- 2 minut jednotky složené výlučně z hasičů z povolání,
- 10 minut jednotky složené výlučně z hasičů, kteří nevykonávají službu v jednotce jako své zaměstnání,
- 5 minut jednotky složené z hasičů z povolání a z členů, kterým byla určena pracovní pohotovost mimo pracoviště.

Pro výjezd jednotek dislokovaných v prostoru letiště platí časové limity uvedené výše, pokud mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána, nestanoví jinak.

Doprava na místo zásahu

V případech, kdy není určena příslušným operačním střediskem trasa dopravy, určí ji velitel jednotky tak, aby trvala co nejkratší dobu. Při dopravě na místo zásahu se použijí zvláštní výstražná zařízení.

Znemožní-li dopravu jednotky na místo zásahu porucha, nehoda, nesjízdnost komunikace nebo jiné závažné okolnosti, oznámí velitel jednotky tuto skutečnost příslušnému operačnímu středisku. Příslušné operační středisko rozhodne o dalším postupu.

Zjistí-li jednotka během dopravy na místo zásahu ještě další požár nebo mimořádnou událost než ty, které byly ohlášeny, oznámí velitel jednotky tuto skutečnost příslušnému operačnímu středisku. Příslušné operační středisko určí, na kterém místě zasáhne jednotka nejdříve. To platí i v případě, dozví-li se příslušné operační středisko o dalším požáru nebo mimořádné události z jiného zdroje než od velitele jednotky. Jestliže velitel jednotky nemá možnost další požár nebo mimořádnou událost příslušnému operačnímu středisku oznámit, o tom, kde jednotka zasáhne nejdříve, rozhodne sám.

Průzkum

Cílem průzkumu na místě zásahu je zjistit:

- zda jsou ohroženy osoby, zvířata a majetek,
- rozsah požáru, způsob a směry jeho šíření a druh hořících materiálů nebo rozsah účinků mimořádné události,
- přítomnost nebezpečných látek a předmětů, které mohou nepříznivě ovlivnit průběh zásahu,
- terénní a jiné podmínky významné pro použití požární techniky a věcných prostředků požární ochrany.

Průzkum na místě zásahu provádí

- velitel zásahu a nejméně 1 hasič,
- průzkumná skupina, kterou tvoří nejméně 2 hasiči,
- celá jednotka.

Úmluva
o mezinárodním
civilním letectví
vyhlášená pod
č. 147/1947 Sb.,
ve znění vyhlášky
č. 29/1957 Sb.

O tom, kdo provede průzkum, rozhodne velitel zásahu. Provádí-li průzkum průzkumná skupina, velitel zásahu určí jejího velitele, který odpovídá za činnost průzkumné skupiny a výsledky průzkumu.

Záchrana osob, zvířat a majetku

Při zásahu má záchrana osob přednost před záchranou zvířat a majetku. Cílem činnosti jednotky při záchraně osob a zvířat je odstranění bezprostředního ohrožení jejich života. Velitel zásahu je oprávněn na nezbytnou dobu záchranu osob, zvířat nebo majetku přerušit v případě, kdy již nelze, ani přes vynaložení všech dostupných sil a prostředků, osoby, zvířata nebo majetek zachránit anebo pokračování v zásahu tak, aby bezprostředně nedošlo k ohrožení života zasahujících hasičů.

Zdolávání požárů

Cílem činnosti jednotek při zdolávání požáru je:

- lokalizace požáru v případech, kdy bylo zásahem zamezeno dalšímu šíření požáru a síly a prostředky zasahujících jednotek jsou pro likvidaci požáru dostatečné,
- likvidace požáru až do ukončení nežádoucího hoření.

Například § 12
zákona č.
239/2000 Sb.

Jednotky při zásahu používají dokumentaci zdolávání požárů nebo havarijní plány zpracovávané na základě zvláštních právních předpisů. V případě, že by náklady na zdolání požáru osamoceně stojícího objektu, jako je například stoh nebo sklad píce, mohly být s ohledem na hodnotu takového objektu považovány za náklady vynaložené nevhodně a průzkumem bylo potvrzeno, že nejsou ohroženy životy osob nebo zvířat anebo životní prostředí, je velitel zásahu povinen zvážit účelnost zásahu a případně jej ukončit, aniž by bylo dosaženo cíle činnosti jednotek při zdolávání požáru, to je likvidace požáru až do ukončení nežádoucího hoření.

Střídání hasičů při zásahu

Střídání hasičů při zásahu se provádí podle rozhodnutí velitele zásahu tak, aby nedošlo k ohrožení jejich zdraví a také k přerušení zásahu.

Předání místa zásahu

Pokud je nutné zabezpečit dohled nad místem, kde jednotky zasahovaly, provede velitel zásahu předání místa zásahu vlastníku nebo jiné oprávněné osobě. Pokud tak nelze ihned učinit, velitel zásahu zabezpečí po dobu hrozícího nebezpečí dohled nad místem zásahu. Předání místa zásahu se provádí písemně

Shrnutí

Pro zdolávání požárů a provádění záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech jsou zřizovány požární jednotky. Rozeznáváme jednotky profesionální a dobrovolné. Kromě krajů a obcí zřizují jednotky požární ochrany také některé podniky a armáda. Z hlediska vnitřní organizace tvoří jednotky požární ochrany skupiny, družstva, čety a odřady. Základní organizační jednotkou je družstvo. V rámci výkonu služby se jednotka nachází ve stavu organizačního nebo operačního řízení. Operační řízení jednotky požární ochrany nastává za situace, kdy je na stanici nahlášena

událost, která směřuje ke zdolávání požárů a provádění záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech.

Otázky

1. *Jaký je rozdíl mezi dobrovolnými a profesionálními jednotkami požární ochrany?*
2. *Jaká je vnitřní organizace jednotek požární ochrany?*
3. *V čem se liší operační řízení od organizačního řízení jednotky požární ochrany?*

TEST

1. Druhy jednotek požární ochrany jsou dle zákona o požární ochraně
  - a) jednotka hasičského záchranného sboru kraje, jednotka hasičského záchranného sboru podniku, jednotka sboru dobrovolných hasičů obce a jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku
  - b) jednotka hasičského záchranného sboru kraje, jednotka hasičského záchranného sboru podniku a jednotka sboru dobrovolných hasičů obce
  - c) jednotka hasičského záchranného sboru kraje, jednotka sboru dobrovolných hasičů obce a jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku
2. Mezi základní úkoly jednotek požární ochrany dle zákona o požární ochraně patří
  - a) provádět odbornou přípravu příslušníků zařazených do požárních jednotek
  - b) provádění požárního zásahu podle příslušné dokumentace požární ochrany nebo při soustředění a nasazování sil a prostředků
  - c) provádění likvidačních prací po požárech a haváriích
3. Mezi základní úkoly jednotek požární ochrany dle zákona o požární ochraně patří
  - a) provádění záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech
  - b) podávání zpráv o požárech a haváriích majitelům objektů, které se staly obětí požáru nebo havárie
  - c) vystrojovat příslušníky požárních jednotek v souladu s výstrojním řádem
4. Mezi základní úkoly jednotek požární ochrany dle zákona o požární ochraně patří
  - a) provádět asanační práce po požárech a haváriích
  - b) informovat veřejnost o živelních pohromách a jiných mimořádných událostech
  - c) podávat neprodleně zprávy o svém výjezdu a zásahu územně příslušnému hasičskému záchrannému sboru kraje

5. Příslušníci HZS ČR dle zákona o požární ochraně

- a) mohou své funkce vykonávat jen s požadovanou odbornou způsobilostí
- b) nemusí mít k výkonu své funkce odbornou způsobilost
- c) mohou své funkce vykonávat jen s požadovanou odbornou způsobilostí u funkcí, které určí generální ředitelství hasičského záchranného sboru

6. Odborná způsobilost příslušníků hasičského záchranného sboru ČR dle zákona o požární ochraně

- a) není požadována
- b) je požadována
- c) je požadována pouze ve zvláštních případech

Správné odpovědi: 1a 2b 3a 4c 5a 6c

Doporučená literatura

Zákon ČNR č. 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška MV č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek PO.

Vyhláška MV č. 246/2001 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o požární ochraně.

Zákon ČNR č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících (úplné znění zákon ČNR č. 403/1992 Sb.).

Hanuška, Z.: Plošné rozmístění sil a prostředků. Skriptum SPBI 2002.

Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů.

Adamec, V.; Šenovský, M.: Management záchranných prací I. SPBI 2001.

Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení.

Hanuška, Z.; Šenovský, M.: Organizace požární ochrany a integrovaný záchranný systém, SPBI v Ostravě, 2002. ISBN: 80-86634-03-5

24 Podmínky pro hašení požárů a záchranné práce

Studijní cíl

Cílem této kapitoly je seznámit studenta s nebezpečím, kterému jsou vystaveni hasiči při zásahové činnosti a dalšími podmínkami, které souvisí se zdoláváním požárů a prováděním záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech po vyslání požárních jednotek.

Požadované vstupní znalosti

Pro pochopení obsahu této kapitoly je nutná znalost terminologie, která se používá v požární ochraně, dále znalost podmínek vzniku a šíření požáru, charakter činnosti jednotek požární ochrany a parametrů prostředků, které hasiči používají při zásahové činnosti.

24.1 Úvod

Hasební zásah patří k nebezpečným činnostem. Pro činnost hasičů nelze vypracovat jednoznačné postupy, a proto jsou vypracovány metodické návody formou tzv. Metodických listů, které jsou vydávány Generálním ředitelstvím hasičského záchranného sboru MV ČR. Dále uvedená nebezpečí je nutné považovat pouze za část nebezpečí, která mohou ohrozit zasahující hasiče, a to samostatně nebo v kumulaci.

Otázka

Jaké nebezpečí ohrožuje na zdraví a životě hasiče při zásahu?

24.2 Nebezpečí související se zásahovou činností hasičů

24.2.1 Ztráta orientace

Nebezpečí **ztráty orientace** má za následek **ztížení všech činností**, které provádějí hasiči při zásahu, to je při průzkumu, provedení záchrany nebo evakuace osob, dále znesnadňuje postup i ústup hasičů a zhoršuje účinnost zásahu. Ve svém důsledku může vyvolat nejistotu u zasahujících hasičů, paniku u ohrožených osob a zvířat a může být příčinou mnoha úrazů.

Ztráta orientace je vyvolána **z těchto důvodů**:

- špatná nebo nulová viditelnost pro vývin kouře,
- členitost objektů, prostorů a terénů a jejich neznalost,
- přerušení osvětlení objektů, včetně zásahových a evakuačních cest, komunikací, evakuačních a požárních výtahů,
- selhání nouzového osvětlení nebo selhání osvětlovací techniky hasičů,
- nečitelnost označení únikových cest,
- intenzivní plamenné hoření,
- destrukce stavebních konstrukcí a technologií,
- zviřený prach v důsledku výbuchu nebo činnosti jednotek,
- zneprůhlednění zorníků ochranných masek a ochranných oděvů,

- neprůhlednost a zkalení vody ve vodních tocích a nádržích při práci pod vodní hladinou,
- hustá mlha, vánice, hustý déšť.

Ochrana životů a zdraví hasičů před nebezpečím ztráty orientace probíhá v následujících zásadách:

- odvětrání zakouřených prostor,
- osvětlení místa zásahu, zejména únikových a zásahových cest a nástupních ploch,
- pro průzkum je určen větší počet průzkumných skupin pro jednotlivé dílčí úseky objektu, prostoru nebo terénu, je třeba zajistit nepřetržité spojení mezi průzkumnou skupinou a nástupním prostorem (smluvené signály, radiové spojení,...),
- volba vhodných a jednotných orientačních bodů na místě zásahu,
- využití dokumentace zdolávání požárů a znalosti místních osob,
- tam, kde nelze sníženou viditelnost odstranit :
  - se musí postupovat vpřed obezřetně, aby nedošlo ke zřícení nebo propadnutí při výstupu nebo sestupu do jednotlivých podlaží; přidržovat se rukou, ověřovat si každý další schod, při sestupu dolů postupovat pozpátku čelem k ploše sestupu; v místnostech a chodbách ověřovat pevnost podlahy nebo schodů obezřetně našlapovat a zjišťovat, zda nedošlo k prohoření nebo jinému jejich narušení,
  - je třeba používat vodících lan pro usnadnění návratu nebo hadicového vedení,
  - pro návrat zpět mít dostatečnou zásobu vzduchu v dýchacím přístroji,
  - musí se sledovat doba nasazení hasičů v zakouřeném prostoru,
- při malé ploše hoření a při požárech s malým pásmem zakouření používat vodních a vysokotlakých proudů nebo jiných hasebních prostředků ke zdolání požárů a následně větrat,
- při velkém rozsahu požáru a rozsáhlém pásmu zakouření používat vodní roztrášené proudy a současně větrat.

24.2.2 Opaření

Nebezpečí opaření lze očekávat v místech s **výskytem kapalin** a současně se **zvýšenou teplotou**. Toto nebezpečí vzniká také při hašení požáru vodou, kdy voda dopadá na horký povrch konstrukcí a různých materiálů. Při odpaření jednoho litru vody se vytvoří asi 1 700 litrů vodní páry, která převyšuje teplotu 100°C. S horkou vodou a párou a tedy nebezpečím opaření se můžeme setkat v objektech, kde se toto medium používá, zejména v teplárnách, výměňkových stanicích, elektrárnách a chemickém průmyslu.

Ochrana před opařením:

- nestríkat vodu na horké konstrukce a materiály,

- při předpokládaném nebezpečí vzniku páry se krýt za přirozené nebo uměle vytvořené úkryty a používat ochranné štíty na přilbách,
- při hašení požáru v malých uzavřených prostorách rozprášenými vodními proudy nebo vysokotlakou vodní mlhou nepohybovat se u otvorů,
- při zásazích v kotelnách, elektrárnách a výměňkových stanicích tepla nestříkat vodu na nechráněné parní potrubí a kotle, a při prudkém ochlazení může dojít ke vzniku trhlin v armaturách a k úniku páry
- zabránit prudkému odpařování kapalin,
- mokré pracovní obleky nevystavovat prudkému tepelnému působení,
- chránit se vodní clonou při tepelné radiaci,

24.2.3 Poleptání

Tato poranění vznikají působením chemikálií buď přímo a nebo v interakci s dalšími látkami (voda, pot, ..). Poranění může být různé svou hloubkou a rozsahem. Většina takovýchto poranění vyžaduje lékařské ošetření. K nebezpečí poleptání chemickými látkami může dojít v prostorech, kde se zpracovávají, používají a skladují především kyseliny a louhy. Jedná se zejména o objekty chemického průmyslu, laboratoře, sklady chemikálií, akumulátorovny apod. Chemické (žiravé) látky reagují s okolními látkami a mohou s nimi bouřlivě reagovat. Mohou to být také látky hořlavé a nebo hoření podporující, jedovaté, radioaktivní a látky s oxidačními vlastnostmi. Vstupy do prostorů, kde se takovéto látky vyskytují se označují výstražnými tabulkami.

Při zásahu je potřeba dodržovat zvýšenou opatrnost a zásady bezpečné práce. Chránit zejména obličej, ruce a nohy. Používat dýchací přístroje, a ochranné obleky, případně alespoň ochranný obličejový štít, gumové rukavice a gumovou obuv (doporučuje se použití gumové zástěry).

Dodržovat odstupové vzdálenosti:

- kyseliny a louhy 5 m,
- žiravé plyny a páry 15 m
- žiravé radioaktivní látky 50 m

Ředit uniklou žiravinu proudy vody a regulovat její odtok. Před rozhodnutím o ředění žiraviny je zapotřebí zvážit její možnou reakci s vodou! Pokusit se o její neutralizaci vhodným neutralizačním prostředkem (soda, práškové vápno, hydroxid vápenatý u kyselin). Pro těsnění otvorů, ze kterých žiravina uniká, používat speciální těsnící hmoty a zařízení. Na místo zásahu povolát chemika. Pokud je zásah prováděn v uzavřeném prostoru, zabezpečit intenzivní, nejlépe přetlakové větrání.

24.2.4 Infekce

Na místě zásahu se mohou vyskytovat zdroje infekcí, které mohou být přeneseny na zasahující hasiče. Některá takto onemocnění se projeví okamžitě, jiná po uplynutí několika dnů, měsíců až několika let.

Infekce je proces, při kterém se choroboplodné mikroorganismy (bakterie, viry, paraziti) dostávají do styku s hostitelským makroorganismem a vyvolávají jeho onemocnění, to znamená, že se zde množí a způsobují nákazu. Infekce se dělí na :

- alimentární infekce (pocházející z potravy),
- vzdušné nákazy bakteriálního a virového původu,
- antroponózy (choroby přenosné ze zvířat),
- infekce přenesené do živé tkáně a krevního oběhu.

Reakce organismu člověka na zdroj infekce závisí na vnitřních a vnějších faktorech a u organismu zejména na přítomnosti přirozených a naočkovaných protilátkách, dávce infekce s její schopnosti vyvolat onemocnění.

Ochrana životů a zdraví hasičů před nebezpečím infekce:

- vyhodnocovat rizika a používat ochranné prostředky odpovídající jejich úrovni,
- dodržovat základní hygienická pravidla, dodržovat zásady dekontaminace, desinfekce a hygieny,
- zajistit při výskytu nálezů nezávadné potraviny a pitnou vodu, umožnit vytvoření základních hygienických podmínek na místě zásahu při výdeji stravy nebo nápojů (zvolit vhodné místo, připravit prostředky pro základní očištění rukou, obličeje, možnost odložení kontaminovaných oděvů mimo místo stravování),
- případná poranění co nejdříve ošetřit vhodným desinfekčním a obvazovým materiálem,
- při napadení člověka zvířetem zajistit toto zvíře k dalšímu veterinárnímu vyšetření, podle zákona č. 246/92 Sb. ve znění pozdějších předpisů je napadení člověka zvířetem důvod k utracení zvířete),

Ochranné prostředky a zařízení

- ochranné pracovní prostředky proti poranění (oděvy, obuv, rukavice, přilba apod.)
- proti vzdušným nákazám a infekcím použít izolační dýchací přístroje, masky bez řádné desinfekce nepoužívat u více osob, využít možnosti preventivního očkování,
- používat při záchraně osob u dopravních nehod navíc pod běžnými rukavicemi latexové ochranné rukavice,
- zdravotnický materiál na ošetření poranění a správné poskytnutí první pomoci např., tubus pro dýchání z úst do úst, latexové rukavice.

24.2.5 Pád

Při zásahové činnosti hrozí nebezpečí pádu. Toto riziko souvisí zejména s prostorem, kde je prováděn zásah, ale také s technikou, kterou používá hasič a dále klimatickými podmínkami na místě. Riziko pádu **souvisí s činnostmi ve výškách a nad volnou hloubkou**. Za nebezpečný lze považovat každý pád z výšky nad 1,5 metru a pád do nebezpečného prostředí. Riziko pádu je nutné snížit na přijatelnou míru s ohledem na bezpečnost zasahujících hasičů.

Charakteristika a příčiny pádů:

- a) *Ztráta rovnováhy* - změnou vlastností povrchu zásahových cest a nástupních ploch hasební látkou nebo povětrnostními vlivy, tlaková vlna, reaktivní síly u proudnic.
- b) *Nedostatečné zajištění* - jedná se zejména o podcenění nebezpečí pádu, opomenutí nebo chyby při jištění a zajišťování; nedostatečné nebo špatné jištění, které může při zachycení pádu způsobit stržení jisticího nebo znemožnění zachycení pádu.
- c) *Ztráta nervosvalové koordinace* - z důvodu vyčerpání.
- d) *Stržení předměty* - při rozebírání a odklizení konstrukcí, zasažení dalších osob strženými předměty, práce s předměty za silného větru.
- e) *Povětrnostní vlivy* - jedná se o silný, zejména nárazový vítr nebo změnu směru větru, vytváření námrazy za mrazu na povrchu konstrukcí, na požární technice a věcných prostředcích požární ochrany.
- f) *Ztráta orientace* - za snížené viditelnosti (např. při zakouření) v neznámém nebo velmi členitém terénu nebo objektu. Neoznačené překážky, prohlubně, málo únosné nebo úzké konstrukce na zásahových cestách se mohou stát příčinou pádu.
- g) *Propadnutí* - hrozí na konstrukcích s nedostatečnou únosností nebo sníženou únosností vlivem účinků požáru. Zvláště nebezpečné jsou narušené střešní konstrukce a stropy, stohy, sila, zmrzlé vodní plochy, stavby a rekonstrukce.
- h) *Zřícení konstrukcí* - při pohybu nebo práci po narušených nebo jinak nestabilních konstrukcích. Nebezpečné je rovněž stržení konstrukcí a předmětů, které byly použity jako kotvicí body nebo body postupového jištění.

Nebezpečí pádu zvyšuje malá viditelnost, silný nebo nárazový vítr a kluzký povrch, nesprávná obsluha výškové požární techniky a prostředků pro práci ve výškách.

Charakter zásahu jednotek neumožňuje dodržování všech obecně platných bezpečnostních předpisů pro snížení nebezpečí pádu. Nebezpečí pádu lze snížit dodržováním cvičebního řádu, zásad taktiky zásahu a odbornou přípravou hasičů a správným použitím zejména výškové techniky

24.2.6 Ionizující záření

K ionizujícímu záření lze zařadit fotony, záření gama, elektrony, protony, neutrony schopné přímo nebo nepřímo ionizovat atomy a molekuly prostředí, kterým procházejí. Ionizující záření je měřitelné, měří se dávkový

příkon (Gy/h =Sv/h) nebo plošná aktivita zářiče (Bq/cm²). Ionizační záření emitují radioaktivní látky.

Kolem místa záření se vytváří nebezpečná zóna, což je prostor, ve kterém je naměřen vyšší dávkový příkon než 0,01 mSv/h (1 mR/h, 10 µGy/h), nebo plošná aktivita vyšší než 10 Bq/cm². Překročení uvedených hodnot je charakteristické pro vznik radiační nehody.

Nebezpečí z ionizujícího záření pramení ze zevního ozáření zářením gama, popálením kůže těla zářením alfa a beta, možnosti vnější nebo vnitřní kontaminace těla rozptýlenou radioaktivní látkou.

Důsledky jednorázového ozáření člověka vyšší než prahovou dávkou, kterou pro vážnější účinky je **1 Gy** celotělového ozáření a **5 Gy** lokálního ozáření. Důsledky jsou označovány jako deterministické, nemoc z ozáření. Onemocnění může nastat i po masivní vnitřní kontaminaci radioaktivními látkami.

Změny, které vznikají v průběhu let, se nazývají stochastické - nahodilé (pozdní účinky ozáření), představované rakovinou a genetickými následky, jejichž pravděpodobnost je úměrná obdržené dávce.

Průběh nemoci z ozáření je obvykle rozdělován do čtyř časových úseků. Po ozáření následuje období počátečních příznaků a to celková nevolnost, nechutenství, pocit na zvracení, žízeň, bolesti hlavy, krvácení z nosu apod. a trvají několik hodin, max. dnů. Intenzita obtíží a délka počátečních příznaků závisí na velikosti dávky. Následuje období bez klinických příznaků. Délka období, kdy postižení nemají žádné potíže je opět různá, podle velikosti dávky. Třetím stádiem akutní nemoci z ozáření je období vystupňovaných klinických příznaků. U postižených se objevuje zvýšená teplota, střevní potíže a průjmy, někdy krvavé zvracení, krvácení do sliznic a pokožky. Po ozáření vysokou dávkou může nastat i smrt. Čtvrté stadium je doba rekonvalescence postiženého.

Ochrana životů a zdraví hasičů před nebezpečím ionizačního záření spočívá zejména v následujících zásadách:

- Za předpokladu, že při požáru nebo jiné události je podezření výskytu zdroje ionizujícího záření, se postupuje tak, jako by došlo k radiační nehodě.
- Na místě události se provádí průzkum a měření dávkového příkonu ionizujícího záření a plošné aktivity zářiče (při rozptýleném zdroji ionizujícího záření) minimálně 50 m od předpokládaného zářiče. Hasiči provádějící průzkum jsou vystrojeni tak, jako při havárii rozptýleného zářiče. V případě, že je potvrzena radiační nehoda naměřením nebezpečných hodnot dávkového příkonu nebo povrchové aktivity, provádí se zásah podle zásad taktiky zásahů jednotek na radioaktivní látky (vytýčení nebezpečné zóny apod.). V případě požáru, kdy není potvrzena radiační nehoda se vede zásah tak, aby nedošlo zasažení zářiče požárem případně k poškození ochranného obalu zářiče. Do nebezpečné zóny lze vstupovat jen v krajním případě a v nezbytně nutném počtu hasičů. Je nutné dodržovat zásady taktiky zásahů jednotek na radioaktivní látky a dalších předpisů.

- Při ozáření je třeba přivolat odborníky regionálního centra Státního úřadu pro jadernou bezpečnost a zakreslit polohu ozářeného hasiče a polohu zářiče, změřit dávkový příkon a dobu ozáření pro určení dávky (dávka je součin hodnoty doby ozáření a dávkového příkonu). Přípustná dávka pro hasiče je **20 mGy ročně**. Výjimečně při záchraně života lze **jednorázově připustit dávku 250 mGy**.
- Uzavřené, resp. lokalizované zářiče ohrožují pouze zevním ozářením. Ochranou je respektování přípustné dávky.

24.2.7 Podchlazení a omrznutí

Účinek chladu se může na člověku projevit celkově i místně. Podchlazení nastává, poklesne-li **tělesná teplota člověka pod 35°C**. Pokud poklesne tělesná teplota pod 26°C je zotavení málo pravděpodobné. Omrznutí může vzniknout povětrnostními vlivy nebo kontaktem s chladnými předměty a je lokální na určité části těla. Na rozsah poškození organismu má vliv vnější teplota, doba působení, únava, hlad nebo ztráta tělesných tekutin. Suchá zima vede ke ztrátě tepla z těla převážně sáláním, ve vlhkém prostředí dochází k přenosu tepla hlavně vedením a prouděním. Průvan a vítr zvyšují vypařování kapalin, a tak stupňují ztráty tepla z těla ve vlhkém prostředí. Může se stát, že při vnější teplotě kolem + 5°C mohou vzniknout poškození zdraví z chladu, jestliže účinek chladu zvyšuje vliv větru a vlhka.

Při zásahu spočívá **ochrana** životů a zdraví hasičů před nebezpečím podchlazení a omrznutí v následujících zásadách:

- časté střídání nasazených hasičů,
- trvalé sledování délky nasazení zasahujících hasičů v nepříznivých meteorologických podmínkách a charakteru práce hasičů, sledování změny počasí během zásahu,
- zabezpečení teplých místností pro vystřídané hasiče a poskytnutí dostatečné doby na regeneraci sil,
- podávání teplých nápojů (nejdéle do 2 hodin po zahájení zásahu) a stravy (nejdéle do 4,5 hodin po zahájení zásahu),
- umožnění výměny promočených obleků, rukavic a bot,
- nasazení jednotky pokud možno tak, aby dopadající voda na plochu požáru nadměrně nesmáčela nasazené hasiče (např. za silného větru a mrazu apod.),
- vyvarování se dlouhému osobnímu kontaktu s podchlazenými zařízeními, zejména s těmi, ve kterých je zkapalněný plyn, chladicí kapalina apod.
- nasazení jen nezbytně nutného počtu hasičů.

24.2.8 Zřícení konstrukcí

Zřícení konstrukcí může být zaviněno zejména **porušením statické nebo dynamické únosnosti** konstrukcí a **snížením mechanické pevnosti** konstrukčních materiálů staveb nebo technologických zařízení vlivem změny teplot, zvýšeným dynamickým nebo statickým zatížením, porušením celistvosti konstrukcí mimořádnou událostí (např. výbuch) nebo činností člověka. Nelze

opomenout ani porušení stability nebo zvýšení zatížení konstrukcí budov nebo technologických zařízení účinky živelních pohrom jako např. povodeň, vichřice, zemětřesení, sníh, námraza.

Při zásahu spočívá **ochrana** životů a zdraví hasičů před nebezpečím zřícení v tom, že se s možností zřícení konstrukcí nebo pádu předmětů počítá při volbě směru a místa nasazení hasičů a požární techniky, a že jednotky svojí činností pokud možno nezpůsobí zřícení konstrukcí. Toho lze dosáhnout uplatněním zejména následujících zásad:

- trvale a pozorně sledovat okolí, změny stavu konstrukcí a příznaky zřícení,
- nestříkat kompaktními vodními proudy přímo na horké ocelové konstrukce a konstrukce z předpjatého betonu,
- nevyžaduje-li to záchrana osob, nevpustit jednotky do prostoru případného dopadu zřícených konstrukcí,
- nenasazovat jednotky tam, kde se již doba tepelného namáhání blíží normované době požární odolnosti této konstrukce,
- v případě nutnosti zajistit (zpevnit, podepřít, zesílit, odlehčit) konstrukce hrozící zřícením nebo je preventivně strhnout,
- organizačně zajistit možnost varování a rychlého stažení zasahujících jednotek z ohroženého prostoru a trvale sledovat stav konstrukcí s nebezpečím pádu nebo zřícení, omezit pohyb osob a hasičů v místech s nebezpečím zřícení konstrukcí nebo dopadu zřícených konstrukcí,
- na střeších a podlažích se nepohybovat zbytečně nad ohniskem požáru, nesrocovat se na konstrukcích s neznámou únosností do větších skupin, zasahovat s ohledem na nebezpečí pádu nebo propadnutí,
- sledovat zatížení konstrukcí budov nebo technologických zařízení činností jednotek (hasební voda, námrazy, evakuace materiálu), provést případné odlehčení namáhaných konstrukcí, např. evakuaci materiálu apod.

24.2.9 Elektrický proud

Nebezpečí úrazu elektrickým proudem spočívá ve **spojení těla se dvěma body, mezi kterými existuje elektrické napětí**. Protože elektrické sítě jsou zpravidla uzemněny, stačí k průchodu proudu tělem také dotknutí se neuzemněné fáze.

Zasažení těla elektrickým proudem jsou vždy vážným nebezpečím pro život, protože má zpravidla za následek zastavení srdečního svalů, jeho ochrnutí a přerušování krevního oběhu. Dalším účinkem elektrického proudu je popálení těla elektrickým obloukem, ochrnutí části těla, poškození tkání těla.

Pro zajištění spolehlivého provozu výrobních a rozvodných zařízení a k ochraně života, zdraví a majetku osob se stanovuje ochranné pásmo. Ochranné pásmo je vymezeno svislými rovinami vedenými po obou stranách vedení a závisí na velikosti napětí, druhu proudu a druhu zařízení.

Ochrana životů a zdraví hasičů před nebezpečím úrazu elektrickým proudem při zásahu spočívá ve:

- vypnutí elektrického proudu v elektrických zařízeních a vedení při zásahu jednotky tam, kde vzniká nebezpečí úrazu elektrickým proudem pro hasiče a jiným způsobem nelze zaručit jejich bezpečnost. Zajištění

proti novému nekontrolovanému zapnutí nebo indukci elektrického napětí,

- omezení pobytu v prostoru ochranného pásma, ve volbě bezpečné vzdálenosti od zařízení a vedení pod elektrickým napětím,
- použití vhodného hasiva na hašení zařízení a vedení pod elektrickým napětím.

Vypnutí elektrického proudu

- Vypnutí nízkého napětí elektrického proudu může provádět osoba bez odborné způsobilosti - velitelem jednotky určený hasič.
- Vypnutí vysokého a velmi vysokého napětí elektrického proudu a zajištění vedení musí provést odborný pracovník provozovatele (v mimořádných případech - havárie, ohrožení života či velké národohospodářské škody, je zajištění vypnutého elektrického zařízení možno provést bez vypsání příkazu“B“). Osoba bez elektrotechnické kvalifikace nesmí zahájit práci dříve, než jí bude odborným pracovníkem provozovatele elektrického zařízení předáno vypnuté a zajištěné, jehož beznapěťový stav musí být prokázán tím, že ji tento pracovník přesvědčí dotknutím se vypnutých částí holou rukou. Tento pracovník také vykonává bezpečnostní dozor nad osobami provádějící záchranné práce a hašení.

Použití **vhodných hasebních** prostředků:

- zařízení pod nebezpečným napětím elektrického proudu nehasíme vodou ani pěnou,
- hasební látka na zařízení pod napětím elektrického proudu musí odpovídat danému napětí, a jeho dodávka na plochu hašení musí vycházet z bezpečné vzdálenosti tzn. mimo prostoru ochranného pásma.

Ochranné prostředky a zařízení:

- ochranné prostředky hasiče,
- náradí a ochranné pomůcky pro vypnutí nebo přerušení elektrického proudu (izolované kleště, rukavice apod.),
- vyprošťovací hák pro případ vyproštění osob zasažené elektrickým proudem.

24.2.10 Výbuch

Podle podstaty vzniku rozeznáváme výbuch fyzikální a chemický.

Fyzikální výbuch je způsoben změnou fyzikálních parametrů nad povolenou mez, která má za následek zvýšení tlaku uvnitř zařízení na takovou míru, že dojde k destrukci tohoto zařízení (např. parní kotle, tlakové zásobníky a lahve s plyny, uzavřené nádrže a nádoby s hořlavými kapalinami, spreje, apod.).

Chemický výbuch je rychle probíhající hoření směsi hořlavé látky s kyslíkem, vzduchem nebo jiným oxidovadlem (např. chlor) provázené rychlým vznikem zplodin hoření nebo tepelného rozkladu a prudkým nárůstem jejich tlaku. Chemickým výbuchem může být explozivní rozklad látky. Podmínkou chemického výbuchu je přítomnost hořlavé látky, oxidačního prostředku a iniciační zdroj. Hořlavá látka s oxidačním prostředkem musí

dosáhnout koncentrace mezi dolní a horní mezí výbušnosti. Výbušné směsi mohou vytvořit:

- a) hořlavé plyny, např. acetylen, propan, oxid uhelnatý,
- b) páry hořlavých kapalin, např. benzin, ředidla, barvy,
- c) hořlavé prachy, např. dřevný, uhelný, mouka, cukr, hliníkový prach,
- d) hybridní směsi (plyn s prachem).

Následkem výbuchu může nastat:

- narušení konstrukcí,
- mechanické poškození konstrukcí, zařízení a budov,
- usmrcení a poranění osob, např. ztráta vědomí, poškození sluchu apod.,
- vznik paniky a ztráta orientace osob,
- zasažení nebo poškození nástupních ploch, zásahových a únikových cest,
- poškození věcných prostředků, požární techniky a zařízení požární ochrany,
- vznik, rozšíření nebo i uhašení požáru,
- únik kapalin a plynů z technologického zařízení (např. nádrže, produktovody).

Ochrana životů a zdraví hasičů spočívá zejména v:

- znalosti a využívání pevných konstrukcí, členitosti terénu; do uzavřených prostor se musí vstupovat s vědomím možnosti vzniku výbuchu náhlým přístupem vzduchu,
- využití informací z dokumentace zdolávání požárů, přizvaných odborníků, znalosti značek a označení,
- volbě vhodného směru nasazení sil a prostředků s ohledem na nebezpečí destrukce armatur a čelních stěn tlakových nádob,
- nasazení jen nezbytně nutného počtu hasičů do prostoru ohroženého výbuchem, postupovat z chráněných míst a z návětrné strany,
- zachování ostražitosti při otevírání dveří, oken apod. u místnosti silně zaplněné kouřem o vysoké teplotě může dojít k náhlému vznícení plynů, k vyšlehnutí plamenů nebo k výbuchu, musí být připraven vodní proud a větrání místnosti zahájit po jeho uvedení do pohotovosti,
- odstavení požární techniky v dostatečné vzdálenosti a na návětrné straně, dbát na možnost jejího rychlého přemístění,
- vzájemném jištění hasičů, informovanosti o situaci nebo průběhu události,
- měření výbušných koncentrací plynů a par během zásahu,
- hašení nebo ochlazování z úkrytu a větší vzdálenosti,
- ochlazování zařízení s přetlakem (tlakové lahve, nádrže) a zařízení, v nichž může vzniknout vnějšími účinky přetlak (např. vystavené tepelným účinkům),
- použití vodní clony pro ohraničení úniku ve vodě se rozpouštějících plynů a par,
- využití stabilních a dálkově ovládaných proudnic pro ochlazování,
- zamezení rozvíření hořlavých prachů,
- snížení koncentrací plynů a par v prostorech - inertizací, zapněním prostorů, odvětráním, absorpcí,

- snížení odparu hořlavé kapaliny pokrytím její hladiny pěnou, ochlazováním, ředěním apod.,
- vyloučení možných iniciačních zdrojů výbuchu,
- nehasit hořící plyn unikající z potrubí a armatur, pokud nelze zastavit jeho únik,
- sledování a poškození (stabilita a celistvost) stavebních konstrukcí a technologických zařízení po výbuchu.

Shrnutí

Při zdolávání požárů a provádění záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech jsou hasiči ohrožováni na životě a zdraví. Toto nebezpečí souvisí s látkami, které se na místě zásahu vyskytují, s průvodními ději požárů, živelných pohrom a jiných mimořádných událostí, klimatickými podmínkami a prostory, kde hasiči zasahují. Důkladná znalost těchto faktorů souvisejících se vznikem nebezpečí dává předpoklady k použití vhodných ochranných pomůcek a použití postupů, které zajistí požadovanou bezpečnost hasičů při zásahu.

Otázky

1. *Charakterizujte nebezpečí, která vznikají na místě požáru?*
2. *Která nebezpečí při zásahu souvisí s tepelnou energií?*
3. *Před jakým nebezpečím chrání hasiče dýchací technika?*

Doporučená literatura

- 1 V. Adamec; V. Foldyna; Z. Hanuška.: Taktika zdolávání požárů, nehod a havárií. MV - Ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Praha 1995
- 2 Fire Protection Handbook. NFPA. USA 1997. ISBN 0-87765-377-1
- 3 Essentials of fire fighting. IFSTA. USA 1994. ISBN: 0-87939-101-4
- 4 K. Orliková.: Hasební látky. Edice SPBI Spektrum 1. SPBI Ostrava 1995. ISBN: 80-902001-0-9
- 6 kolektiv.: První pomoc. SHČMS 1996. ISBN: 80-07-00803-9

25 Hasicí přístroje

Studijní cíle

Seznámení se s hasicími přístroji a způsobem, jak jimi lze zabezpečit prostory proti případnému rozšíření vzniklého požáru.

Požadované vstupní znalosti

Prohlédnout si nejbližše ustavený ruční hasicí přístroj, pro získání představy o čem se v následujícím textu píše. Prostudovat si kapitolu, případně literaturu [2.], ve které je pojednáno o hasebních látkách.

Hasicí přístroje (HP) jsou prvotním ochranným prostředkem proti začínajícímu požáru. Obsahují hasební látky, hasivo, kapalné, plynné nebo pevné (prášek), umístěné v nádobě. Hasivo je v případě použití vytlačováno vnitřním přetlakem z nádoby a nasměrováno do ohniska požáru. Přetlak může být akumulován přímo v nádobě, nebo vytvořen uvolněním výtlačného plynu z tzv. tlakové patrony. HP jsou opatřeny držadlem nebo podvozkem na jejich přemístování. Vyrobeny jsou z různých materiálů (ocel, hliník, plasty).

Předností přenosných HP je rychlost, se kterou mohou být použity osobami nevytrénovanými jako pracovníci požární ochrany, ale obeznámenými s HP. Aby použití HP bylo **účinné**, musí být:

- snadno dostupný,
- v provozuschopném stavu,
- vhodný pro použití v dané situaci,
- požár malý, v počáteční fázi.

Příklad značení

HASICÍ
PŘÍSTROJ
6 kg: PRÁŠEK
ABC
21 A 113 B

Vysvětlení:

Jedná se o HP, který je opatřen hasební látkou, hasivem majícím hasící schopnost uhasit požáry pevných, kapalných a plyných látek v určitých mezích.

Hasiva [2.] jsou směsí, případně roztokem látek, které mají hasící schopnost a podle nich se většinou přístroje nazývají, např.:

VODNÍ, PĚNOVÉ, PRÁŠKOVÉ, s oxidem uhličitým (také SNĚHOVÉ), HALONOVÉ apod.

Halony používané v HP musí vyhovovat předpisům platným v zemi, kde se tyto HP budou používat.

Otázka

Jaké jsou hasící schopnosti hasiv používaných v HP?

V případě, že neznáte odpověď, je třeba se vrátit k doporučené literatuře.

Hasící schopnost přístroje

Hasící schopnost HP je značena na přístroji číslicemi a písmeny zkušebnímu objektu, který musí být přístrojem podle stanovených podmínek uhašen. Objekty jsou rozděleny podle tříd požárů.

Třídy požárů

	Hoření pevných látek organického původu, hořících plamenem nebo žhnutím (např. dřevo, uhlí, textil, papír, sláma). Třída požáru A.
	Hoření kapalných látek a látek, které do kapalného skupenství přecházejí (např. benzin, nafta, oleje, barvy a laky, ředidla, vosky, mazadla). Třída požáru B.
	Hoření plyných látek hořících plamenem (např. propan-butan, zemní plyn, svítiplyn, acetylen, metan). Třída požáru C
	Hoření lehkých alkalických kovů (např. hořčík a jeho slitiny s hliníkem, titan, zirkon, sodík, draslík, zinek apod.). Třída požáru D.

Pro značení tříd požárů jsou též zavedeny obrázky uvedené v předchozí tabulce. Podle normy určující hasící schopnost jsou prozatím stanoveny jen dva následující zkušební objekty.

Zkušební objekty

Zkušební objekt A (ČSN EN 3-1) pro stanovení hasící schopnosti požárů třídy A tvoří dřevěné hranoly čtvercového průřezu, à 40 mm, poskládané na kovovém stojanu ve 14 vrstvách střídavě podélně a příčně s předepsanými mezerami. Příčné hranoly jsou dlouhé 500 mm a podélné podle počtu na nich příčně uložených hranolů.

Minimální požadavky na hasicí schopnost pro třídu požárů A

Označení zkušebního objektu	Nejvyšší přípustné množství hasiva		Nejdelší doba hašení	Počet příčných hranolů	Délka zkušebního objektu
	Prášek ABC	Vodné roztoky (včetně pěny)			
	kg	l	min		m
5 A	1	3	5	5	0,5
8 A	2	6		8	0,8
13 A	4	9		13	1,3
21 A	6			21	2,1
27 A	9	-	7	27	2,7
34 A	-	-		34	3,4
43 A	12	-		43	4,3
55 A	-	-		55	5,5

Pod hranoly se vsune vana s hořlavou látkou. Dvě minuty po vzplanutí se vana vytáhne. Hranoly se nechají hořet dalších 6 minut, kdy je připraven zkušební objekt k hašení. Všechny plameny musí být uhašeny a během dalších tří minut nesmí dojít k opětovnému vzplanutí.

Zkušební objekt B pro stanovení hasicí schopnosti požárů třídy B sestává z řady válcových nádob, svařovaných z ocelového plechu s přivařenými stojinami. Nádoby mají předepsané vnitřní průměry, hloubky a tloušťky stěn. Objekt se značí podle množství kapaliny v nádobě v litrech. Na vodním polštáři je nalita hořlavá kapalina v poměru: 1/3 vody a 2/3 hořlaviny. Hořlavina se po zapálení nechá 60 s hořet a poté se do 10 s musí začít s hašením. Po uhašení musí zůstat v nádobě nejméně 5 mm vrstva hořlaviny.

Minimální požadavky na hasicí schopnost pro třídu požárů B

Zkušební objekt				Min. doba činnosti	Nejvyšší přípustné množství hasiva			
označení zkušebního objektu	rozměry		objem kapaliny: 1/3 vody 2/3 hořlaviny		prášek	CO ₂	halon	vodné roztoky (včetně pěny)
	vnitřní průměr nádoby	přibližná plocha hladiny						
	mm	m ²	l	kg	kg	kg	l	
21 B	910	0,66	21	6	1	2	1	-
34 B	1170	1,07	34	6	2	-	2	2
55 B	1480	1,73	55	9	3	5	4	3
70 B	1670	2,20	70	9	4	-	6	-
89 B	1890	2,80	89	12	-	-	-	-
113 B	2130	3,55	113	15	6	-	-	6
144 B	2400	4,52	144	15	9	-	-	-
183 B	2710	5,75	183	15	12	-	-	9
233 B	3000		233	15	-	-	-	-

Prášek pro požáry třídy C, musí vyhovovat zkouškám po požáry třídy B (ČSN EN 615)

Otázky

Jak je značena hasicí schopnost přístroje?

Co je to zkušební objekt?

Nádoby a tlakové patrony

Základem HP je ocelová nádoba, kterou tvoří svařovaný plášť přístroje bez příslušenství, včetně všech přivařovaných částí (V ČR se u HP s oxidem uhličitým používá místo termínu nádoba, termín láhev). Nádoba musí být zhotovena z tažného a pevného materiálu, což se kontroluje příčným stlačením nádoby a zkušebním přetlakem po naplnění vodou (ČSN EN 3-3). V Evropské unii [1.] platí zákaz prodeje HP bez certifikátu CE. Značení CE musí být neodstranitelné, nejlépe vyraženo na stěnu nádoby. Obsahuje např. určení HP, objem v litrech, zkušební tlak, rozsah teplot použití, rok výroby a ostatní číselné kódy. Bezpečnostní přetlakové zařízení, pojistný ventil nebo průtržná membrána, jsou povinné jen u HP s náplní CO₂. Části vyrobené z plastů jsou podrobeny zkouškám umělým stárnutím, zkouškám rázem apod.

Tlakové patrony

Tlakové patrony vyrobené z oceli, hliníku nebo jeho slitin jsou vlastně malé tlakové nádoby odpovídající předepsaným zkouškám. Výtlačný plyn je v patroně stlačený nebo zkapalněný. Patrony mohou být opakovaně plnitelné, nebo pro jedno použití.

Ovládací a uzavírací armatury

Tlaková nádoba s hasivem je uzavřena armaturou, pojištěnou proti samovolnému spuštění přístroje pojistkou, většinou vytahovatelným kolíkem. V případě použití, sejmete přístroj z věšáku, vytáhneme pojistku a zmáčknutím páky uvedeme přístroj do činnosti. Proud hasiva usměrníme do ohniska požáru většinou krátkou hadičkou zakončenou tryskou. U některých typů přístrojů vychází hasivo přímo z otevřené armatury. Umožňuje-li to armatura, přerušujeme stříkání, abychom se přesvědčili o účinku hašení. V případě použití přístrojů s oxidem uhličitým, musíme dbát na to, abychom se nedotýkali nechráněných částí z nichž vytéká hasivo. Při proudění plynu dochází k poklesu teploty a mohlo by dojít k poranění kůže.

Otázky

Které jsou hlavní části HP?

K čemu jsou využity tzv. tlakové patrony?

Na co musíme dbát při použití přístroje s oxidem uhličitým?

Není možné v jedné kapitole vyčerpat možnosti použití a ovládání přístrojů. Proto je na uživateli, aby se seznámil s přístroji umístěnými v jeho okolí. Na každém přístroji je uveden postup jeho použití.

Vybavení prostor HP

Vyhláška
246/2001 Sb.

§ 18 odst. 1
vyhlášky č.
132/1998 Sb.

Zákon
č.50/1976 Sb.

Například
vyhláška č.
102/1995 Sb.

Množství a druhy jsou stanoveny ve vyhlášce takto:

Množství, druhy a způsob vybavení prostor a zařízení HP vyplývá z požárně bezpečnostního řešení stavby, nebo z obdobné dokumentace, která je součástí projektové dokumentace ověřené stavebním úřadem podle zvláštního právního předpisu nebo je stanoveno v jiném právním předpisu.

Množství, druhy a způsob vybavení prostor a zařízení právnických osob a podnikajících fyzických osob HP stanovené podle výše uvedeného odstavce může být rozšířeno (např. na základě schváleného posouzení požárního nebezpečí nebo stanovení podmínek požární bezpečnosti).

V prostorách a zařízeních podnikajících fyzických osob, u nichž nebylo stanoveno množství, druhy a způsob vybavení věcnými prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostními zařízeními podle výše uvedených odstavců, popřípadě nelze-li toto prokázat, se zabezpečují a instalují alespoň:

- a) na každých započatých 200 m² půdorysné plochy podlaží objektu přenosné HP obsahující hasivo s celkovou hasicí schopností nejméně 13 A (pro požáry látek v tuhém stavu, zejména organického původu, jejichž hoření je obvykle provázáno žhnutím), nebo
- b) na každých započatých 200 m² půdorysné plochy podlaží objektu přenosné hasicí přístroje s celkovou hasicí schopností nejméně 70 B (pro požáry hořlavých kapalin nebo hořlavých látek přecházejících do kapalného stavu), nebo
- c) pokud nejsou na typových štítcích hasicích přístrojů uvedeny hodnoty jejich hasicí schopnosti, jeden přenosný hasicí přístroj na každých započatých 200 m² půdorysné plochy podlaží objektu, přičemž jmenovité množství náplně hasicího přístroje musí odpovídat nejméně některé z těchto hodnot: 9 litrů vody, 6 litrů vodního roztoku pěnidla, 6 kg halonu nebo jiného ekvivalentního hasiva, 6 kg hasicího prášku nebo 5 kg oxidu uhličitého (CO₂).

Vyhláška
223/1995 Sb.

V případech, kdy počet přenosných hasicích přístrojů odpovídá uvedeným požadavkům, ale HP nejsou dostupné pro celou posuzovanou plochu (např. stavební rozdělení prostoru na více dispozičně nepropojených místností) nebo nelze použít pouze jeden druh hasiva, instaluje se nejméně jeden přenosný hasicí přístroj pro každý takto oddělený prostor nebo nejméně jeden přenosný hasicí přístroj s vhodným druhem hasiva.

V rámci protipožárního vybavení plavidel jsou předepsány počty HP podle délky plavidla.

Umístění HP

Umístění HP musí umožňovat jejich **snadné a rychlé použití**. HP se umísťují tak, aby byly snadno viditelné a volně přístupné. Je-li to nezbytné (např. z provozních důvodů), lze HP umístit i do skrytých prostor. V případech, kdy je omezena nebo ztížena orientace osob z hlediska rozmístění HP (např. v nepřehledných, rozlehlých nebo skrytých prostorách), se k označení umístění HP použije příslušná požární značka umístěná na viditelném místě.

Například ČSN
ISO 3864

HP se umísťují v místech, kde je nejvyšší pravděpodobnost vzniku požáru nebo v jejich dosahu. Volba druhů a typů přenosných HP se provede v závislosti na charakteru předpokládaného požáru, vyskytujících se hořlavých

látkách nebo provozované činnosti; přitom musí být vyloučeno, že bude v případě potřeby použit HP s nevhodnou hasební látkou.

Přenosné HP se umísťují na svislé stavební konstrukci a v případě, že jsou k tomu konstrukčně přizpůsobeny, na vodorovné stavební konstrukci. Rukojeť HP umístěného na svislé stavební konstrukci musí být nejvýše 1,5 m nad podlahou. HP umístěné na podlaze nebo na jiné vodorovné stavební konstrukci musí být vhodným způsobem zajištěny proti pádu.

V dopravních prostředcích a na strojích se přenosné hasicí přístroje umísťují tak, aby nemohly ohrozit bezpečnost osob.

Ujistěte se, že znáte významy slov v souvislosti s tématem kapitoly: Hasicí schopnost, zkušební objekt, tlaková nádoba, tlaková patrona, třídy požáru, armatura, tryska.

Shrnutí

V uvedené kapitole jsou uvedeny druhy HP s možností určení jejich hasicí schopnosti a předepsaného vybavení prostor HP.

Otázky

K čemu jsou určeny HP?

Na čem závisí hasicí schopnost HP?

Jak budete postupovat při vybavování prostor HP?

Jak jsou značeny HP?

Jak použijete přístroj nejbliže umístěný vašemu pracovišti?

TEST

1. Hasící přístroje se umísťují
  - a) tak, aby byly snadno viditelné
  - b) tak, aby byly vždy snadno viditelné a volně přístupné
  - c) tak, aby byly snadno viditelné a volně přístupné, přičemž v odůvodněných případech lze hasící přístroje umístit i do skrytých prostor
2. Příslušná požární značka k označení umístění hasicích přístrojů se použije
  - a) ve všech případech
  - b) v případech, kdy je omezena nebo ztížena orientace osob z hlediska rozmístění hasicích přístrojů
  - c) jestliže není v prostoru denní světlo
3. Provozní schopnost hasicího přístroje se dle vyhlášky o požární prevenci prokazuje
  - a) dokladem o jeho kontrole
  - b) dokladem o jeho kontrole provedené podle podmínek stanovených právním předpisem, kontrolním štítkem a plombou spouštěcí armatury
  - c) kontrolním štítkem a plombou spouštěcí armatury
4. Hasící přístroj musí být dle vyhlášky o požární prevenci vyřazen z používání, jestliže
  - a) nelze u něj bezpečně zjistit výrobní číslo a rok výroby
  - b) není zabezpečen proti převržení
  - c) je starší 10 let
5. Barva nádoby hasicího přístroje dle ČSN EN 3-5 (Přenosné hasící přístroje. Část 5: Dodatečné požadavky a zkoušky)
  - a) je výhradně věcí národních předpisů, tato norma se barvou nezabývá
  - b) má být červená, s výhradou případně existujících národních předpisů
  - c) je výhradně na zvážení, resp. rozhodnutí výrobce

Správné odpovědi: 1c 2b 3b 4a 5b

LITERATURA

1. KRÜGER, W. *Značení CE 0036 bezpečnost zákazníků dle evropských měřítek*. [online]. Ostrava: VŠB-TU Ostrava [cit. 6. května 2003]. Dostupné na <<http://www.neuruppin.cz/>>
2. ORLÍKOVÁ, K. *Hasební látky*. Ostrava: EDICE SPBI SPEKTRUM, 1995. 90 s.
3. RYBÁŘ, P. Stanovení počtu hasicích přístrojů v chráněném úseku. *150 HOŘÍ*, únor 1999, č.2, s. 15,16.

26 Věcné prostředky PO, požární technika

26.1 Požární technika

Studijní cíle

Seznámit se se základním významem představené terminologie požární techniky a věcných prostředků požární ochrany.

Požadované vstupní znalosti

Situaci mají ulehčenu řidiči a absolventi výuky dotýkající se oblastí spojených se strojírenstvím. Doporučuje se návštěva stanice hasičského sboru s prohlídkou techniky. Zatím v češtině není ucelená literatura vysvětlující následující terminologii. Upozorňujeme, že i v normách dochází někdy k různým výkladům stejných pojmů.

Požární technikou rozumíme mobilní systémy využívané k přemístění hasičů a věcných prostředků požární ochrany k mimořádné události. Mobilita systému je vymezena povrchem a prostorem, po jakém se pohybuje. Především jsou to automobily a přívěsy, plavidla, vznášedla a letadla. Hlavním úkolem mobilního záchranného systému je v případě mimořádné situace reagovat pokud možno v krátkém čase a to tak, aby se již projevené ztráty nezvětšovaly. Po skončení zásahu projdou systémy regenerací a opět jsou ustaveny do pohotovosti. Musíme brát v úvahu, že doposud u nás používané mobilní systémy se neobejdou bez součinnosti s člověkem v známé kombinaci člověk + stroj. Rozmístění požární techniky na hasičských záchranných sborech předpokládá z počátku mimořádné situace, zejména požáru, pozvolný nárůst ztrát. Tento časový interval je právě využíván pro přemístění techniky a nevyžaduje její umístění na každém chráněném objektu.

Vyhláška
246/2001 Sb.
ČSN ISO 8421-8
Požární ochrana –
Slovník – Část 8.

Termín – mobilní systém používáme u automobilů, vznášedel, lodí, letadel apod., protože tyto prostředky můžeme pod tímto termínem sjednotit, poukázat na jejich strukturu a chování při řešení mimořádných situací. Tak např. všechny prostředky potřebují pro svůj pohyb tzv. autonomní energii, což je většinou spalovací motor. Pomocí transformace energie na hnací elementy se přemísťují, energii posléze využívají ke své hlavní činnosti u mimořádné situace jako je např. dodávka vody u stříkaček apod.

26.1.1 Zásahové požární automobily základní

se používají především k hašení požárů i když jejich vybavení umožňuje řešení i jiných druhů mimořádných událostí. Jejich název a označení je tedy odvozeno většinou od hašení. Např. CAS 32 – T 815, určuje **cisternovou automobilovou stříkačku** s možností dodávky až 3200 l.min⁻¹ hasiva, vody. Název může být doplněn ještě číslem udávajícím objem vlastní cisterny a to CAS 32/8200 – T 815, tedy stříkačka převáží 8200 l vody. Za pomlčkou v názvu je uveden typ podvozku, v našem případě výrobce Tatra.

Vyhláška
49/2003 Sb.

1. Cisternová automobilová stříkačka na podvozku Tatra

V případě, že automobil převáží jako dominující jiné hasivo než vodu, je to uvedeno v jeho názvu. Máme tedy **hasicí automobily** pěnové PHA, plynové PLHA, práškové PR a v případě kombinací hasiv, kombinované KHA. Do této skupiny náleží ještě tzv. **rychlý zásahový automobil** RZA, kde se upřednostňuje především rychlost nasazení před množstvím např. převáženého hasiva a posádky a kdy celková hmotnost nepřesahuje 7 500 kg. Podvozek je upraven pro jízdu v terénu.

Automobil, který hasivo nepřeváží, ale je jím dopravováno na místo činnosti požární družstvo s příslušenstvím, nese název **dopravní automobil** DA. Mezi starší typy, které hasivo nepřevážely, náleží také automobilové stříkačky AS.

Otázka

Co vyjadřuje značení hasicích automobilů?

Jak je výše uvedeno, základní zásahové automobily se nazývají podle převáženého hasiva. S terminologií, vážící se k hasivu je třeba se seznámit v patřičné literatuře [7.].

26.1.2 Speciální požární automobily

Různé činnosti hasičů u mimořádné události vyžadují prostředky na tyto činnosti zaměřené. Tak pro překlenutí výšek případně hloubek se využívají **automobilové žebříky** AZ a **plošiny** AP. Využívají se nejen k záchraně lidí z výše položených míst, ale i k přepravě hasiva, prostředků a osvětlení místa události.

2. Automobilový žebřík

Stabilita u těchto automobilů při vztyčování žebříků případně ramen plošin je zajištěna pomocí vysouvatelných podpěr, které potřebují dostatek místa a zpevněný povrch, protože se na ně přenáší tíha speciálního automobilu. Žebříky a plošiny jsou rozděleny do skupin podle možné dosažitelné výšky a to do 30 m, do 40 m a nad 40 m. Se zvyšováním dostupné výšky se zvětšuje nejen hmotnost automobilu, ale i jeho rozměry.

3. Automobilová plošina

26.1.3 Požární přívěsy, návěsy, kontejnery

je možné využívat k přepravě hasiva a prostředků prostřednictvím upravených automobilů. Tak např. přívěsy jsou podle možných s nimi prováděných činností označovány – **přívěsná motorová stříkačka, přívěsný pěnomet, přívěsná osvětlovací stanice** apod.

26.1.4 Plavidla

Jednotlivé druhy plavidel použitelných při činnosti u mimořádných situací jsou **speciální hasičské lodě a malá plavidla**. Lodě jsou vybaveny systémy pro hašení, dopravu vody a potápění při záchranných pracích. Malá

Vyhláška
223/1995 Sb.

plavidla jsou bez vlastního pohonu i s vlastním pohonem a na jejich řízení se vztahují zvláštní pokyny. Malým plavidlem se rozumí loď, jejíž délka nepřesahuje 20 m a která není určena nebo používána k vlečení, tlačení nebo vedení v bočně svázané sestavě jiných než malých plavidel, k přepravě více než 12 osob a která není převozní lodí. Oblastí plavby jsou všechny vodní cesty ČR.

26.1.5 Vznášedla a letadla

Vznášedla

jsou mobilní systémy pohybující se na vzduchovém polštáři a překonávající nerovnosti terénu s možností pohybovat se i nad vodními plochami.

Letadla a vrtulníky

Letecká technika se používá pro hašení zejména lesních požárů a hlídkovou činnost. K tomu účelu je vybavena zařízením pro shoz, vypouštění hasiva nad určeným místem a příslušenstvím pro jeho doplňování. Letecká technika se též používá pro přepravu hasičů a techniky s možností jejich rozmisťování bez přistání (např. slaňováním).

4. Vrtulník při hašení lesního požáru

Otázky

Co rozumíme pod pojmem, požární technika?

K čemu slouží základní zásahové požární automobily?

K čemu se používají speciální požární automobily?

26.2 Věcné prostředky požární ochrany

Věcné prostředky představují prostředky, které hasič používá při své činnosti při likvidaci či lokalizaci mimořádné události.

Vyhláška
246/2001 Sb.

Vyhláška
255/1999 Sb.

26.2.1 Osobní ochranné prostředky

Hasič pracuje v prostředí, které je vůči němu agresivní. Agrese je nejen vnější, ale i vnitřní a před účinky agrese je hasič chráněn osobními ochrannými prostředky, které odpovídají její formě. Agrese vnější může působit prostřednictvím látek, zářením a změnou tlaku. Vnitřní agrese se projevuje změnou vnitřního prostředí např. zvýšením teploty tělesného jádra nebo rozpouštěním či vylučováním plynů v krvi. Je třeba chránit dýchací systém a zamezit přístupu především agresivních látek k tělu. K tomu je hasič vybaven dýchacím přístrojem, ochranným oděvem včetně rukavic, bot a ochrany hlavy. **Dýchací přístroje** jsou s otevřeným okruhem, dodávající vzduch z tlakových lahví, nebo přístroje s uzavřeným okruhem využívající určitá množství kyslíku ve vydechovaném vzduchu a přidávaného kyslíku z tlakových lahví. U obou typů je pobyt hasiče v agresivním prostředí omezen množstvím media v přístroji.

Proti agresivním látkám je hasič chráněn **oděvem** různého provedení a různého materiálu. Rovněž pohyb v agresivním prostředí je omezen předepsanou dobou, protože sebedokonalejší oděv nezabrání pronikání agresivních látek. Navíc je třeba dávat pozor na možná poškození oděvu v době zásahu. Rovněž tak na přehřátí organismu hasiče při nedostatečném odvádění vznikajícího tepla při práci.

26.2.2 Prostředky pro práci ve výškách, nad volnými hloubkami, na vodě, ve vodě a pod hladinou

Hasič při své činnosti musí především chránit a zabezpečit sebe a zachraňovaného. Pro práci ve výškách a nad volnou hloubkou jsou to především ochranné prostředky proti pádu, slaňovací a záchranné přístroje. Pro práci na vodě jsou to plovací vesty, prostředky pro záchranu tonoucího, vyhledávání předmětů, čluny a prostředky pro zabránění rozšiřování nebezpečných látek po hladině, tzv. normé stěny. Pro práce pod vodou je to potápěčská výbroj a výstroj.

26.2.3 Prostředky pro práci s nebezpečnými látkami a pro dekontaminaci, analyzátory plynů, kapalin a nebezpečných látek

Technické prostředky sloužící v první fázi činnosti hasičů ke zjišťování druhu a koncentrace nebezpečné látky, tzv. analyzátory látek, detektory plynů, par a záření. Dále jsou to prostředky pro jímání nebezpečných látek a jejich neutralizaci. V případě kontaktu s nebezpečnými látkami musí následovat dekontaminace, odmořování. Jedná se o prostředky umožňující většinou smývání nebezpečných látek prostřednictvím vody pod určitým tlakem, její jímání a je-li to možné, čištění přímo v procesu dekontaminace.

I když jsou prostředky rozděleny do různých skupin, většinou povaha práce hasiče vyžaduje jejich současné použití. Např. při určování nebezpečných látek, je nutné použití ochranných prostředků.

26.2.4 Požární výzbroj, stejnokrokové a výstrojní součástky a doplňky

Požární výzbrojí je myšlen soubor technických prostředků, které většinou hasič nese sebou při zásahu. Např. sekyrka, svítilna, záchranné lano. Zatímco mezi výstrojní součástky patří přilba, pracovní oděv, opasek, obuv, rukavice apod. Jako doplněk si můžeme uvést přístroj pro akustickou signalizaci v nouzi, tzv. osobní bezpečnostní zařízení.

26.2.5 Požární příslušenství

slouží především **k dopravě hasiva** na požár prostřednictvím stříkaček, které hasivu dodávají potřebnou pohybovou energii. Začneme-li tradičním hasivem, vodou, pak tu můžeme získávat z volných vodních zdrojů jako jsou rybníky, řeky a nádrže, nebo vodovodní potrubí ať již podzemní nebo nadzemní, vyústující hydranty. Volíme-li volný vodní zdroj, pak potřebujeme příslušenství pro vedení vody do stříkačky a z té pak na požár. Hlavním úkolem tzv. přívodního příslušenství (sací koš, sací hadice) je nepřipustit vnikání velkých nečistot do stříkačky a zabezpečit v případě přerušení práce stříkačky zpětný tok vody do zdroje. Ze stříkačky pak vedeme vodu tzv. výtlačným příslušenstvím (hadice, rozdělovač) s možností rozvětvení vedení do několika proudů a přiváděním vody na požár prostřednictvím proudnic. Aby bylo zabezpečeno propojení příslušenství různých vlastníků jsou jeho rozměry normalizovány do několika tzv. jmenovitých průměrů označených číslicemi (např. 25, 52, 75, 110) nebo písmeny (např. B, C, D). Příslušenství umožňuje také různé způsoby propojení stříkaček s vodovodním potrubím z podzemních i nadzemních hydrantů.

5. Sací koš

Další druh příslušenství pro dopravu hasiva je určen pro získání tzv. vzdušné pěny. Ta je tvořena ze základních komponent vody a pěnídla a přístupu vzduchu do vzniklého roztoku. Promíšení vody a pěnídla se

uskutečňuje v tzv. přiměšovači, který pracuje na principu změny tlaku a rychlosti v proudu hasiva ve zúženém průřezu. Na stejném principu je pak přísáván vzduch do roztoku v proudnici. Uvedené prostředky jsou propojeny hadicemi.

6. Stříkání pěnou

26.2.6 Přenosné zásahové prostředky (např. požární stříkačky, generátory, ventilátory)

Ne vždy je možné zasahovat prostřednictvím vozidel. Proto jsou přenosné prostředky, které jak sám název napovídá se dají několika hasiči přenášet. Především je to **přenosná motorová stříkačka, soustrojí spalovacího motoru a čerpadla**. U těchto agregátů se většinou používají spalovací motory, protože se jedná o autonomní zdroj energie. Dále jsou to generátory elektrického proudu, hlavně pro využití k osvětlení místa mimořádné události. Také se osvědčují ventilátory, opět jako soustrojí s motorem, pro usměrnění kouře při zásahu.

7. Nůžky na stříhání a rozevírání např. karoserií

26.2.7 Hasicí přístroje (přenosné, přívěsné a pojízdné)

spadají do představované skupiny prostředků a je o nich pojednáno v kapitole 25.

Shrnutí

Požární technika představená automobily, přívěsy, plavidly, vznášedly a letadly, je využívána jako prostředek pro přepravu hasičů a věcných prostředků k místům mimořádných událostí a dále k podpoře jejich činnosti u těchto událostí, zejména hašení. Technika je umístěna na stanici hasičského záchranného sboru v pohotovosti. Po zásahu u mimořádné události je opět po doplnění prostředků, tzv. regeneraci, navracena do pohotovosti.

Dále jsou popsány přístupnou formou tzv. věcné prostředky požární ochrany, které jsou uvedeny ve vyhlášce. Předkládá se zjednodušené vysvětlení termínů pro snazší orientaci v odborné literatuře.

Otázky

Vyjmenujte některé činnosti hasičů a uveďte, které prostředky při nich používají?

Které prostředky slouží pro dopravu vody ze zdroje na požár?

Které prostředky slouží k ochraně hasiče?

TEST

1. Mezi věcné prostředky požární ochrany nepatří
  - a) hasiva a příměsi do hasiv
  - b) hasicí přístroje
  - c) elektrická požární signalizace

Správná odpověď c)

LITERATURA

1. LOŠÁK, J. *Technické prostředky požární ochrany. Mobilní*. Ostrava: 1994. VŠB-TU Ostrava. ISBN 80-7078-260-9
2. LOŠÁK, J. *Technické prostředky PO II*. Ostrava: 1998. 99 s. SPBI Spektrum. Sv. 19. ISBN: 80-86111-45-8
3. MACÁK, V., LOŠÁK, J. *Požární automobily a přívěsy používané v ČSSR*. Praha: SNTL, 1976. 248 s. SPO, Knižnice PO. Sv. 37.
4. ORLÍKOVÁ, K. *Hasební látky*. Ostrava: EDICE SPBI SPEKTRUM, 1995. 90 s.
5. COTE, A. E. *Fire Protection Handbook™*. Quincy, Massachusetts: 1992. NFPA ISBN: 0-87765-378-X.
6. DOHNAL, J. *Technické prostředky PO*. Frýdek-Místek: Střední odborná škola požární ochrany, 1991.
7. DOHNAL, J., LOŠÁK, J. *Technické prostředky PO I*. Ostrava: 1998. 99 s. SPBI Spektrum. Sv. 9. ISBN: 80-86111-22-9
8. JULINEK, R. *Chemickotechnická služba hasičského záchranného sboru ČR. I. Protiplynová služba. Učební texty*. PRAHA: 1999. MV – ředitelství HZS ČR. ISBN 80-902852-0-1

9. MLČOUŠEK, J. *Technické prostředky, část „ Dýchací technika“*. Frýdek-Místek: 1987. MV ČSR Škola PO.
10. MLČOUŠEK, J. *Technické prostředky PO III. Chemicko-technická služba v PO*. Frýdek-Místek: 1998. SOŠ PO MV ČR.
11. RUCKÝ, E. *Průmyslové lezectví a záchranářství*. Ostrava: 1998. 190 s. SPBI Spektrum. Sv. 16. ISBN: 80-86111-33-4
12. *Řád strojní služby v požární ochraně*. Praha: MV Ř HZS, 1996. 28s. ISBN 80-902121-2-3
13. *Řád chemickotechnické služby*. Praha: MV Ř HZS, 1996. 20 s. ISBN 80-902121-4-X

27 Základní hasební látky a jejich účinky

Studijní cíl

Cílem kapitoly je seznámit studenta s základními typy a různými účinky hasebních látek.

Požadované vstupní znalosti

Základní znalosti organické i anorganické chemie, rovnice hoření.

Hasiva jsou látky, které likvidují požár svým

- *fyzikálním mechanismem hašení*, tzn. uhasí požár chladícím, dusivým, inertizačním případně zřed'ovacím efektem. Do této skupiny patří následující hasiva: voda, hasiva na bázi vody a vybraná skupina plyných hasiv;
- další, velice účinnou skupinu tvoří taková hasiva, která *vstupují přímo do chemické reakce požáru* – hasí rychle a bezpečně. Do této skupiny patří halonová hasiva staršího i modernějšího typu, hasicí prášky a aerosolová hasiva.

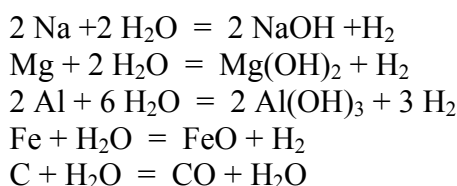
Výše uvedené dělení hasiv není jediné. Často bývá zvykem řadit hasiva podle skupenství, ve kterém se za běžných podmínek vyskytují.

Voda jako hasivo v kapalném skupenství

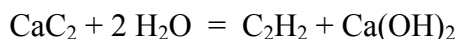
Voda pro svůj široký výskyt a různorodost hasebních efektů je dosud nejpoužívanějším hasivem. Pro požární účely se používá buď

- jako chemický jedinec, tj. bez dalších přísad, nebo
- ve směsi s různými chemikáliemi, které její hasební vlastnosti umocňují.

Voda má ze všech druhů hasiv nejširší uplatnění. Přesto není univerzálním hasivem, neboť ve styku s látkami se silně redukčními vlastnostmi reaguje a působí jako oxidační činidlo. Vedlejším produktem takové reakce je hořlavý a výbušný vodík. Např.

Karbid vápenatý rovněž reaguje s vodou za vzniku výbušného acetylenu

Vodu nelze použít ani při hašení požárů tuků a olejů. Při styku specificky těžší vody s horkým olejem voda klesá ke dnu a rychle se přehřívá. Dochází k utajenému varu a explozivnímu vývinu vodní páry. Vodu nelze použít k hašení požáru tam, kde se nachází H_2SO_4 a to pro vysokou hodnotu zřed'ovacího tepla kyseliny sírové s vodou.

Nejvýraznějším hasebním efektem vody je efekt chladicí, díky vysoké hodnotě skupenského tepla výparného (1 kg 100°C teplé vody při změně na vodní páru odebere na požářišti 2257 kJ a zvětší svůj objem 1700krát. Při takové změně působí i svým inertizačním efektem).

Nevýhodou vody jako hasiva je skutečnost, že při použití ve formě plného proudu velká část vody odeče bez využití nejvýraznější části chladicího efektu. Tento nedostatek lze ovlivnit jednak:

- zmenšením kapiček vody (zvětšením styčné plochy s požárem) nebo
- přidavkem určitého množství chemikálií (přísad do vody).

Otázka: Který hasební efekt vody je nejvýraznější a jak je možno ho nejlépe využít?

Hasiva na bázi vody

Klasické přísady do vody, používané v hasební technice jsou tenzidy – smáčedla. Snižují povrchové napětí vody, zlepšují její hasební vlastnosti a dosažením jejich určité koncentrace ve vodě je vzniklý roztok napěnitelný.

Od každého tenzidu se vyžaduje:

- výborná rozpustnost ve vodě (zajišťuje to hydrofilní část molekuly) a
- přilnavost ke smáčenému povrchu (zajišťuje hydrofóbní část molekuly).

Původně se v hasební technice využíval pouze typ anionaktivního tenzidu. Při přidavku desetin procenta do vody plnil funkci klasického tenzidu. Zvýšením koncentrace (2, 4, někdy až 9%) posloužil jako syntetická pěnotvorná přísada pro přípravu těžké, střední a lehké pěny. Zabudováním fluoru do struktury tenzidu vzniká hasivo Light Water, nejdříve v modifikaci AFFF (pro hašení hořlavých nepolárních kapalin), poté jako ATC (pro hašení polárních kapalin) a nakonec jako univerzálně použitelné hasivo AR.

Zatím nejmodernějším produktem ve skupině tenzidů je neionogenní tenzid PYROCOOL. Má výrazný chladicí efekt, který se uplatňuje u požárů s vysokou teplotou. Vyrábí se v několika modifikacích:

Modifikace A: má sníženou pěnivost. Slouží při přidavku 0,4% obj do vody k hašení požárů prachových materiálů (prach ze dřeva, uhlí, plastů, textilií a další).

Modifikace B: je ve formě pěny určena k hašení požárů ropy a produktů petrochemického průmyslu. Používá se v koncentraci 0,4% obj do vody.

Modifikace AR: v koncentraci 0,5% obj hasí požáry uhlovodíků. Pro hašení požárů polárních kapalin se používá jeho 1%-ní roztok.

Pro likvidaci havárií uhlovodíků se spojují vlastnosti tenzidů a sorbentů. Hasivem tohoto typu je BIOVERSAL.

Otázka:

1. *Jak a které tenzidy ovlivňují vlastnosti vody jako hasiva?*

Plynná hasiva

Rozdělujeme do 2 podskupin:

1. Plynná hasiva s fyzikálním mechanismem hašení, tj. dusivým inertizačním nebo chladícím efektem. Patří sem např. CO₂, N₂, Ar a INERGEN.
2. Plynná hasiva s chemickým mechanismem hašení, reprezentována poslední dobou fluorderiváty alifatických uhlovodíků.

Hasiva první skupiny nepoškozují životní prostředí (výjimkou je pouze CO₂). Požár hasí svým dusivým a inertizačním efektem a jejich hasební koncentrace se pohybuje kolem 40% obj. Při takové koncentraci hasiva obsah kyslíku v prostředí poklesne na 12% a vzduch se stává nedýchatelným.

Druhá skupina plynných hasiv likviduje požár chemicky. Halogenderiváty při hašení vstupují do reakce s těmi radikály, které vznikly rozpadem hořlaviny teplem a tak ukončí řetězovou reakci hoření. Hasí rychle (do 10 sekund), bezpečně a čistě. Jejich hasební koncentrace se pohybuje od 3% obj, maximálně do 10% obj (projektovaná koncentrace je o 20% vyšší, podle pravidel EU o 30% vyšší). Používání této skupiny hasiv je regulováno jejich vlivem na ozónovou sféru Země, na počasí na planetě a na zdraví přítomných osob. Jejich případné toxické vlastnosti jsou zanedbatelné vedle toxických účinků produktů vzniklých při požáru.

Otázka:

Jaký je rozdíl v hasebních efektech a koncentracích plynných hasiv typu CO₂ a halonů?

Hasiva v tuhém skupenství

V této skupině hasiv nejširší uplatnění mají hasicí prášky různé provenience. Známé jsou zejména prášky typu ABC, jejichž podstatu tvoří fosforečnany amonné.

Hasicí prášky hasí požár chemicky. Radikály vzniklé v procesu hoření degradací hořlaviny, odevzdávají svou energii částicím prášku, dezaktivují se a zaniknou (probíhá proces terminace řetězové reakce hoření).

Účinnost hasicích prášků závisí na velikosti částic. Čím jsou částice menší, tím rychleji a lépe probíhá terminace (hašení) požáru. Z důvodů dopravitelnosti prášků nelze přistoupit ke zmenšení částic pod velikost 0,1 mm. Proto v této formě tuhé hasivo není zcela využito.

Tento nedostatek hasicích prášků odstraňuje aerosolový způsob hašení. V okamžiku zásahu je aerosol vytvářející směs aktivována a při probíhající chemické reakci polovina vznikajících částic má velikost 0,001 mm. Rozměry další poloviny se pohybují v intervalu 0,001 až 0,1 mm. Na velkém povrchu vznikajících prachových částic se dezaktivuje více radikálů. Požár se tak rychle likviduje relativně malým množstvím aerosol vytvářející směsí.

Ze studia popisu vlastností hasiv plyne: výběr optimálního hasiva pro určitý požár je důležitý a je ovlivněn vlastnostmi reagující hořlaviny a

charakterem požáru. Ne každý požár je možno hasit každým, tj. jakýmkoliv hasivem.

Otázka:

Co hasí rychleji: stejné množství aerosolového hasiva nebo hasicího prášku.

Shrnutí

Hasiva jsou látky, které likvidují požár *fyzikálním mechanismem hašení*, (chladičí, dusivý, inertizační případně zřed'ovací efekt hasební látky), nebo *chemickým mechanismem hašení*.

Hasební látky se také rozdělují dle skupenství, ve kterém se vyskytují na:

- kapalná – tj. voda a hasiva na bázi vody
- plynná hasiva – CO₂, N₂, halogenderiváty a fluorderiváty alifatických uhlovodíků,
- hasiva v tuhém skupenství – hasicí prášky.

TEST

1. Jsou aerosolové rozprašovače stanovenými výrobky (dle zákona o technických požadavcích na výrobky)
  - a) ano, ale s výjimkou uvedenou v nařízení vlády č. 194/2001 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na aerosolové rozprašovače
  - b) ano, ale pouze je-li náplní hořlavý nebo oxidující chemický přípravek
  - c) ne
2. Které z uvedených upozornění musí být uvedeno na obalu aerosolového rozprašovače s hořlavou náplní dle nařízení vlády č. 194/2001 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na aerosolové rozprašovače
  - a) „Uchovávejte mimo dosah zdrojů zapálení – Zákaz kouření.“
  - b) „Neodhazujte obal do ohně.“
  - c) „Neodkládejte na horké předměty.“
3. Při použití oxidu uhličitého jako hasicího prostředku v uzavřených prostorách
  - a) je nutno zachovávat opatrnost, vzhledem k jeho škodlivému účinku na lidský organizmus
  - b) žádné nebezpečí nehrozí
  - c) je nutno učinit opatření proti výbuchu, není nutno přihlížet k nebezpečí škodlivosti pro lidský organizmus
4. Při vysokých koncentracích způsobuje oxid uhličitý
  - a) pouze nevolnost
  - b) pouze snížení orientace
  - c) smrt zadušením
5. Při hašení vodou se uplatňují především tyto hasicí účinky
  - a) ochlazovací a zřed'ovací
  - b) ochlazovací a izolační
  - c) zřed'ovací a negativní katalytický účinek
6. Při hašení pěnou se uplatňují především tyto hasicí účinky

- a) izolační a zřed'ovací
  - b) izolační, popř. ochlazovací
  - c) zřed'ovací
7. Při hašení oxidem uhličitým se uplatňuje především tento hasicí účinek
- a) zřed'ovací
  - b) izolační
  - c) izolační a chladící
8. Dusík lze s úspěchem využít pro hašení požárů
- a) velkých, protože je těžší než vzduch
  - b) na volném prostranství
  - c) v menších uzavřených prostorách
9. Hasicí účinek vodní páry (H₂O) je založen na
- a) snížení koncentrace kyslíku a hořlavé látky ve vzduchu na takovou hodnotu, při které se proces hoření přeruší (zřed'ovací účinek)
  - b) významném poklesu teploty v prostředí, kam je vodní pára vháněna, protože teploty v pásmu hoření jsou podstatně vyšší oproti teplotě vodní páry
  - c) oddělení alespoň jedné reagující látky od pásma hoření
10. Negativní katalytický účinek při hašení vykazují
- a) voda
  - b) halogenderiváty uhlovodíků (halony)
  - c) vodní pára
11. Označení hasicího prášku písmeny „BC“ představuje
- a) označení zkušebny, která certifikovala tento výrobek
  - b) značku shody, tj. že prášek splňuje požadavky britských předpisů
  - c) třídy požárů

Správné odpovědi: 1a 2a 3a 4c 5a 6b 7a 8c 9a 10b 11c

Literatura:

Orlíková, K., Štroch, P.: Hasiva klasická a moderní. Edice SPBI Spektrum 29. Ostrava 2002.

28 Parametry požáru a podmínky, které ovlivňují šíření požáru

Studijní cíl

Cílem této kapitoly je seznámit studenta s parametry, které charakterizují požár a podmínkami, které ovlivňují šíření požáru a dále ukázat zjednodušený postup určení velikosti požáru.

Požadované vstupní znalosti

Pro pochopení obsahu této kapitoly je nutná znalost chemie a fyziky, dále vlastnosti hořlavých látek a materiálů.

28.1 Úvod

Po vzniku požáru se uvolňuje teplo, které v místě jeho vzniku působí na okolní hořlavé materiály. Materiály se zahřívají a připravují k hoření. Po dosažení teploty vznícení dojde k hoření materiálu. Oheň se šíří na další materiál a zvětšuje svoji plochu.

Otázka:

Jaké jsou základní formy šíření požáru po jeho vzniku?

28.2 Rychlost hoření

Proces rozvoje požáru charakterizují některé jeho parametry. Při požárech dochází k uvolňování tepla, vzniku produktů hoření a nespalitelného zbytku. Množství hořlavé látky, které shoří za časovou jednotku z jednoho metru čtvereční plochy nebo jednoho metru kubického objemu nazýváme **rychlost hoření**. Hodnota rychlosti hoření závisí především na druhu látky a na podmínkách při požáru. Čím je hodnota rychlosti hoření větší, tím se uvolňuje větší množství tepla a situace na místě požáru je komplikovanější. Podle skupenství hořlavých látek rozeznáváme u pevných látek rychlost hoření hmotnostní, u hořlavých kapalin lineární, která vyjadřuje rychlost poklesu hladiny v hořící nádrži a u hořlavých plynů rychlost hoření objemovou. Vysokou hodnotu rychlosti hoření vykazují pevné hořlavé látky, které se běžně používají jako palivo. Dále jsou to plastické hmoty, guma, kaučuk, bavlna, papír a další. U hořlavých kapalin jsou to především látky, které patří do I. třídy nebezpečnosti, a které mají nízkou hodnotu teploty varu. Jsou to zejména sirouhlík, fenol, dichloreten, anilín, toluen, ale také petrolej a některé druhy olejů. Hořlavé plyny vykazují vysoké hodnoty rychlosti hoření a v určitém rozmezí hoření přechází ve výbuch.

Rychlost hoření rovněž závisí na podmínkách hoření. Rozemleté nebo drobně rozmělněné pevné látky a prachy mají velký měrný povrch, který usnadňuje proces hoření. Se zvýšenou vlhkostí látek se snižuje jejich rychlost hoření, protože značné množství tepla je spotřebováno na odpaření vody. Rychlost hoření u hořlavých kapalin závisí na velikosti a provedení nádrží nebo zařízení, ve kterém je kapalina uložena. Při hoření je plamen ve styku s kovovým pláštěm zařízení, zahřívá ho a dochází k vedení tepla pláštěm nádrže.

Tento doplňkový přívod tepla způsobuje růst teploty kapaliny u stěny nádrže a zvýšení rychlosti hoření. Podstatný vliv na rychlost hoření má také tvorba kouře a sazí, důsledkem čehož vzrůstá nebo naopak klesá intenzita výměny tepla zářením. S velikostí hodnoty teploty plamene se pak mění i hodnota rychlosti hoření. Jednotlivé hodnoty rychlosti hoření lze nalézt v příslušné hodnotové normě.

28.3 Rychlost šíření požáru

Při požáru se zvětšují rozměry požární plochy. Dochází k tepelnému působení do okolí místa hoření, narůstání teploty a postupnému zapalování povrchů hořlavých materiálů a odhořívání materiálu do hloubky. Tyto dva způsoby šíření ohně jsou základními formami šíření požáru. Celý proces hoření závisí zejména na druhu hořlavého materiálu a jeho vlastnostech. U pevných látek jedna skupina látek při nahřátí mění skupenství a dále hoří jako kapalina, druhá skupina se tepelně rozkládá a hoří v plynné fázi. Šíření plamene po povrchu látky je vlastně postupné zapalování par a plynů, které se vlivem tepelného působení odpařují nebo vznikají tepelným rozkladem látky. Rozhraní mezi hořící látkou a látkou, která se v podmínkách požáru připravuje k hoření, nazýváme frontou požáru. Rychlost přemísťování fronty požáru charakterizuje **rychlost šíření požáru**. Tato rychlost není konstantní veličinou, ale mění se v závislosti na fyzikálních vlastnostech jednotlivých materiálů, které se vyskytují v prostoru zasaženém požárem, jejich množství a způsobu uložení, na podmínkách výměny plynů, sdílení tepla atd. Rychlost šíření požáru se mění v prostoru i čase. Šíření požáru mohou ovlivnit vlastnosti některých látek i podmínky na místě požáru. Pevné látky mohou s rostoucí teplotou měnit skupenství a pak se roztékat do okolí stejně jako hořlavé kapaliny po porušení těsnosti obalů. Výbuch či silný vítr mohou roznést drobné hořící částice do míst, kde ještě oheň nedosáhl. Intenzivní působení sálavého tepla, proudící horké spaliny i tepelné vodiče se mohou podílet na přenosu ohně. Určit všechny faktory, které mají vliv na šíření požáru, je obtížné, stejně jako určit skutečnou hodnotu rychlosti šíření požáru v průběhu celého požáru. Pro odhad rozsahu požáru se hodnota rychlosti šíření požáru určuje z hodnot, které se získaly ve skutečných podmínkách na základě statistického sledování. Představuje střední hodnotu rychlosti šíření požáru a to pro některé specifické hořlavé látky nebo častěji pro konkrétní prostory. Nejvyšší hodnoty rychlosti šíření požáru vykazují zejména sklady, kde se skladují zejména hořlavé látky s vysokou hodnotou rychlosti hoření a pak prostory, ve kterých se ukládá hořlavý obalový materiál. Konkrétní hodnoty rychlosti šíření požáru lze nalézt v učebnicích požární taktiky a další literatuře.

28.4 Rozměry požáru

Rozměry požáru charakterizují jeho rozsah. Jestliže bereme v úvahu, že většina požárů jsou požáry pevných hořlavých hmot a hořlavých kapalin, pak je výhodné určovat rozměry požáru přes plochu povrchu hoření. Protože povrch hoření není reálné ve většině praktických případech stanovit, považuje se za plochu požáru kolmý průmět povrchů všech hořících pevných a

kapalných látek na povrch místnosti nebo povrch země, včetně drobných mezer mezi nimi. Tvar plochy požáru může být různý a závisí na rozložení hořlavých látek a podmínkách, za kterých požár probíhá. Zejména v budovách lze hodnotu plochy požáru určit jako součet ploch jednotlivých místností nebo jejich částí zasažených požárem. Velikost a tvar plochy požáru může být také vymezen konstrukcí nádrže, úložnou plochou skládky atd. V praxi se mohou vyskytnout případy požárů se stejnou hodnotou plochy požáru, ale různých tvarů. Z těchto důvodů je potřeba znát také obvod požáru, což je obvod plochy zasažené požárem. Plocha a obvod požáru jsou důležité parametry požáru z hlediska stanovení potřebného množství sil a prostředků k vedení zásahu.

Při přípravě požárních cvičení a formulaci hasebních postupů v rámci zpracování dokumentace zdolávání požáru je potřeba odhadnout velikost plochy zasažené požárem, případně obvod požáru za určitý reálný čas v závislosti na zásahové činnosti jednotek požární ochrany. V těchto případech je rozsah požáru charakterizován radiusem požáru, neboli vzdáleností, kterou za předpokládaný čas překoná oheň od místa vzniku v podmínkách konkrétního objektu nebo na volné ploše. Nejčastěji se stanovuje rozsah požáru do okamžiku nasazení prvních proudů na hašení. Doba od vzniku požáru do zahájení vlastního hašení nazýváme dobou volného rozvoje požáru. Tato doba se skládá z několika časových úseků, které lze s různou přesností stanovit :

$$t_{VR} = t_1 + t_2 + t_3 + t_4 + t_5$$

t_1 - doba od vzniku do zpozorování požáru [min]

t_2 - doba potřebná na ohlášení požáru [min]

t_3 - doba charakterizující výjezd požární jednotky [min]

t_4 - doba nutná na přesun požární jednotky [min]

t_5 - doba potřebná na přípravu hašení (rozvinutí) požární jednotky [min]

Je-li v místě, kde vznikl požár instalována elektrická požární signalizace, odhadujeme dobu potřebnou na zpozorování požáru na dvě minuty, v nepřetržitých provozech, kde je trvalá obsluha na dvě až pět minut. Projevy požáru, to je světlo, kouř, zápach, praskání apod., jsou natolik průkazné, že v zástavbě měst a obcí i v podnicích za provozu, lze zjistit vznik požáru do patnácti minut.

Dobu potřebnou na ohlášení vzniku požáru lze v prostorech, kde je instalována elektrická požární signalizace, zanedbat. V ostatních případech je vhodné tuto dobu odhadnout na základě konkrétní situace, zejména rozloze objektu, ve kterém vznikl požár a možnostech oznámit vznik požáru na ohlašovnu požáru (přímá telefonní linka, hovor přes telefonní ústřednu, rozmístění telefonních přístrojů apod.). Tuto dobu odhadujeme v rozmezí dvou až pět minut nebo zjistíme přímo na místě zkouškou.

Výjezd požární jednotky závisí na druhu této jednotky. U profesionálních požárních jednotek doba výjezdu nesmí přesáhnout dvě minuty. Požární jednotky vedené jako dobrovolné požární sbory musí zajistit výjezd do deseti minut po vyhlášení poplachu. Požární jednotky smíšené jsou pak schopny zajistit výjezd v rozmezí dříve uvedených časů.

Doba přesunu požární jednotky ze stanice na místo zásahu je ovlivňována vzdáleností obou míst a rychlostí přepravy. Ta závisí na druhu a

stavu komunikací a kvalitě mobilní techniky, kterou jednotka použije pro svůj přesun i kvalitě a zkušenostech řidiče. Nejlépe je stanovit tuto dobu na základě praktické zkoušky. V ostatních případech zjistíme vzdálenost mezi oběma místy a odhadneme rychlost přesunu požární techniky. Na základě těchto dvou údajů vypočteme dobu potřebnou pro přesun. Nejsme-li schopni odhadnout rychlost, bereme hodnotu 30 nebo 45 km.hod⁻¹.

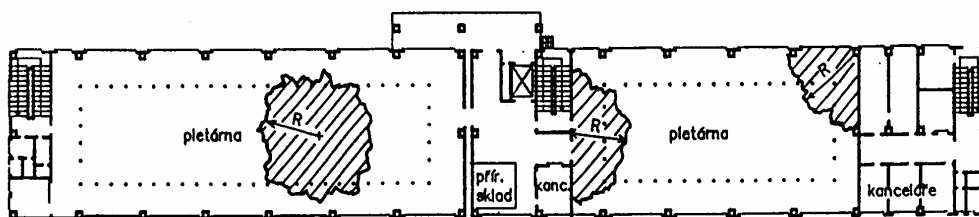
Příprava požární jednotky na zásah je ovlivněna druhem požáru, podmínkami, kde požár vznikl, velikostí a vybavením požární jednotky a předpokládanou činností, kterou bude vykonávat. Tuto dobu odhadujeme v rozmezí pěti až deseti minutami.

Při zpracování hasebních postupů, přípravě požárních cvičení, stanovení stupně poplachu apod. musíme předem odhadnout rozsah požáru. Určení skutečné plochy požáru v konkrétních podmínkách je problém složitý a bez použití různých zjednodušení rovněž nereálný. Známe-li dobu volného rozvoje požáru, rychlost šíření požáru, jsme schopni za následujících předpokladů odhadnout rozsah požáru a velikost jeho plochy do okamžiku nasazení sil a prostředků :

- Požár se šíří rovnoměrně na všechny strany. V počátečních deseti minutách požáru se uvažuje poloviční hodnota rychlosti šíření požáru.
- Brání-li šíření požáru stavební konstrukce, které vykazují požární odolnost, pak se po tuto dobu šíření požáru v tomto směru zastavuje.
- Do plochy požáru se zahrnují i rozsahem menší plochy proluk.
- U objektů, kde je vysoká rychlost šíření požáru, prostředí s nebezpečím výbuchu, uvažujeme s okamžitým zachvácením celé půdorysné plochy požárem.
- Došlo-li k zasažení více jak 85 % celkové plochy místnosti nebo požárního úseku, považuje se celá tato plocha za plochu požáru.

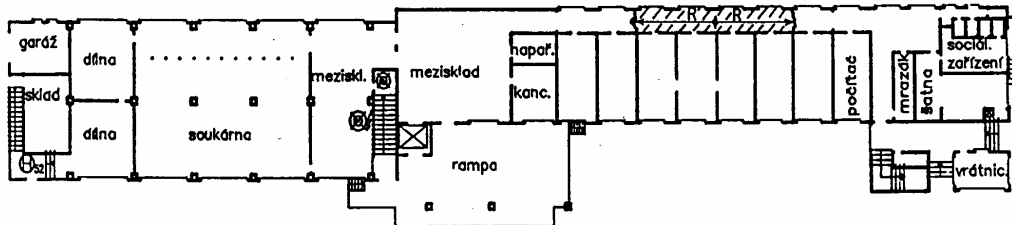
Při stanovení rozsahu požáru a jeho plochy můžeme použít tyto postupy:

1. U požáru na otevřené ploše nebo v místnostech s velkými půdorysnými rozměry stanovíme vzdálenost (rádius), kterou urazí oheň za dobu volného rozvoje požáru. Protože za těchto podmínek není šíření požáru omežováno, tvoří plochu požáru kruh. Je-li místo vzniku požáru při zdi, pak plochou požáru je polovina kruhu a v případě, že požár vznikl v rohu místnosti je plochou požáru čtvrtina kruhu nebo výsek kruhu podle konkrétních podmínek, viz obr 1.

Obr 1 Rovnoměrné šíření požáru

2. U místností, kde jeden její rozměr značně převyšuje rozměr druhý (např. kabelové kanály, chodby), se oheň šíří po celé šířce místnosti. Plocha požáru v příslušném směru je pak určena šířkou místnosti a vzdáleností, kterou oheň urazil od místa vzniku po dobu jeho šíření, viz obr 2.

Obr 2 Šíření požáru po šířce místnosti

3. Vykazují-li všechny místnosti v objektu stejnou hodnotu rychlosti šíření požáru, pak určíme s ohledem na dobu volného rozvoje požáru vzdálenost, kterou urazí oheň od místa vzniku požáru. Potom s ohledem na konkrétní podmínky v objektu a předem stanovené předpoklady vymezíme rozsah požáru od předpokládaného místa jeho vzniku. Plochu požáru pak určíme jako součet dílčích ploch jednotlivých místností nebo jejich částí.
4. Vykazují-li jednotlivé místnosti v objektu různé hodnoty rychlosti šíření požáru, pak v jednotlivých směrech šíření požáru určíme vzdálenost, kterou musí oheň urazit k místu, kde dojde ke změně rychlosti šíření požáru. Těmito místy jsou konstrukce s nízkou hodnotou požární odolnosti, otvory v těchto konstrukcích, konstrukce z hořlavých hmot nebo pomyslné hranice, kde oheň při šíření mění směr. Známe-li tuto vzdálenost a rychlost šíření požáru v prostoru, pak jednoduchým výpočtem stanovíme dobu, za kterou se oheň přemístí k místu změny rychlosti. Tuto dobu pak porovnáme s celkovou dobou volného rozvoje požáru nebo jinou hodnotou času, pro kterou určujeme rozsah požáru. Je-li vypočtena doba šíření požáru menší, pokračuje oheň dále ve svém pohybu. Zvolený postup výpočtu opakujeme v následující místnosti nebo směru se změněnou hodnotou rychlosti šíření požáru až do okamžiku, kdy se přiblížíme k hodnotě času volného rozvoje požáru. V této poslední místnosti stanovíme vzdálenost, kterou urazí oheň ve zbývajícím čase a vyznačíme rozsah požáru ve zvoleném směru. Stejný postup uplatňujeme v dalších směrech šíření požáru. Nakonec, podobně jako v prvním případě, určíme plochu požáru jako součet jednotlivých ploch místností nebo jejich částí, které jsou ohněm zasaženy.

Obdobným způsobem můžeme stanovit rozsah a plochu požáru i v dalších časových úsecích požárního zásahu. Přitom platí zásada, že do okamžiku lokalizace požáru je v místě vedení požárního zásahu omezoováno

uvolňování tepla a tím i snížena rychlost šíření požáru a pro potřeby výpočtu bereme poloviční hodnotu rychlosti šíření požáru.

28.4 Teplota požáru

Průběh požáru zásadním způsobem ovlivňuje teplota v prostoru hoření. S teplotou se mění vlastnosti hořících materiálů i stavebních konstrukcí, urychlují se procesy hoření a zhoršují podmínky pro práci zasahujících požárních jednotek. Pod pojmem teplota požáru, který probíhá na otevřené ploše, rozumíme střední hodnotu teploty plamene. U požáru v objektech se za teplotu požáru považuje střední hodnota teploty zplodin hoření ve směsi se vzduchem.

Určení teploty požáru v konkrétních podmínkách požáru je ovlivňováno mnoha faktory a její stanovení je značně složité. Navíc teplota požáru se neustále mění v prostoru i čase. S určitou přesností při použití zjednodušených vztahů lze teplotu požáru určit jen při hoření čistých látek a to za určitých specifických podmínek. Tyto matematické vztahy lze nalézt v odborné literatuře zaměřené zejména na fyzikální chemii. Pro odhad teploty požáru lze použít poznatků a zkušeností různých oborů, u kterých se lze setkat s vysokými teplotami. Například podle barvy horkých ocelových konstrukcí lze s přesností na stovky stupňů Celsia odhadnout teplotu prostředí, ve kterém se tato konstrukce nachází. Podle druhu převládajícího hořícího materiálu lze odhadnout teplotu plamene. Některé tyto hodnoty uvádí následující tabulka.

Druh látky	Teplota plamenů [°C]
Rašelina, mazut	1 000
Dřevo, hnědé uhlí, polystyren, organické sklo, ropa, petrolej, nafta	1 100
Černé uhlí, kaučuk a jeho výrobky, benzín	1 200
Hořlavé plyny	1 300 - 1 500
Hořčík, elektron	2 000

Nehořlavé látky vlivem vysoké teploty mění svůj tvar, bortí se a u některých dochází k tavení a změně skupenství. Teploty tavení jsou v řadě případů známé fyzikální konstanty, takže podle těchto hodnot lze určit teploty, které byly dosaženy při požáru. Nejrychleji a také nejpřesněji lze stanovit teplotu požáru měřením teploty konstrukcí a povrchů pevných materiálů, které se nacházejí v prostoru hoření. K měření lze použít termovizi nebo speciální dálkové teploměry.

28.5 Formy šíření požáru

Požár se šíří od svého vzniku a také v některých směrech s různou rychlostí i v průběhu požárního zásahu. Na základě poznatků ze skutečných požárů a z provedených zkoušek vyplývá, že plocha požáru se rychle zvětšuje

při požárech, při kterých hoří látky, které vlivem tepelném působení uvolňují lehce zapalitelné plyny a páry. Tato situace nastává při hoření plynů, hořlavých kapalin nižších tříd nebezpečnosti, pevných a suchých látek s velkým měrným povrchem a u řady dalších. Tyto látky vykazují vysokou hodnotu rychlosti odhořívání nebo rychlosti šíření plamene po povrchu materiálu. Šíření požáru ovlivňuje sdílení tepla do okolí. Zde hraje důležitou roli zejména proudění plynů a u vyšších teplot požáru přenos tepla záření. Při proudění spaliny jednak odevzdávají část tepla konstrukcím a materiálům a rovněž přenášejí drobné hořící částice od místa hoření, které se pak mohou stát iniciátory zapálení. U teplot nad 800°C tepelné záření převyšuje ostatní způsoby sdílení tepla do okolí. Vysoké hodnoty zářivého toku jsou dosaženy při intenzivním hoření látek s vysokou hodnotou výhřevností a tyto toky mohou po překročení kritických hodnot způsobit zapálení hořlavých materiálů nebo deformace konstrukcí i ve značných vzdálenostech od místa požáru.

Rychlé rozšíření požáru může způsobit výbuch a to výbuch zařízení pracujících s přetlakem, ale také výbuch nebezpečných látek a materiálů. Mezi látky nebezpečné výbuchem patří mimo výbušniny také páry hořlavých kapalin, hořlavé plyny a prachy hořlavých hmot. Požár může být provázen i několika po sobě jdoucími výbuchy. První výbuch může poškodit zařízení, které obsahuje výbušnou látku, případně ji uvést do vznosu a tím připravit podmínky pro následný výbuch. Nejen výbuch, ale také pád hořících stavebních konstrukcí způsobuje šíření ohně do okolí. Šíření požáru urychlují rovněž hořlavé kapaliny a plyny, které mohou unikat z nádob a zásobníků do okolí nebo se roztékat vlivem nepříznivých podmínek při požáru. Řada pevných látek (termoplasty, tuky, a další) při zvýšené teplotě mění skupenství a pak se jako kapaliny šíří do okolí.

Na rozvoj požáru mají vliv klimatické podmínky. Ty na jedné straně mohou urychlovat šíření požáru (například působení větru, vysoká teplota vzduchu nebo silný mráz) a na druhé straně rovněž šíření ohně omezovat. Takto působí zejména atmosférické srážky.

Při požáru existuje řada faktorů, které naopak omezují šíření požáru. Stavební provedení budov, zejména dělení do požárních úseků, použití nehořlavých nebo smíšených konstrukcí s určitou hodnotou požární odolnosti mohou pozitivním způsobem ovlivnit šíření požáru. Rychlé zjištění požáru umožňuje i rychlé vyrozumění požární jednotky o této situaci, či spuštění zařízení, které je schopno šíření požáru omezit, případně požár likvidovat.

Shrnutí

Požár je děj, při kterém dochází k uvolnění tepla, které způsobí zahřívání okolních materiálů, které se postupně zapalují. Oheň se tak šíří do okolí. Šíření požáru rovněž ovlivní druh a vlastnosti hořlavých látek, způsob jejich uložení, charakter objektu, ve kterém se hořlavé látky nacházejí a také klimatické podmínky.

Otázky

1. *Které faktory ovlivní zásadním způsobem šíření požáru na otevřené ploše?*
2. *Co je to fronta požáru?*
3. *Které faktory mají vliv na hodnotu teploty požáru?*

1. Co jsou parametry požáru (ve smyslu Metodického návodu k vypracování dokumentace zdolávání požárů, MV ŘHZS ČR, 1996)
  - a) doba volného rozvoje požáru, plocha požáru, plocha hašení požáru
  - b) čas vzniku a čas likvidace
  - c) intenzita dodávky vody na plochu požáru, počet proudů na frontu požáru
2. Podle druhu hořlavé látky rozlišujeme dle ČSN EN 2 (Třídy požárů) tyto třídy požárů
  - a) I, II, III, IV
  - b) a, b, c
  - c) A, B, C, D

Správné odpovědi: 1a 2b

Doporučená literatura

- 1 Balog, K. Kvarčák, M.: Dynamika požáru, Edice SPEKTRUM 22 SPBI Ostrava 1999.
- 2 Kvarčák, M.: Požární taktika v příkladech, Edice SPEKTRUM 6, SPBI Ostrava 1998.
- 3 Hanuška, Z.: Metodický návod k vypracování dokumentace zdolávání požáru, MV Ředitelství HZS ČR Praha 1996.
- 4 Drysdale, D.: An Introduction to Fire Dynamics, John Wiley and Sons 1986.

BEZPEČNOST V POŽÁRNÍ OCHRANĚ

Mgr. Ing. Zdeněk Glomb
Dr. Ing. Lucie Kalvarová

29 Podmínky požární bezpečnosti při svařování

Studijní cíl

Seznámení studenta se způsobem svařování a zajištění požární bezpečnosti při provádění svařování.

Požadované vstupní znalosti

Základní znalosti z nauky o materiálu, fyzikálněchemických vlastností látek, obecné elektrotechniky.

29.1 Podmínky pro zahájení svařování

Před zahájením svařování se **vyhodnotí podmínky požární bezpečnosti** v prostorech, ve kterých se bude svařovat, jakož i v přilehlých prostorech. Při tom se hodnotí i požární nebezpečí, které představují hořlavé látky obsažené ve stavebních konstrukcích (např. stěnách, stropech, přepážkách). Změní-li se podmínky požární bezpečnosti v průběhu svařování, lze v něm pokračovat až po novém vyhodnocení a zajištění odpovídajících základních nebo zvláštních požárně bezpečnostních opatření.

Základními požárně bezpečnostními **opatřeními** se rozumí technická a organizační opatření k zajištění požární bezpečnosti před zahájením, v průběhu a po skončení svařování, zahrnující opatření plynoucí z použitého druhu svářečského zařízení.

Zvláštní požárně bezpečnostní **opatření** jsou technická a organizační opatření k zajištění požární bezpečnosti před zahájením, v průběhu a po ukončení svařování s ohledem na konkrétní druh nebezpečí (např. prostor s nebezpečím výbuchu nebo požáru), umístění svářečského pracoviště, požárně bezpečnostního zajištění stavby, systému zabezpečování požární ochrany nejen na svářečském pracovišti, ale i v přilehlých prostorech.

Pro svařování vyžadující zvláštní požárně bezpečnostní opatření se jejich zajištění prokazuje písemně. Přitom se vychází i z požadavků vyplývajících ze zákona a předpisů o požární ochraně (např. § 6a písm. g) zákona č. 133/1985 Sb.). Při stanovení zvláštních požárně bezpečnostních opatření se vychází také z podkladů týkajících se požární bezpečnosti technického vybavení i technologického procesu, které nejsou součástí svářečské technologie, a vyskytují se na svářečském pracovišti, jakož i v přilehlých prostorech.

Před zahájením svařování se

- a) stanoví a vyhodnotí možné požární nebezpečí ve vztahu k druhu svařování, stavu svářečského pracoviště a přilehlých prostorů, použitých zařízení a materiálů a reaguje se na ně v požárně bezpečnostních opatřeních,
- b) vymezí oprávnění a povinnosti osob k zajištění požární bezpečnosti při zahájení svařování, v jeho průběhu, při přerušení svařování a po jeho skončení,

- c) stanoví požadavky na účastníky svařování vyžadujících zvláštní požárně bezpečnostní opatření a na osoby provádějící požární dohled, včetně intervalů pro výkon tohoto dohledu při přerušení a po skončení svařování, pokud není požární dohled nepřetržitý,
- d) stanoví požadavky pro bezpečný pobyt a pohyb osob včetně zákazů,
- e) zabezpečí volné únikové cesty včetně přístupu k nim,
- f) určí provozní podmínky technických zařízení a technologického procesu, včetně podmínek případných odstávek zařízení nebo omezení provozu,
- g) stanoví další opatření s ohledem na druh činnosti, případně specifické riziko svářečského pracoviště.

Proti vzniku a šíření požáru nebo vzniku výbuchu s následným požárem na svářečských pracovištích a přilehlých prostorech se provedou základní požárně bezpečnostní opatření a dle konkrétního nebezpečí též zvláštní požárně bezpečnostní opatření. S ohledem na dané provozní podmínky se může jednat o jedno nebo více opatření spočívajících zejména v

- a) odstranění hořlavých nebo hoření podporujících nebo výbušných látek,
- b) překrytí nebo utěsnění hořlavých látek nehořlavým nebo nesnadno hořlavým materiálem (stupeň hořlavosti A nebo B podle ČSN 73 0862) izolujícím hořlavou látku od zdroje zapálení tak, aby nedošlo k vznícení. Při obloukovém svařování lze pro závěsy, pásy nebo zástěny použít materiál odpovídající požadavkům normových hodnot, a to způsobem a ve vzdálenosti, která bezpečně chrání proti žhavým částicím ze svářečských prací dle určení výrobce nebo dovozce; překrytí se provede tak, aby nedocházelo k nasáknutí hořlavé látky do krycího materiálu,
- c) úpravě dopadové plochy nebo krytí dráhy vedení přímého i odraženého záření z laserů III.b) a IV. třídy,
- d) vybavení hasebními prostředky podle charakteru pracoviště a použité technologie svařování,
- e) měření koncentrace hořlavých plynů, par hořlavých kapalin a prachů ve směsi se vzduchem nebo jiným oxidovadlem a udržování koncentrace pod hranici nebezpečné koncentrace,
- f) ochlazování konstrukce,
- g) provětrávání pracoviště pro odstranění nebezpečné koncentrace hořlavých plynů, par, prachů,
- h) rozmístění technického vybavení proti rozstříku žhavých částic tak, aby spolehlivě zabraňovala působení jisker, částic kovu i strusky.

Provádí-li se svařování, které vyžaduje zvláštní požárně bezpečnostní opatření opakovaně a na stavebně či konstrukčně obdobných svářečských pracovištích, pro které lze stanovit tato požárně bezpečnostní opatření jednotně, může se tak učinit v příslušném pracovním nebo technologickém postupu.

Při svařování je třeba zabránit takovému ohřátí svařovaných i dalších materiálů, které by vedlo ke ztrátě těsnosti nebo celistvosti zařízení, jejímž důsledkem by byl únik hořlavých látek nebo hoření podporujících látek. Překrytí a utěsnění hořlavé látky se provede tak, aby mezi jednotlivými díly

použitého materiálu nezůstaly nechráněné otvory umožňující průnik žhavých částic, plamene nebo přenos tepla. Přivařování vyžadujícím zvláštní požárně bezpečnostní opatření je nutná účast nejméně dvou osob včetně svářeče. Obsadit pracoviště jednou osobou lze pouze tehdy, jedná-li se o svařování, kdy svářeč je schopen všechny úkony spojené s vlastním svařováním i požárně bezpečnostním opatřením sám obsáhnout.

Svařování se nesmí zahájit, jestliže

- a) nejsou stanovena požárně bezpečnostní opatření s ohledem na druh a místo těchto prací,
- b) svářeč a pracovníci zúčastnění na svařování a souvisejících činnostech nejsou prokazatelně seznámeni s podmínkami požární bezpečnosti,
- c) nejsou splněny podmínky požární bezpečnosti,
- d) svářeč na svářečském pracovišti nemůže prokázat svou odbornou způsobilost ke svařování doklady odpovídajícími normovým požadavkům nebo normativním dokumentům dle ČSN EN 45020 nebo vydanými v rámci oprávnění certifikačního orgánu akreditovaného v České republice; v případě, že není pro určitý druh svařování těmito předpisy odborná způsobilost stanovena, pak oprávněním odpovídajícím návodům výrobce nebo dovozce zařízení.

29.2 Podmínky po skončení svařování

Po skončení svařování vyžadujícího **zvláštní** požárně bezpečnostní **opatření** se v rámci požárního dohledu zkontroluje požární bezpečnost svářečského pracoviště i přilehlých prostorů a zajistí se **požární dohled** ve stanovených intervalech. Intervaly se stanoví se zřetelem na základní, případně specifické riziko svářečského pracoviště. Nejkratší doba požárního dohledu je 8 hodin. V odůvodněných případech, zejména při tepelném dělení kovů a u členitých prostorů, je třeba při stanovení doby, po kterou je třeba požární dohled provádět, přihlídnout k možnosti požáru i po 8 hodinách.

Požární dohled je vykonáván osobou k tomu předem určenou s písemně stanovenými právy a povinnostmi při tomto dohledu. Požární dohled je vykonáván v průběhu svařování nepřetržitě. Při přerušení svařování nebo po jeho skončení se požární dohled vykonává po určenou dobu nepřetržitě nebo vzhledem k charakteru prací a prostoru po určenou dobu v intervalech stanovených zvláštními požárně bezpečnostními opatřeními.

Požární dohled po skončení svařování **není nutné** vykonávat

- a) jsou-li svářečská pracoviště a přilehlé prostory vybaveny provozuschopnou elektrickou požární signalizací a stabilním hasicím zařízením. Jsou-li tyto prostory vybaveny pouze elektrickou požární signalizací, lze od požárního dohledu upustit jen v případě, že na místě bude osoba schopná provést prvotní hasební zásah,
- b) na stálých svářečských pracovištích v případě, že před skončením svařování nemohlo dojít ke kontaktu žhavých částic s hořlavými látkami a po vypnutí technologie nedojde ke kontaktu hořlavých látek se zdrojem zapálení.

Shrnutí

Svařování je nejpoužívanější technologie při tvorbě ocelových konstrukcí. Zároveň může být při nesprávném zacházení zdrojem vzniku požáru. Především tímto mimořádným událostem je cílem této kapitoly.

Otázky

1. *Na čem závisí možné požární nebezpečí při svařování?*
2. *Co je nutno splnit pro zahájení svařování při zvláštních bezpečnostních podmínkách?*
3. *Která opatření zabraňují vzniku a šíření požáru na svářečských pracovištích?*
4. *Co je nutno provést a zajistit po skončení svařování?*

TEST

1. Co se dle vyhlášky pro svařování vyhodnotí z hlediska požární bezpečnosti před zahájením svařování
  - a) zda je na místě potřebná svářečská technika a svářečský personál z hlediska dodržení podmínek požární bezpečnosti a z hlediska správnosti (délky a druhu) evakuačních cest
  - b) zda svářečský personál má v místě svařování odpovídající osobní ochranné pomůcky z hlediska bezpečnosti práce
  - c) podmínky požární bezpečnosti v prostorech, ve kterých se bude svařovat, jakož i v přilehlých prostorech, zda se nejedná o svařování vyžadující zvláštní požárně bezpečnostní opatření
2. Jak se dle vyhlášky pro svařování prokazuje zajištění zvláštních požárně bezpečnostních opatření pro svařování
  - a) písemně s výjimkou případů, kdy je svařování prováděno fyzickou osobou a svařování není součástí podnikatelské činnosti
  - b) písemně s výjimkou případů, kdy zvláštní požárně bezpečnostní opatření jsou natolik jednoduchá, že jim všechny osoby zúčastněné na svařování rozumějí
  - c) vždy písemně
3. Je dle vyhlášky pro svařování součástí opatření před svařováním stanovení požadavků pro bezpečný pobyt a pohyb osob
  - a) ano, včetně zákazů
  - b) ano, ale pouze pro osoby zúčastněné na svařování
  - c) ne, protože tento požadavek vyplývá přímo z jiných právních předpisů
4. Je dle vyhlášky pro svařování součástí opatření před svařováním zabezpečení volné únikové cesty včetně přístupu k ní
  - a) ano
  - b) ano, ale pouze pro svářečský personál
  - c) ne, protože tento požadavek vyplývá přímo z jiných právních předpisů
5. Je součástí opatření proti vzniku a šíření požárů nebo vzniku výbuchu s následným požárem na svářečském pracovišti a v přilehlých prostorech (dle vyhlášky pro svařování) vybavení hasebními prostředky podle charakteru

pracoviště a použité technologie

- a) ano, tento požadavek je ve vyhlášce obsažen
  - b) ne, protože požadavek na vybavení pracovišť hasebními prostředky je již plně obsažen v jiných právních předpisech
  - c) ne, protože pracoviště či jiné prostory již musí být při zahájení užívání vybaveny tak, aby toto vybavení vyhovovalo všem předvídatelným činnostem
6. Je ve vyhlášce pro svařování vymezeno, kdy se nesmí zahájit svařování
- a) ne, protože všechny podmínky požární bezpečnosti musí být stanoveny písemně a takové ustanovení by bylo nadbytečné
  - b) ano, vyhláška obsahuje samostatný odstavec, ve kterém jsou uvedeny případy, kdy se nesmí svařování zahájit
  - c) ano, jedná se o podmínky, které se týkají pouze svářečů
7. Je ve vyhlášce pro svařování stanoveno, že po skončení svařování se požární dohled vykonává vždy nepřetržitě pod dobu 8 hodin
- a) ano
  - b) ano, ale tato podmínka platí pro práce v prostorách s nebezpečím vzniku požáru nebo výbuchu s následným požárem
  - c) ne
8. Obsahuje vyhláška pro svařování podmínky pro vybavování přechodných svářečských pracovišť přenosnými hasicími přístroji
- a) ne
  - b) ano, s výjimkou pracovišť, která jsou vybavena přenosnými hasicími přístroji (druh i počet) dle projektové dokumentace, která byla součástí projektové dokumentace stavby ověřená stavebním úřadem
  - c) ano
9. Které z podmínek pro bezpečné umístění tlakových lahví na svářečském pracovišti stanovuje vyhláška pro svařování
- a) je-li na svářečském pracovišti více tlakových lahví, tyto se umísťují vždy těsně vedle sebe a co nejdále od chráněné únikové cesty
  - b) tlakové lahve se zabezpečují proti pádu, převalení nebo odvalení
  - c) umístí-li se tlakové lahve v provozu pod pohybující se částí technologického zařízení, musí být zajištěna ochrana tlakových lahví případnému poškození padajícím tělesem
10. Vztahují se podmínky požární bezpečnosti obsažené ve vyhlášce pro svařování na svářečské práce na plynovodech a plynových zařízeních pod přetlakem plynu
- a) ne, v žádném případě
  - b) vztahují se pouze v případech specifikovaných ve vyhlášce
  - c) ano, v celém rozsahu

Správné odpovědi: 1c 2a 3a 4a 5a 6b 7c 8c 9b 10b

LITERATURA

Vyhláška MV č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živců v tavných nádobách.

30 Technická normalizace ve vztahu k PO

Studijní cíl

Cílem této kapitoly je orientace v základních pojmech týkajících se českých technických norem a jejich platnosti či závaznosti.

Požadované vstupní znalosti

Základní dovednosti technického myšlení.

30.1 České technické normy

Česká technická norma je **dokument** schválený pověřenou právní osobou **pro opakované nebo stálé použití** vytvořený podle tohoto zákona a označený písmenným označením **ČSN**, jehož vydání bylo **oznámeno ve Věstníku Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví** (dále jen "Věstník Úřadu").

Česká technická norma není obecně závazná.

Česká technická norma poskytuje pro obecné a opakované používání pravidla, směrnice nebo charakteristiky činností nebo jejich výsledků zaměřené na dosažení optimálního stupně uspořádání ve vymezených souvislostech.

Název česká technická norma a písmenné označení **ČSN nesmějí být použity k označení jiných dokumentů.**

30.1.1 Historický vývoj české normalizace od vzniku Československa

Technická normalizace se od vzniku samostatného Československa rozvíjela bez právní úpravy, zejména činností Československé společnosti normalizační a Elektrotechnického svazu československého.

Jako první právní úprava technické normalizace na území našeho státu lze zaznamenat vládní nařízení č. 311/1940 Sb., o závaznosti českomoravských technických norem při dodávkách a pracích pro veřejné úřady, ústavy, podniky a fondy. Tímto předpisem se stanovila povinnost výše jmenovaným institucím ukládat dodavatelům a podnikatelům, aby jejich dodávky a práce vyhovovaly českomoravským technickým normám.

Českomoravskými technickými normami byly ty normy, které vydala Normalizační společnost pro Čechy a Moravu a které byly schváleny příslušným ministerstvem, a dále normy vydané bývalou Československou normalizační společností před účinností uvedeného nařízení a byly dodatečně schváleny příslušným ministerstvem

Podobně bylo zaměřeno vládní nařízení č. 439/1941 Sb., o závaznosti českomoravských norem požárnětechnických. Právo stanovit závaznost těchto

norem příslušelo ministerstvu vnitra, které bylo zmocněno též k povolování výjimek, a byla rovněž stanovena možnost odchylky pro dodávky do ciziny. Sankcí pro případ porušení těchto norem bylo uložení pokuty do částky 100 000 K nebo v případě nedobytnosti byl ukládán náhradní trest vězení až do 6 měsíců.

Další úpravou bylo vládní nařízení č. 501/1942 Sb., o závaznosti technických norem, obchodních a dodacích podmínek a předpisů o jakosti a označování. Tento předpis zmocňoval ministerstvo hospodářství a práce k tomu, že mohlo nařídit pro všechna nebo pro jednotlivá odvětví živnostenského podnikání formou vyhlášky publikované v Ústředním listě závaznost technických norem. Porušení povinností podle uvedeného vládního nařízení se trestalo jako přestupek pokutou do 20 000 K, v případě nedobytnosti vězením do jednoho měsíce.

Další komplexnější úpravu přineslo až vládní nařízení č. 45/1951 Sb., o technické normalizaci. Tento předpis charakterizoval technickou normalizaci jako plánovitou činnost, jejíž výsledky – normy – měly za úkol přispívat ke zvyšování produktivity práce, jakosti, hospodárnosti a bezpečnosti veškeré činnosti. Vládní nařízení zavedlo soustavu technických norem, jimiž byly především státní technické normy, dále úsekové technické normy a podnikové technické normy.

Státní technické normy schvalovalo Ústředí výzkumu a technického rozvoje jako ústřední orgán nadřízený tehdejšímu Úřadu pro normalizaci. Vyhlášovány byly v Ústředním listu. V té době byly povinně projednávány s ústředními orgány s tím, že bylo umožněno projednání i s jinými subjekty. Zákon upravoval i postup při změnách nebo rušení státních norem, a to tak, že byl stanoven postup obdobný jako při jejich tvorbě. V roce 1960 byla právní úprava doplněna vyhláškou Úřadu pro normalizaci a měření číslo 156/1960 Sb. (46), kterou se vyhláší nový druh technických norem - oborové normy. Uvedené normy měly být nástrojem oborového gesčního řízení, které však obecně prakticky ztratilo brzy opodstatnění.

Právní úprava technické normalizace byla znovu změněna zákonem číslo 96/1964 Sb., o technické normalizaci a vyhláškou Úřadu pro normalizaci a měření číslo 97/1964., kterou se provádí zákon o technické normalizaci. Tato úprava vycházela z obdobných základních principů jako úprava předchozí, došlo však k zpřesnění úpravy jednotlivých institutů. Z podstatnějších změn je možno uvést větší vazbu na mezinárodní normy, oproštění soustavy technických norem od norem úsekových a od technických podmínek a podrobnější vymezení úkolů organizací.

Právní teorie té doby považovala státní normy ČSN a oborové normy ON za právní předpisy, a proto byla do nich zařazována ustanovení, která svým charakterem patří do právních předpisů. Jednalo se zejména o ustanoví z oblasti péče o zdraví lidu, ustanovení týkající se bezpečnosti práce a technických zařízení a ustanovení ochrany před požáry. Základní podmínkou pro nezávaznost národních norem je to, aby existoval zákon, jehož předmětem je ochrana před výrobky, které by mohly ohrozit veřejný zájem na životě a zdraví lidí a živočichů, ochrana životního prostředí a ochrana před škodami, které mohou výrobky způsobit svými vlastnostmi.

30.1.2 Současný stav technické normalizace v ČR

Zákonem číslo 142/1991 Sb., o československé technické normalizaci ve znění pozdějších předpisů české technické normy určovaly všeobecně technické věci a stanovovaly požadavky na výrobky a na technické a technicko organizační činnosti, pokud to bylo účelné zejména z hlediska jakosti výrobků, ochrany zdraví a života občanů, bezpečnosti práce a technických zařízení, požární ochrany, tvorby a ochrany životního prostředí, ochrany majetku a dalších zájmů a pokud nebyly stanoveny obecně závaznými právními předpisy.

České technické normy (ČSN) byly závazné pro právnické osoby, fyzické osoby oprávněné k podnikatelské činnosti a orgány státní správy.

Závazné byly pro všechny výše uvedené subjekty v rozsahu, které jsou v konkrétní normě uvedené jako závazné. Ostatní části normy jsou doporučené.

Jako závazné ustanovení české technické normy se označilo jen to, u něhož to požaduje v rámci své pravomoci neopomenutelný účastník (ústřední orgán, zajišťující výkon státní správy v oblasti zdraví lidu, potravin, tvorby a ochrany životního prostředí, bezpečnosti práce a technických zařízení, požární ochrany, výbušnin, zkušebnictví drahých kovů, výstavby, jaderné bezpečnosti jaderných zařízení, technické způsobilosti dopravních prostředků, dopravních zařízení a dopravních cest) ve stanovisku k návrhu normy. Jako závazný mohl být označen jednotlivý článek, část normy nebo i celá norma. Závaznost je jednak označena v normě a je zveřejněna ve Věstníku Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví.

Ustanovení československých státních norem (ČSN) schválených před 15. 5. 1991 se považovaly za závazná do 31. prosince 1994. Ustanovení oborových norem (ON) schválených před 15. 5. 1991 (po tomto datu se již neschvalovaly) byla závazná do 31. prosince 1993, pokud nebyla dříve zrušena nebo změněna jejich platnost.

Československé technické normy se považují od 1. 1. 1993 za České technické normy s písemnou zkratkou ČSN. Výjimku ze závazného ustanovení normy může na žádost povolit jen neopomenutelný účastník uvedený v normě.

Přehled platnosti norem je uveden na následujícím grafu:

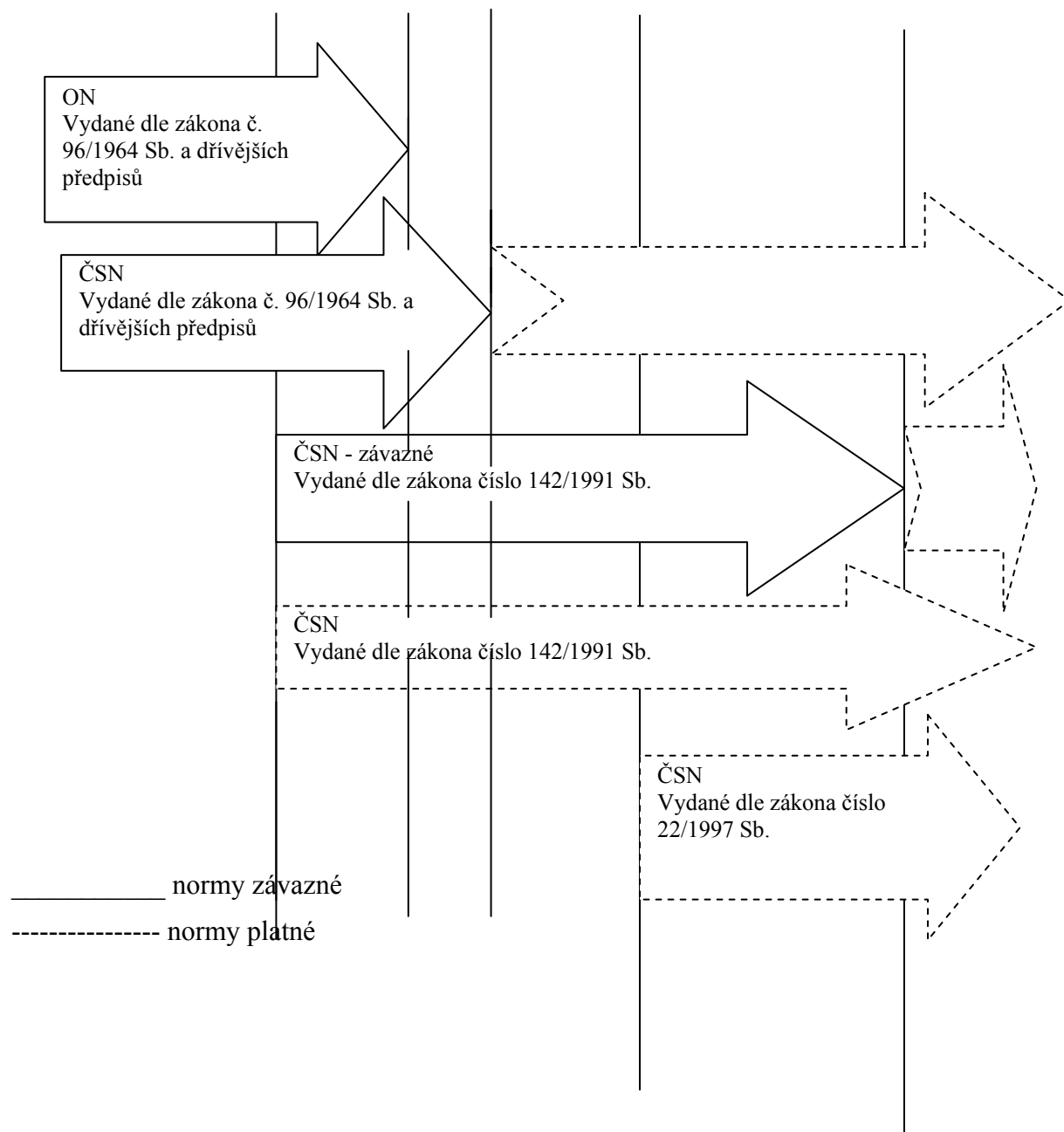
15.5.1991

31.12.1995

31.12.1999

31.12.1994

1.9.1997

31. 12. 1999 skončila závaznost všech ČSN.

30.2 Systém řazení norem

Normy jsou seřazeny systematicky podle šestimístního třídícího znaku. Šestimístné číslo značí třídu, skupinu, číslo ve skupině.

- Označení se skládá ze značky ČSN (u předběžných norem ČSN P), čísla normy. V případě, že je norma rozdělena do samostatných částí, pokračuje

označení normy číslem části normy uvedeným za pomlčkou a v případě, že je část normy ještě dále rozdělena do podčástí, uvádí se číslo podčásti za další pomlčku (např. ČSN 27 7906, ČSN 34 7010-3, ČSN 36 1550-2-11)

- V případě, že ČSN přejímá evropskou nebo mezinárodní normu (popř. jiný dokument) bez jakýchkoliv změn, doplňků a úprav v textu přejímané normy, označení české normy se skládá ze značky ČSN a označení (značky a čísla) přejímané normy (dokumentu) např. ČSN EN 2739, ČSN EN 60051-2
- V případě, že ČSN přejímá dokumenty, např. HD nebo QC, jejich označení (značka a číslo) není součástí označení ČSN. Na normách ČSN se však uvádí pod jejich označením, např. ČSN 34 7410-3 HD 21.3 S2.

30.3 Způsob převzetí českých technických norem

Způsob převzetí je uváděn pouze u ČSN, jimiž se přejímají evropské, mezinárodní (popř. další) normy. Podle způsobu převzetí se uvádí:

- "Převzata překladem" u ČSN, které obsahují:
  - národní titulní stranu,
  - národní předmluvu,
  - úplný překlad přejímané normy (u mezinárodních norem bez titulní strany), včetně normativních a informativních příloh,
  - národní přílohu (je-li potřebná)
- "Převzata převzetím originálu" u ČSN, které obsahují
  - národní titulní stranu,
  - národní předmluvu,
  - přetisk anglické verze přejímané normy,
  - národní přílohu (je-li potřebná)
- "Převzata schválením k přímému používání" u ČSN, které sestávají pouze z národní titulní strany s:
  - oznámením o schválení přejímané normy k přímému použití jako ČSN,
  - informací, kde lze získat přejímanou normu (vlastní text přejímané normy není součástí této ČSN),
  - národní předmluvou, obsahující informace pro používání převzaté normy.

30.4 Harmonizované technické normy a určené normy

Česká technická norma se stává harmonizovanou českou technickou normou, přejímá-li plně požadavky stanovené evropskou normou nebo harmonizačním dokumentem, které uznaly orgány Evropského společenství jako harmonizovanou evropskou normu, nebo evropskou normou, která byla jako harmonizovaná evropská norma stanovena v souladu s právem Evropských společenství společnou dohodou notifikovaných osob (dále jen "harmonizované evropské normy").

Pro specifikaci technických požadavků na výrobky, vyplývajících z nařízení vlády nebo jiného příslušného technického předpisu, může Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (dále jen "Úřad") po dohodě s ministerstvy a jinými ústředními správními úřady, jejichž působnosti se příslušná oblast týká, určit české technické normy, další technické normy nebo technické dokumenty mezinárodních, popřípadě zahraničních organizací, nebo jiné technické dokumenty, obsahující podrobnější technické požadavky (dále jen "určené normy").

Úřad oznamuje ve Věstníku Úřadu harmonizované české technické normy, určené normy a jejich změny nebo zrušení. V oznámení uvede též technický předpis, k němuž se tyto normy vztahují.

Splnění harmonizované české technické normy, určené normy nebo splnění zahraniční technické normy přejímající v členských státech Evropské unie harmonizovanou evropskou normu, nebo splnění jejich částí se považuje v rozsahu a za podmínek stanovených v technickém předpisu za splnění těch požadavků stanovených technickými předpisy, k nimž se tyto normy nebo jejich části vztahují. Pokud orgány Evropského společenství u harmonizovaných evropských norem nebo Úřad u určených norem dospějí k závěru, že splnění těchto norem nebo jejich částí nelze nadále považovat za splnění požadavků technických předpisů, oznámí Úřad ve Věstníku Úřadu ty harmonizované české technické normy nebo určené normy, kterých se tato skutečnost týká.

30.5 Zabezpečení tvorby českých technických norem

Tvorbu a vydávání českých technických norem, jejich změny a zrušení zaručuje stát.

Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen "Ministerstvo") **může pověřit právníkou osobu** zabezpečováním tvorby a vydáváním českých technických norem, jejich změn a zrušení (dále jen "pověřená právníká osoba"). Toto pověření je nepřevoditelné. Po dobu, po kterou je toto pověření platné, nesmí být touto činností pověřena jiná právníká osoba. Na udělení pověření není právní nárok.

Ministerstvo rozhoduje o pověření právníké osoby na základě její žádosti. Posuzuje přitom zejména, zda žadatel bude schopen plnit všechny

podmínky stanovené tímto zákonem. Pokud pověřená právnická osoba neplní podmínky stanovené v tomto zákoně a v rozhodnutí o pověření nebo pokud o to požádá, Ministerstvo pověření zruší. Rozhodnutí o pověření právnické osoby, jakož i zrušení tohoto rozhodnutí zveřejní Ministerstvo ve formě sdělení ve Sbírce zákonů České republiky. Pokud nejsou tvorba a vydávání českých technických norem, jejich změny a zrušení zabezpečeny pověřenou právnickou osobou, zabezpečuje plnění jejich úkolů Úřad.

Náklady na tvorbu českých technických norem hradí ten, kdo požaduje jejich zpracování. Náklady na tvorbu českých technických norem, především českých technických norem přejímajících evropské normy, zpracovaných na základě požadavku ministerstev nebo jiných ústředních správních úřadů a náklady spojené s členstvím v mezinárodních a evropských normalizačních organizacích hradí stát.

České technické normy nebo jejich části vydané na jakémkoliv nosiči smějí být rozmnožovány a rozšiřovány jen se souhlasem pověřené právnické osoby.

Při tvorbě a vydávání českých technických norem, jejich změnách a zrušení musí být zajištěny podmínky stanovené v rozhodnutí o pověření, kterými jsou zejména

- včasné zveřejňování oznámení o připravovaných návrzích českých technických norem, jejich vydání, změnách a zrušení ve Věstníku Úřadu,
- jednotnost a vzájemný soulad českých technických norem a jejich soulad s právními předpisy,
- využívání dosaženého stupně rozvoje vědy a techniky,
- uplatňování ochrany oprávněného zájmu,
- **plnění povinností vyplývajících z mezinárodních smluv**, kterými je Česká republika vázána, z členství v mezinárodních a evropských normalizačních organizacích a využívání výsledků mezinárodní spolupráce,
- **projednání návrhu** české technické normy, její změny nebo zrušení s **každým, kdo se** ve lhůtě stanovené ve zveřejněném oznámení o zahájení zpracování návrhu české technické normy nebo o návrhu na změnu nebo zrušení české technické normy **přihlásí** u osoby uvedené v tomto oznámení, nebo s každým, kdo zašle své stanovisko ke zveřejněnému návrhu ve lhůtě stanovené v oznámení o jeho zveřejnění,
- **řádná distribuce** vydaných českých technických norem a jejich změn **do dvou týdnů po doručení objednávky.**

Shrnutí

Studiem této kapitoly jste získali stručný přehled o historickém vývoji závaznosti českých technických norem.

Kontrolní otázky

Které normy jsou v současné době závazné?

Znáte některou harmonizovanou českou technickou normu?

Napište označení české technické normy!

Test

Závaznost českých technických norem skončila ke dni:

- a) 1. 7. 1997
- b) 31. 12. 1999
- c) 1. 1. 2002

Správná odpověď: b)

Literatura

Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády 168/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na elektrická zařízení nízkého napětí (73/23/EHS) - zruš. NV 17/2003 Sb.

Nařízení vlády 169/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na výrobky z hlediska jejich elektromagnetické kompatibility (89/336/EHS) - zruš. NV 18/2003 Sb.

Nařízení vlády 170/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na strojní zařízení (89/392/EHS) ve znění NV 15/1999 Sb. - zruš. NV 24/2003 Sb.

Nařízení vlády 171/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na hračky (88/378/EHS) - zruš. NV 19/2003 Sb.

Nařízení vlády 172/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky (89/686/EHS) - zruš. NV 24/2003 Sb.

Nařízení vlády **173/1997 Sb.**, kterým se stanoví vybrané výrobky k posuzování shody ve znění NV 174/1998 Sb., NV 78/1999 Sb., NV 323/2000 Sb. a NV 329/2002 Sb.

Nařízení vlády 174/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na střelné zbraně a střelivo ve znění 79/1999 Sb.

Nařízení vlády 175/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na jednoduché tlakové nádoby (87/404/EHS) ve znění NV 80/1999 Sb. - zruš. NV 20/2003 Sb.

Nařízení vlády 176/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na zařízení a ochranné systémy určené pro použití v prostředí s nebezpečím výbuchu (94/9/EHS)

Nařízení vlády 177/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na spotřebiče plyných paliv (90/396/EHS) - zruš. NV 22/2003 Sb.

Nařízení vlády 178/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na stavební výrobky (89/106/EHS) ve znění NV 81/1999 Sb.

Nařízení vlády 179/1997 Sb., kterým se stanoví grafická podoby české značky shody, její provedení a umístění na výrobku

Nařízení vlády 174/1998 Sb., o technických požadavcích na kosmetické prostředky a o změně NV 173/1997 Sb.

Nařízení vlády 180/1998 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na prostředky zdravotnické techniky

NV 14/1999 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na výtahy ve znění NV 227/1999 Sb.

NV 180/1999 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na účinnost teplovodních kotlů spalujících kapalná nebo plynná paliva ve znění NV 130/1999 Sb. - *zruš. NV 25/2003 Sb.*

NV 182/1999 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na tlaková zařízení ve znění NV 290/2000 Sb. - *zruš. NV 26/2003 Sb.*

NV 198/1999 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na aktivní implantabilní zdravotnické prostředky

Nařízení vlády číslo 17/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na elektrická zařízení nízkého napětí

Nařízení vlády číslo 18/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na výrobky z hlediska jejich elektromagnetické kompatibility

Nařízení vlády číslo **19/2003 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na hračky

Nařízení vlády číslo **20/2003 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na jednoduché tlakové nádoby

Nařízení vlády číslo **21/2003 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky

Nařízení vlády číslo **22/2003 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na spotřebiče plyných paliv

Nařízení vlády číslo **23/2003 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na zařízení a ochranné systémy určené pro použití v prostředí s nebezpečím výbuchu

Nařízení vlády číslo **24/2003 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na strojní zařízení

Nařízení vlády číslo **25/2003 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na účinnost nových teplovodních kotlů spalujících kapalná nebo plynná paliva

Nařízení vlády číslo **26/2003 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na tlaková zařízení

Nařízení vlády číslo **27/2003 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na výtahy

Nařízení vlády číslo **270/2003 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na rekreační plavidla, na částečně zhotovená rekreační plavidla a na jejich vybrané části

Zákon ČNR č. 20/1993 Sb., o zabezpečení výkonu státní správy v oblasti technické normalizace, metrologie a státního zkušebnictví ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku a jeho vztah na ostatní platnou legislativu

Zákon číslo 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů (zákon o obecné bezpečnosti výrobků) ve znění pozdějších předpisů.

Konečně konec. No úplně ne, ještě máme před sebou zkoušky. No, ale studia konec to je. To by chtělo ... kávu ďábelskou:

3 kostky cukru, 4 hřebíčky, 1 kousek celé skořice, kousek citrónové kůry a 2 stopky pravého přihřátého koňaku smísíme v míse a zapálíme; po 1 minutě pomalu slijeme do 2 šálků silné černé kávy. Chutná?

